

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Tractatus de Merito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

TRACTATUS DE MERITO.

1. **N**omen hoc *meritum*, utpote à verbo *me-*
reo, vel *mereor* deductum, tam in bo-
num, quàm in malum ex primæva sua
institutione usurpatur. Quapropter, sicuti o-
pera nostra libera, & honesta dicuntur meri-
toria præmij, ita opera nostra libera prava di-
cuntur meritoria supplicij. Sic Job. 6. *Uti-*
nam apprehenderentur peccata mea, quibus i-
ram merui. Et ad Hæb. 10. *Quanto magis*
putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium
Dei conculcaverit. Ex usu tamen Theologo-

rum, ut notavit Exim. Doct. in prælod. num.
4. meritum simpliciter dictum, solum sumi-
tur jam in bonam partem pro merito præmij,
meritum autem supplicij jam non dicitur ab-
solutè meritum, sed demeritum; aliud est na-
turale, quod viribus naturæ elicitur, aliud ve-
rò supernum, quod solum elici potest viribus
gratiæ, de qua agimus in præsentī; quomo-
do autem distinguatur à laudabilitate, satisfa-
ctione, satisfatione, & impetratione disp. se-
quenti constabit.

DISPUTATIO I. DE EXISTENTIA, ESSENTIA ET DIVISI- ONE MERITI.

2. **C**ertum est apud Catholicos contra Luthe-
rum, Calvinum, aliosque Hæreticos, da-
ri verè, & propriè meritum hominis apud
Deum. Sic Eccles. 16. *Omnis misericordia*
faciet locum unicuique secundum meritum o-
perum suorum; sic etiam in alijs locis dicitur,
correspondere bonis operibus mercedem, re-
tributionem, & coronam, ut Math. 10. *Gan-*
dete, & exultate, quia merces vestra copiosa
est in celis. Araus. 2. Can. 8. *Debetur mer-*
ces bonis operibus, si fiant; sed gratia præce-
dit, ut fiant; id ipsum definiunt Concilium
Carthag. & Florentin. & expressè Trident.
contra Lutherum, Calvin. sess. 6. cap. 16. &
Can. 32. Testantur id ipsum Pontifices, Pa-
tres, & Theologi. Suadet etiam ratio,
quia Respublica Christiana à Deo prudentissi-
mè est ordinata, & gubernata; sed in omni Re-
publica bene ordinata proponuntur pænæ di-
gnæ metu, quibus homines à malis arceantur,
& præmia, quorum spe eliciantur ad bonum;
ergo &c.

SECTIO I.

Quid sit meritum Theologicum?

3. **A**stero cum communi Theologorum. Me-
ritum Theologicum, de quo agimus in
præsentī, sic definitur: Obsequium Deo factum
ex se dignum retributione doni supernatura-
lis. Ex quo duplicem ordinem includit meri-
tum, de quo agimus; primum ad Deum; se-
cundum ad præmium supernum, per quod di-
stinguitur à merito naturali apud Deum, quod

ex se non est dignum retributione doni super-
naturalis. Probatur facile conclus. quia meri-
tum, de quo agimus, tale est, quale à Scrip-
turis, & Concilijs nobis proponitur; sed à Scrip-
turis, & Concilijs proponitur, quale à nobis
definitur, ut ex num. sup. ergo &c. Confir-
matur 1. Meritum utpote superiori factum, est
obsequium, quapropter meritum naturale factum
Regi, est obsequium Regi factum ex se di-
gnum retributione doni naturalis; ergo me-
ritum supernum factum Deo, erit obsequium
Deo factum ex se dignum retributione doni
supernaturalis. 2. quia in præsentī definimus
meritum supernum erga Deum; sed huius-
modi meritum nullò aptiori modo explicari
potest, nisi ut à nobis definitur; ergo &c.

Obijciunt Hæretici; nullum est meritum
hominis erga Deum; ergo malè à nobis defi-
nitur. Probatur ant. In Scriptura dicitur,
gratiam non esse ex operibus; ergo. Confirm. In
Scriptura dicimur servi inutiles, etiam post-
quam fecerimus omnia, quæ nobis præcepta
sunt; ergo &c. Confirmatur 2. Si admi-
rantur merita nostra, sic injuria meritis Chri-
sti; singularis enim excellentia Christi Dei est,
quod ipse solus apud Deum meruerit; ergo
&c. Resp. nego ant. ad probationem nego
consequentiam. In Scriptura dicitur, primam
gratiam non esse ex operibus naturalibus, quæ
non sunt meritoria doni superni, cum hoc au-
tem rectè stat, secundam gratiam esse præmi-
um, quod conferitur propter opera superna fa-
cta ex prima gratia. Ad primam confirmat.
nego consequentiam; quia verè dicimus servi
inuti.

inutiles ex eo, quod Deus ex nostris obsequiis nullam recipiat utilitatem, vel quia non possumus ex solis nostris viribus absque gratia Dei elicere. Ad secundam confirmat. neg. ant. quia maior excellentia Christi Domini est, quod meruerit nobis gratiam, qua etiam nos apud Deum mereri possumus; sicut maior excellentia est, quod nos per Christum gloriam obtineamus, quam quod solus Christus gloriam obtineat. Sic etiam nihil detrahitur Deo, quod creatura habeat à Deo virtutem adagendum, eò quod sit Deus causa universalis, nos verò particularis. Eodem prorsus modo Christus voluit esse causa universalis, voluitque, quod nos essemus causa particularis ad merendum, quare meruit nobis sufficientiam, ut cum illa, si velimus, possumus obtinere efficaciam. Vide alia apud Suarez lib. 12. de merit. c. 1.

5. Obijcies 2. Opus honestum ab homine liberè elicitum cum ignorantia invincibili Dei est meritum; sed non est obsequium Deo factum: obsequium enim fieri nequit ignoto; ergo &c. Resp. 1. neg. suppositum: aditus enim sui compos non potest habere ignorantiam Dei invincibilem. Respondent alij 2. nego anteced. quia, ut opus ab homine elicitum sit obsequium Deo factum, sufficit esse moraliter bonum, & conforme naturæ rationali ut tali, cujus Deus caput est, quin opus sit, ut fiat cognitio Dei ut talis; ceterum, ut ait Augustinus in psalm. 34. *Quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum*; quæ solutio roborari potest, quia illud opus utpote conforme naturæ rationali, cujus Deus caput est, & saltem interpretativè, & moraliter obsequium Deo factum, & ut actus sit Theologicus, fat est, ut plures docent, quod respiciant universaliter, & interpretativè Deum; sed de his alibi latius, ubi hunc discurrendi modum impugnabimus.

6. Obijc. 3. Possibilis est actus supernus meritorius, cui essentialiter repugnat collatio præmij, ac proinde, qui ex se non moveat Deum ad collationem doni superni; ergo &c. Probat. ant. Si Deus revelaret Petro, se nolle ullum actum supernum præmiare, & Petrus hoc crederet, talis actus fidei elicitus à Petro esset supernus, & meritorius; sed essentialiter illi repugnaret collatio doni superni, ut per se patet; ergo &c. Resp. neg. ant. ad probationem dico, Deum non posse revelare, se non præmiaturum ullum actum supernum completendò talem actum fidei; quia ex eo, quod talis actus fidei maneret in eo casu essentialiter irremunerabilis, esset supernaturalis, ut supponimus, simulque non esset, cum de essentia actus supernaturalis sit, intrinseca conducentia ad vitam æternam, quam conducentiam ille actus fidei non haberet; unde esset nugatoria illa divina revelatio obligans ad elicendum actum essentialiter irremunerabilem, qui simul ex essentia sua esset remunerabilis.

Respondent alij 2. cum Oviedo, actum fidei, utpote actum intellectus non esse liberum, ac proinde nec meritorium; quare solus est meritorius actus voluntatis imperans actum fidei; quia actus voluntatis, cum non connectatur essentialiter cum tali actu fidei, potest esse absque illo, ac proinde actus meritorius, & supernus potest conjungi cum collatione præmij. At ista secunda solutio multum displicet, & est quàm plurimis absurdis obnoxia. Ex dictis

Fit 1. Meritum distingui à laudabilitate morali, quia ad laudabilitatem operis sufficit, quod actus naturæ rationalis ut talis conformis sit agenti suo imputabilis, quamvis non sit obsequium; ut patet in actibus divinis, qui sunt moraliter laudabiles, & non sunt obsequium, cum nullus sit superior Deo, cui Deus præstare possit obsequium; ad meritum verò præter laudabilitatem requiritur etiam, quod sit obsequium. Fit 2. Distingui etiam meritum à satisfactio, quia satisfactio essentialiter respicit debitum abolendum; meritum verò non respicit essentialiter debitum, sed præmij; si autem actus utrumque respiciat, erit simul meritum, & satisfactio. Fit 3. Meritum distingui à satisfactio, quia satisfactio non respicit actum voluntarium patientis, neque libertatem, sed sufficit, quod reus velit, nolit, pariat poenam à iudice taxatam. Ad meritum verò requiritur motus liber voluntatis; imò assignari potest status ad satisfactio, qui non sit status ad meritum; ut patet in animabus purgatorij.

Fit 4. Distingui meritum ab impetratione, quia impetratio strictè sumpta est humilis quædam, & expressa petitio facta Superiori, cum contestatione potestatis, & manifestatione indigentia, pro qua sit petitio, quod solum convenit orationi; meritum verò præter orationem pluribus actibus convenit, tum etiam, quia status ad orationem sufficiens, non est sufficiens ad merendum, ut patet in Beatis. Si verò impetratio sit lata, stat in eo, quod opus seorsim ab expressa petitione sit moraliter honestum, & obsequiosum potens ex se movere divinam misericordiam, ad sublevandam nostram indigentiam, quod omne stare potest, quin opus elicited sit meritum saltem in actu secundo, ut patet in Beatis. Unde, licet omne meritum sit impetratio lata, omnis impetratio lata non est meritum.

Fit 5. Prædictas omnes perfectiones posse cum eodem actu superno conjungi, & in quovis actu meritorio ferè omnes reperiri, v. g. in actu misericordiæ elicito in homine iusto. Talis enim actus, ut rationi conformis, est honestus; ut liberè elicited, est moraliter laudabilis; ut dignus retributione, est meritorius; ut oblarus pro culpa commissa, est satisfactio; ut poenæ solutio, satisfactio, & ut interpretativa quædam humilis deprecatio, movens divinam misericordiam, est impetratio.

SECTIO II.

De divisione meriti in condignum, & congruum.

10. Supp. 1. ex infra dicendis, meritum condignum esse concretum morale constitutum ex operatione honesta superna, & dignitate subiecti apud Deum geometricè saltem sumpti; sicuti concretum visum est concretum morale constitutum ex objecto, & visione. Sicut enim paries vilis non unitur physicè, sed moraliter cum visione, ideoque non dicitur concretum physicum, sed morale. Ita opera honesta non uniuntur physicè, sed moraliter cum gratia habituali, quæ in hac providentia est dignitas omnibus iustis communis ex parte subiecti constitutiva meriti de condigno. Suppono 2. meritum de congruo stare posse in solo actu superno honesto. Quapropter peccator nequit per sua opera de condigno mereri gratiam, aut gloriam.

11. Suppono 3. duplicem excogitari posse æqualitatem inter meritum & præmium. Primam consistentem in æqualitate rei ad rem seorsim à circumstantiis extrinsecis; secundam geometricam consistentem in merito, circumstantiis comparatis cum præmio; meritum enim, quod seorsim ab aliquibus circumstantiis non est æquale præmio simul cum circumstantiis extrinsecis reddi potest æquale. Sic meritum, quod sufficit remuneratū à domino privato, non compensatur sufficienter eadem remuneratione à Rege potentissimo, præsertim in circumstantia natiuitatis principij, vel insignis victoriæ. Suppono 4. cum communi contra Ripald. meritum condignum non stare in eò, quod seorsim à conformatione cum natura rationali, ut rationali, quæ communis est merito congruo, cedat insuper in commodum, & honorem extrinsecum Dei. Ratio est, quia actus religionis cedit magis in commodum, & honorem extrinsecum Dei, quàm actus dilectionis; sed non est magis meritorius; ergo. Secundò, quia actus fidei, & spei à peccatore elicitur cedunt in commodum & honorem extrinsecum Dei; sed non sunt de condigno meritorij; ergo &c. Quapropter

11. Affero cum communi Theologorum, merita iusti attentis omnibus circumstantiis sunt moraliter æqualia præmio. Probat. 1. Merita iusti de facto remunerantur à Deo præmio gratiæ, & gloriæ; atqui attentis omnibus circumstantiis sunt moraliter æqualia præmio gloriæ, & gratiæ; ergo &c. Probat. maj. merita iusti præter operationem supernam honestam condignificatam extrinsecè à gratia includunt ipsam gratiam; ac proinde meritum iusti, quia includit gratiam, habet æqualitatem cum gratia in præmium accepta; deinde operatio extrinsecè à gratia condignificata atten-

tis hominis obsequentis circumstantiis, & maiestatem Dei præmiantis, dicit æqualitatem moralem cum præmio gloriæ, cum ipsa gratia dignificans exigit subiecto capaci gloriam, & eleuat opera superna, ut ipsa gloria iure remunerentur &c. ergo.

Probat. 2. Homo iustus ratione sanctitatis habet jus ad hæreditatem Dei, ut constat à num. 118. de gratia sanctificante; deinde, cum per sua opera superna crescat in gratia, & sanctitate, crescit in iure ad gloriam, ergo meritum iusti prout includit opus bonum ex se condignificativum à gratia, & ipsa gratia, non solum dicit moralem æqualitatem cum gratia, sed etiam cum gloria. Confirm. Ad moralem æqualitatem sufficit, & requiritur fundamentum ad iudicium prudens, quo unum æquale alteri reputetur; sed meritum iusti ex operatione supernaturali honesta, & gratia habituali constitutum sufficiens fundamentum est ad reputandum illud prudenter æquale cum præmio gratiæ, & gloriæ; ergo &c. min. patet, quia tale meritum, utpote includens non solum operationem, sed etiam gratiam, habet arithmetice proportionem cum præmio gratiæ; deinde, cum gratia utpote semen gloriæ, exigit gloriam, meritum sufficiens ad arithmetice proportionem cum præmio gratiæ sufficiens est ad prudenter æqualitatem cum præmio gloriæ; ergo &c.

Probat. 3. Licet ad meritum condignum non sola gratia sufficiat, neque sola operatio honesta, sed operatio supernaturalis honesta, sive ex speciali Spiritus Sancti assistance, & adiutorio elicitur, & gratia sanctificans, ratione cuius operatio superna est elicitur à filio Dei, & hærede gloriæ; attamen considerata fragilitate hominis obsequentis, quantumvis per gratiam in statu filij Dei constituitur, & maiestatem Dei præmiantis, prudenter iudicatur æqualiter correspondere præmium supernum gloriæ, sive hæreditatis Patris præmiantis merita superna filij obsequentis; nulla etenim assignari potest ratio, cur hoc sufficiens fundamentum non sit ad ita prudenter iudicandum, in quo sensu D. Thomas in secunda dist. 7. quæst. 1. art. 3. dixit: *Non autem maius est Deo, vitam æternam tribuere, quàm nobis actum virtutis tribuere*; sed in hoc stat, quod meritum condignum habeat æqualitatem moralem cum præmio gratiæ, & gloriæ; ergo &c. Confirmatur, & explicatur nostra tota doctrina exemplo apud Theologos usitato facti: cum enim olim valde placuisset Alexandro carmen à Poeta compositum, eique in præmiis carminis plurimum pecuniæ largitus fuisset. Resp. Poeta: nimium hoc erit Poetæ; at verò Alexander: Alexandro non est nimium. Ex quo sic formatur argumentum. Licet carmen compositum non esset æquale secundum se illi præmio, attamen attenta difficultate eliciendi ingeniosum carmen, necessitate elicientis, & maiestatem præmiantis, prudenter re-

putatum fuit tale meritum æquale cum tali præmio; ergo, licet opus supernum non sit secundum se æquale cum præmio gratiæ, & gloriæ, attendentis circumstantiis, nempe bonitate filij elicientis ejus necessitate, & maiestate Dei præmiantis prudenter reputabitur tale meritum æquale cum tali præmio.

16. Quæres, an hæc æqualitas moralis meriti condigni cum præmio dicenda sit arithmetica, vel geometrica. Respondent communiter Recentiores, eam æqualitatem non esse arithmetica, sed solum geometricam; quia non est æqualitas rei ad rem, sed pender à circumstantiis merentis, & præmiantis; alij verò ingeniosi Recentiores ex Arriaga judicant, eam æqualitatem esse arithmetica. Ratio est, quia præscindendò à circumstantiis extrinsecis manet æqualitas inter meritum iusti, & præmium; meritum enim iusti est obsequium supernum filij, & amici Dei, amicus autem & filius nihil aliud connaturaliter, & juxta arithmetica proportionem mereri potest per obsequia superna, quam parentis & amici conspectu superno frui, licet ille conspectus vehementer affectat voluptatem; ergo &c. Confirmatur: iusti pro priori ad obsequia supponuntur jam admissi ob gratiam ad conspectum illum; ergo obsequia facile possunt ejus majorem claritatem arithmetica promereri, neque enim est tam difficile amicum in amicitia crescere, quam eam de novo inchoare.

17. Video resolutioe plurimum continere divinationis & parum utilitatis, quod enim ex Script. Concil. PP. & Theol. inferre possumus, solum est, dari merita condigna, cum autem ad condignitatem sufficiat proportio cum præmio, si ve arithmetica, si ve geometrica, non est, ex quo inferre possumus, inter merita iusti, & præmium majorem proportionem, quam geometricam. Scio Durandum in secund. dist. 17. quæst. 2. negasse merita condigna: cæterum, quia ibi solum loquitur de condignitate strictæ justitiæ, non autem de proportionem saltem geometrica, non negat merita condigna, quæ Theologi omnes tenentur admittere, ea enim negare, non video, quomodo possit à temeritate excusari: temerarium enim est, omnium Theologorum sententiam in re gravi respuere absque fundamento gravi. Secundò, quia passim in Scripturis Concil. & PP. appellatur gloria merces, & corona justitiæ, quod verificari non potest, si opera iusti proportionem saltem geometricam non haberent cum præmio gloriæ. Ex dictis

18. Fit 1. contra Sor. l. 2. de nat. & grat. c. 4. admitendum esse meritum congruum: ratio est 1. quia plura sunt merita, quæ adhuc pensatis omnibus circumstantiis non judicantur æqualia prudenter gratiæ, & gloriæ. Sic peccator per actus supernos virtutum meretur remissionem peccati; sed illi actus, utpote inimici Dei, non habent æqualitatem cum præmio adhuc in prudentum æstimatione, er-

go non habent proportionem adhuc geometricam, ac proinde non sunt meritoria de condigno, sed solum de congruo. 2. quia ita sentiant omnes Theologi. 3. quia fundamentum Soti, nimirum, quod in August. & aliis talis vox non reperitur, nullum est; nam et si vox non reperitur, reperitur tamen significatum per talem vocem: August. enim teste Arriaga disp. 57 sect. 1. docet, fidem esse meritoriam justificationis; sed tale meritum non est condignum, cum ante gratiam non detur meritum condignum; ergo est meritum congruum.

Fit 2. Meritum congruum magnam habere latitudinem secundum majorem, vel minorem differentiam cum æqualitate geometrica cum præmio, vel juxta qualitatem ipsi præmii: si enim meritum congruum respiciat ut præmium remissionem offensæ, minus requirit, quam si respiciat, ut præmium dona conferenda ab eo, cui fit obsequium; ratio est, quia, licet remissio sit magis bona in se, quam alia dona, nihilominus ille, qui remittit ex vi præcise remissionis, nullum jus confert remisso in bona remittentis; ex vi enim remissionis minor resistentia datur ex parte remittentis, cum minus conferat de suis bonis, quam ex vi largitionis donorum divinum; ac proinde, licet sit in se magis bona remissio, quam bona sint alia dona remittentis, poterit dari meritum congruum ad remissionem, quod quidem non sit meritum congruum alia ad dona.

Sic ignis potens introducere molliem, ut quatuor in cera, non poterit introducere duos gradus in adamante, ratione majoris resistentiæ, quæ in passo reperitur. Sic etiam Petrus per aliqua obsequia potest mereri de congruo remissionem offensæ à Rege, quin mereatur de congruo elevationem ad statum equestrem, licet status equestris non sit in se tam bonus, quam bona sit remissio offensæ regiæ; hæc autem non militat in merito de condigno, quia, cum meritum de condigno requirat æqualitatem saltem geometricam cum præmio, non solum attenditur ad resistentiam ex parte passi, sed etiam ad resistentiam ex parte merentis; quapropter mirum non est, quod ab omnibus Theologis supponitur, posse peccatorem de congruo mereri remissionem peccati, quin de congruo mereatur gratiam omnium hominum, & Angelorum, quamvis pejus sit peccatum, quam bona sit gratia omnium hominum, & Angelorum. Sic etiam pura creatura potest de congruo mereri remissionem peccati, quamvis non potest de congruo mereri divinam maternitatem, ut dictum de perfectionibus Christi.

Fit 2. Ad meritum de congruo requiri aliquam congruentiam cum præmio juxta judicium prudentum, quamvis non requiratur æqualitas geometrica; sic certum est apud Theologos, non posse puram creaturam mereri

re de congruo Unionem Hypostaticam, quia nulla congruentia prudenter excogitari potest inter meritū puræ creaturæ, & tale præmium; congruentia autem inferenda est, vel ex auctoritate, vel ex ratione, vel ex paritate inter alia præmia & merita, quæ congrua communiter reputantur, vel ex utroque simul; imò exinde inferimus, cur possit homo de congruo mereri remissionem peccati, quod est magis malū, quàm de congruo mereatur gratiam omnium hominum, & Angelorum, aut divinam maternitatem, quod est minus; quia nimirum ex paritate ab humanis prudenter judicatur congruentiā dari, ut remittatur peccatum illi, qui suos per actus supernos se disponit, quantum potest ad remissionem, quin prudenter judicetur congruentia, ut ei conferatur gratia omnium hominum, & Angelorum, divina maternitas, aut aliud minus donum supernum. Sic in humanis, qui disponit, quantum potest, prudenter judicatur mereri de congruo remissionem offensæ Regiæ, quin judicetur prudenter mereri de congruo omnes gratias, quæ aliās conferuntur à Rege, vel paternitate, vel maternitate alterius Regis.

22. Objic. 1 ex Paulo Rom. 8. dicente: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*; ergo opera justi non sunt de condigno meritoria gloriæ. Resp. neg. conseq. primò, quia, ut plures judicant, D. Paulus in eo testimonio non negat æqualitatem geometricam, sed ad summum arithmeticam. Secundò, quia non loquitur de operibus ex gratia condignificationis, sed solum de illis nudè sumptis, in quo sensu verum est, opera nostra nullam habere æqualitatem cum præmio gloriæ; ac verò prout simul cum gratia, à qua condignificantur, proportionem habent saltem geometricam; eodem modo explicanda sunt alia Scripturæ, & SS. PP. testimonia, nostris operibus condignitatem negantia.

23. Instabis. Merita nostra, à gratia quantumvis condignificata, non sunt infinita; præmium verò, cum sit ipse Deus fruendus per visionem, & visio in æternum duratura est infinitum; sed finitum, & infinitum non habent æqualitatem adhuc geometricam; ergo &c. Respondent aliqui 1. transeat maj. neg. min. quia, sicut obsequens potest mereri præmium, quamvis præmians sit infinitè excellentior; ita potest habere meritum proportionem geometricam cum præmio, quamvis præmium sit infinitè excellentius, dummodo prudenter judicari possit, tantum offerri obsequendò, quantum conferatur præmiandò; ratio est, quia stante tanta inæqualitate inter personas ad æqualitatem geometricam inter meritum, & præmium attendendum est ad magnitudinem præmiantis, & ad alias jam indicatas circumstantias: quapropter, si præmians est infinitè excellentior, quid mirum, si præmium solum geometricè æquale sit, & infinitè excellenti-

us. Resp. ipse 2. neg. secundam partem majoris; quia, licet obtinendus, & fruendus sit infinitus, fructio autem non est infinita, sed finita, major nempe, aut minor secundum majorem, vel minorem proportionem meritorum, tum etiam æternitas visionis non est categorematica, sed syncategorematica; quam infinitatem habent etiam merita virtualiter per severantiam in gratia ab ipsis obtenta, quæ gloriā exigit per durationem æternam.

Objic. 2. Peccatum lethale est arithmetice æquale cum pœna æterna, licet accerbitur doloris superet delectationem peccati; ergo, licet fructio gloriæ superet laborem obsequij, & meriti, meritum etiam erit arithmetice æquale cum præmio gloriæ. Confirmatur. Si meritum condignum non deberet esse arithmetice æquale præmio, nulla assignari posset regula ad dignoscendum meritum condignum; ergo &c. Retorqueo argumentum. Peccatum solis viribus naturæ elicium ex se ipso est seorsim ab indignitate extrinseca peccantis æquale supplicio; ergo meritum solis naturæ viribus elicium, & seorsim ab extrinseca dignitate merentis erit ex se ipso æquale præmio. Resp. deinde neg. consequentiam, quia peccatum in esse offensæ crescit ex majore dignitate offensæ; meritum verò in esse obsequij decrescit ex majore dignitate illius, cui fit obsequium; ut patet in humanis, ac proinde nulla est inter utrumque paritas, ut latè dicitur in Tract. de Incarnat.

Unde obsequium merebitur majus præmium, non quidem, quia majus obsequium ex majore dignitate personæ, cui fit, sed quia persona est magis remunerativa, quò magis digna, ita tamen, ut juxta prudentium judicium non crescat tantum magnitudo præmij, quantum magnitudo supplicij, ut patet in humanis; licet enim præmium à Rege juxta æqualitatem conferendum majus sit, quam conferendum à plebejo; attamen ratione majoris dignitatis non crescit tantum dignitas præmij ratione obsequij, quantum dignitas supplicij ratione offensæ, utpote crescentis ex majore dignitate offensæ. Dignitas verò præmij non crescit ex dignitate majoris obsequij sumpta à majore dignitate ejus, cui fit obsequium; cum obsequium in esse obsequij decrescat ex majore dignitate personæ, cui fit, sed solum crescit ex præcisa dignitate personæ; unde manifestè constat, non crescere tantum dignitatem præmij, quantum crescit dignitas supplicij. Hinc.

Ad confirmationem dist. ant. regulæ arithmetice, transmitto; geometrica, neg. ant. & conseq. ut constat ex dictis. Sic in humanis merces in his circumstantiis æstimatur plus, quàm in aliis, non ex regula arithmetica, sed geometrica, & prudenti judicio juxta diversitatem circumstantiarum; deinde transmitto totum argumentum, nos enim non negamus æqualitatem arithmeticam inter meritum, & præmium.

premiū, sed solum dicimus, habere plurimum divinationis, asserere, eam esse arithmetica, vel geometrica, ideoque vocamus illam aequalitatem moralem. Imò aequalitas moralis pensatis omnibus circumstantiis quoad Deum eas intimè cognoscentem, dici potest arithmetice aequalis premio. Deus enim optimè scit, quanti valoris in re sit meritum simul cum illis circumstantiis; quamvis præmier supra condignum ex communi proloquio, de quo vide Ovied. tom. 56. à n. 82. Unde meritum arithmeticum strictè sumptum distinguitur à merito geometrico, quia illud independentè ab extrinsecis circumstantiis habet arithmetica proportionem, secus autem geometricum.

SECTIO III.

De divisione meriti in remunerandum, & solutivum.

27. Querimus, an dari possit non solum meritum remunerandum, sed etiam solutivum, licque meritum dividi absolute possit in remunerandum, & solutivum? quæstionis resolutio à terminorum explicatione dependet. Meritum igitur remunerandum dicitur illud, quod movet præmiantem ad conferendum premium; quia tale meritum est jam pro sua differentia temporis absolute prævisum. Tale meritum dari, certum est apud Theologos, cum de facto Deus ita præmier nostra opera bona. Meritum solutivum dicitur, quod non movet, quia est, sed ut sit; quatenus mediâ scientiâ conditionatâ ejusdem ut conditionatè futuri, moveri potest præmians ad collationem præmij, ut meritum absolute sit; quare ab illius propugnatoribus vocatur meritum per modum solutionis in spe, per modum finis, per modum pretij, sive merè recompensativum. Hæc merita semipelagianismum redolere intendit Arriaga l. 6. de Incarnat. disp. 4. quæst. 4. & plures alij, quos suppresso nomine citat sect. 4. §. 4. Alij verò longè distare à Massiliensium errore tradunt. Imò, cum hucusque è gravissimis Theologis talia merita defendantur, nec eorum sententia damnata sit ab Ecclesia, non est, cur ullâ censurâ inuratur. His ergo omisiss,

82. Prima sententia affirmat, posse esse meritum solutivum. Ita P. Anton. Uson apud Ovied. Didacus Pera apud Ortegam contendentem, hunc præ illo fuisse ejusmodi meriti inventorem. Subscribunt Coninch 22. disp. 8. de merit. dub. 7. Wading. pluresque alij gravissimi Recentiores, tum Toleranæ, tum Arragoniæ Provinciæ. Secunda sententia negat; ita communiter Auctores, quos citant, & sequuntur Ortega, & Ovied. loc. suprâ cit. Ripald. disp. 86. sect. 7. num. 61. Aldrete disp. 31. de Incarnat. sect. 3. Imò Oviedus R. P. Gormaz Thloeog. Tom. I.

clare demonstrat toto §. 2. ferè omnes Auctores, quos pro sua sententia adducere conabatur P. Uson ipsi nullatenus favere: nam illi Auctores loquuntur de premio anticipatè collato ex scientia visionis meriti pro sua differentia temporis absolute prævisi; quapropter, licet vocibus solutionis, & spei utantur, illi sententiæ nullatenus favent; resolutio tota quanta pendet à vera intelligentia hujus vocis *meritum*.

29. Afferro cum secunda sententia. Non est possibile meritum solutivum. Probatur 1. Meritum ex natura meriti habet, asserere merenti jus sive latum, sive strictum ad compensationem; sed meritum solutivum non asserit tale jus ad compensationem; ergo non est possibile meritum solutivum. Consequentia tener, minor pater, quia meritum solutivum esset solutio doni antea accepti, ac proinde non asferret jus ad compensationem, sed esset compensatio, & retributio pro dono accepto. Major probatur. Meritum in ratione meriti habet, obligare illum, cui exhibetur meritum; si enim Petrus hæreditatem Pauli colat, quia Paulus ei ex hoc fine pecuniæ summam donavit, non dicitur mereri apud Paulum, sed compensare pecuniam ipsi à Paulo erogatam, ex eo, quod per laborem suum non acquirat jus erga Paulum. Si autem Petrus hæreditatem Pauli colat, ut Paulus ei mercedem retribuat, tunc per suas operas, cum Paulum sive latè, sive strictè obliget ad compensandum, meritum operæ, tunc merebitur; atqui meritum ex natura meriti obligare illum, cui exhibetur, est asserere merenti jus sive latum, sive strictum, ut compensetur ab illo, cui exhibetur; ergo &c.

30. Confirmatur 1. Voces, cum ex natura sua non significant, sed ex voluntate hominum, accipiendæ sunt juxta sensum ab hominibus impositum; si enim unicuique liceret pro libitu sensum alium vocibus tribuere, nulla veritas, etiam dogmatica firma maneret, ut optimè notavit Oviedus in præsentì num. 62. atqui hæc vox *meritum* juxta sensum illi ab hominibus impositum solum significat obsequium, nomine cujus merens jus ad præmiū acquirit, ut compensetur ab eo, cui obsequium exhibetur, ut constet in exemplo posito num. superiori; ergo &c. 2. Istæ voces *meritum*, & *demeritum* ex impositione hominum habent significata opposita; atqui demeritum non dicitur, nisi quando ratione illius demerens cedit juri, quod habebat, ne ex eo titulo puniretur; si enim aliquis non excedens moderamen justæ vindictæ offendentem percutiat, non demeretur, demeretur tamen, si absque justo titulo illum percutiat ob rationem à nobis datam; ergo meritum non dicitur, nisi quando ratione illius merens acquirit jus, quod non habebat, ut ex eo titulo præmie-

Probatur 2. Si meritum ex natura sua non esset 31.

esset, quale à nobis explicatur, nulla esset ratio Conciliorum, & SS. PP. probans primam gratiam esse à Deo nobis misericorditer collatam, & non ex meritis nostris; ergo &c. Probat ant. ex illo ad Thim. 1. *Misericordiam consecutus, ut sim fidelis; & ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti.* Inferunt Concil. & PP. apud Oviedum, non fuisse collatam nobis gratiam ex meritis, & sanctitate nostra, sed ex liberali, & gratuito beneficio Dei; atqui, si sanctitas, & meritum subsequens primam gratiam posset esse meritum gratiae antea ut prae-mium collatae, ratio illa nulla est; ergo &c. min. patet, quia per merita subsequencia possemus mereri gratiam praecedentem, ac proinde datur illa gratia nobis ex nostris meritis, & non omnino liberaliter; ergo &c.

32. Respondebis, Concilia, & PP. solum intendisse hoc discursu probare, merita subsequencia in praevisione absoluta praemium non posse esse merita remuneranda: procedebant enim contra eos, qui primam gratiam praecedere affirmabant nulla mentione facta hujusmodi meriti recompensativi. Contra tamen, Semipelagiani, contra quos Concilia, & PP. arguebant, affirmabant, gratiam dari ex meritis; quin affirmarent potius ex hujus, quam ex alterius speciei meritis conferretur, etsi ad suam sententiam defendendam ad merita sub conditione praevisa confugerint: Concilia verò, & PP. intendebant probare, gratiam non dari ex meritis; ergo merita solum conditionate praevisa non possunt esse propria merita, aliter ratio Conciliorum, & PP. inefficax esset, cum ad talia merita Semipelagiani possunt recurrere; atqui, si possibile esset meritum solutivum, posset conferri praemium ex meritis non quidem absolute, sed solum conditionate praevisis; ergo &c.

33. Probat 3. Repugnat meritum, quod ex se non moveat ad retributionem; atqui meritum exolutivum ex se non movet ad retributionem; ergo &c. Consequentia tenet, & min. patet, quia meritum solutivum ex se solum esset ad compensandum donum acceptum, ac proinde nullae ei correspondent retributio: maj. prob. quotiescunque in Script. Concil. & PP. fit mentio de meritis, solum vocantur merita illa, quibus correspondet in praemio retributio; ergo repugnat meritum, quod ex se non movet ad retributionem. Aliter Script. Concil. & PP. diminute processissent in re tam ardua. Probat ant. 2. ad Corinth. 6. dicitur eandem habentes remunerationem. Ad Haeb. 10. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem.* Psalm. 18. *Re-tribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi Dominus.* Ecclesiast. 12. *Benefac iusto, & invenies retributionem.* Idem habetur in pluribus aliis testimonijs, in quibus significatur per jus acquisitum à nobis per nostra merita, nos mereri gloriam. Sic Isa.

55. *Qui non habetis argentum, properate, & mite, & comedite venite & emite absque argento. & passim alibi, ergo &c.*

Confirmatur 1. Non minus conveniunt omnes antiqui Theologi in eo, quod meritum debeat esse obsequium, quam in eo, quod debeat movere ad retributionem; atqui ratio obsequij essentialis est omni merito; ergo etiam ratio movendi ad retributionem. 2. Si ad meritum non requireretur, quod moveretur ad retributionem, sed sufficeret obsequiosa compensatio, ut intendunt Adversarii, eodem jure posset aliquis dicere in omni emptione, & venditione dari meritum & praemium, quamvis non detur obsequium; sed hoc dici non potest; ergo &c. Confirmatur 3. Ex eo, requiritur ad meritum ratio obsequij, quia meritum, ut nobis, à Scripturis notum, tale proponitur; atqui etiam proponitur ut movens ad retributionem; ergo &c. Confirmatur 4. Si praecise obsequiosa compensatio sufficiens esset ad meritum, male intulisset S. Paulus, *Jacob non ex operibus, sed ex vocante fuisse electum, quoniam ita decretum fuit, antequam quidquam egisset*: potuisset enim fuisse electus propter illius opera sub conditione praevisa, quibus postea absolute existentibus compensatio merito vocationem promeretur; ergo &c.

Probat 4. Praemium ut praemium essentialiter, est retributio, & remuneratio, non autem anticipata obligatio ad aliquid efficiendum; atqui, si posset dari meritum solutivum, praemium ut praemium non esset retributio, & remuneratio, sed anticipata obligatio; ergo &c. Probat maj. Quando unus praemiatur à Deo, & non alter, reddenda est ratio specialis ex parte praemiati, quin exinde confugiatur ad voluntatem Dei; sed ista ratio assignari non potest, si praemium essentialiter non est retributio meritorum, quae absolute videntur elicita ab uno, & non ab altero; ergo &c. Probat min. Licet Deus videatur per scientiam mediam, Petrum, & Paulum eligendos esse plura obsequia, si ponantur in talibus circumstantiis, potest apud Adversarios praemio non remunerativo praemiare Petrum, & non Paulum; sed tunc nulla assignari potest specialis ratio ex parte praemiati Petri, nisi unice confugiendo ad voluntatem Dei; ergo &c. Probat min. quia tunc non potest assignari haec ratio, quod Petrus mereretur, & Paulus non mereretur: sicut enim merita solum conditionate sufficiunt non sunt ad movendum Deum, ut praemium conferat Paulo, ita sufficiunt non sunt ad movendum Deum, ut praemium conferat Petro; ergo &c. Confirmatur. Praemium propositum, ut ipso naturae lumine videtur notum, ex natura praemij movet ad laudabiliter operandum, ut sic ab operante obtineatur; atqui non ita moveret, si possibile esset meritum solutivum; ergo &c.

Objic. 1. Potest Deus conferre Praemio Petro donum, quia videt Petrum cum tali dono eligi.

citurum opus, quo solvat donum acceptum; sed tunc illud opus esset meritum solutivum; ergo possibile est meritum solutivum: maj. patet primò, quia nulla apparet repugnantia in modo conferendi tale donum. Secundò, Quia mercator sæpè dat merces pro pretio non actu soluto, sed postea solvendo; ergo idem suò modò poterit Deus: min. probat. quia, cum meritum ut sic sit obsequium ex se movens ad collationem doni, & illud opus, quo Petrus postea solveret, ex se moveret ad collationem doni, tale opus esset meritum; atqui non aliud, nisi solutivum; ergo &c. Tertiò. Plures sunt difficultates in Tract. de Incarnat. quæ vix explicari possunt, nisi cum merito solutivo, v. g. quomodo Christus meruerit auxilia Virgini Matri, & progenitoribus, quibus ipsi postea Incarnationem saltem quoad circumstantias promererentur; ergo admittendum est meritum solutivum. Confirmatur. Rex prævidens, aut sperans, quòd si det equum, & arma militi, reportabit victoriam, posset militi dare in præmium, equum, & arma, propter meritum victoriæ speratæ, quam miles solveret pro dono accepto; ergo idem suò modò poterit Deus; atqui tale meritum esset solutivum; ergo &c.

37. Respondeo ad primum conc. maj. & nego min. ad probationem dist. suppositum maj. movens ad collationem remunerativæ præcisè conc. anticipatam, neg. Unde tale obsequium, cum in se non esset meritum, neque esset meritum solutivum; denique, cum nomine *meriti*, ut ex Script. Concil. & PP. Theologis, & ratione nobis constat ex dictis, non significatur, nisi obsequium ex se movens ad remunerationem, non minùs essentialiter convenit merito movere ad remunerationem, quàm esse obsequium. Quapropter, sicuti opus postea elicium, quo solvitur donum anticipatè collatum non est meritum, si in se non est obsequium; sic etiam non erit meritum, si ex se non movet ad remunerationem. Hinc ad secundum nego antecedens, quia ad explicandas tales difficultates opus non est meritò solutivo, etenim absque merito solutivo

explicabimus illas in Tracta. de Incarnat. & explicant omnes antiqui Theologi, antequam in Scholis audiretur nomen meriti solutivi; quare, cum tale opus, quod ab Adversarijs dicitur meritum solutivum, in re meritum non sit, & aliunde constat, Christum eas gratias verè meruisse, explicari debet difficultas absque recursum ad talia opera; ad talia enim opera recurrere potius videretur difficultati succumbere, quàm veritatem declarare.

Ad confirmationem neg. ant. illud enim 38. exemplum solum est pura petitio principij: præmium enim, ut ex num. 35. est retributio, & remuneratio. Si ergo equus, & arma in casu ab Adversarijs assignato, neque esset retributio, neque remuneratio, sed præcisè donum obligans ad speratam compensationem, quomodo erit præmium? vide Ovied. loc. suprà cit. num. 60. Itaque, si Rex traderet equum, & arma, ut miles pugnaret, & victoriam obtineret, non collato ei dominio equi, & armorum obtentâ victoriâ posset laborem militis remunerari dandò illi dominium in equum, & arma, ac proinde absolute victoriâ prævisâ, tunc tale dominium esset, remuneratio & præmium.

At verò, si antequam miles victoriam obtineat, & antequam victoriâ absolute prævideatur, jam Rex contulit militi Dominium in equum, & arma, cum tale donum tunc non esset remuneratio, neque esset præmium. Quapropter D. Thomas quæst. 39. de veritat. a. 6. dixit, meritum non causare per modum causæ finalis, sed per modum causæ efficientis, id est, non datur præmium, ut sit meritum, sed quia est; aliter, licet collato eo dono à Rege miles victoriam non obtineret, cum jam esset Dominus armorum, & equi, quæ collata ei fuerunt ut præmium, haberet præmiata merita, quæ in se præmiari non possunt; ex quo fit, non posse meritum dividi in remunerandum, & solutivum, cum solum possibile sit meritum remunerandum, & nullatenus sit possibile meritum solutivum.

DISPUTATIO II.

QUÆNAM REQUIRANTUR AD MERITUM EX PARTE OPERANTIS:

40. Certum est jam apud Theologos, ad meritum requiri libertatem non solum à coactione, sed etiam à necessitate: constat ex Innocentio X. damnante ut hæreticam tertiam Jansenij propositionem, quæ ita habebat. *Ad meritum, & demeritum instatu nature lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Hanc damnationem confirmavit Alexander VII. ut frænaret interrogantiam aliquorum sinistra interpreti-

tantim Bullam Innoc. ratio est, quia, cum mereri, vel demereri adveniat accidentaliter, requirit laudabilitatem accidentalem; nemo autem ita meretur laudem propter sua opera, nisi sit liber ad ea non elicienda. Quamobrem Ecclesiast. 31. dicitur: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit;* ideo stabilita sunt bona illius in Domino. Vide plura Script. & SS. PP. testimonia apud Bellarm. l. 5. de

justificat. c. 10. Unde, si daret Deus alicui gloriam propter opera elicit absque libertate, gloria non esset præmium, neque opera illius meritum, ut falsò judicarunt aliqui Nominales citati à Vasquez disp. 214. c. 1. Neque sufficit ad meritum beatitudinis naturalis spontaneitas, si non datur libertas à necessitate, ut falsò judicat Bonaspes disputat. 5. dub. 5. resolut. 5. Tanta enim requiritur libertas, & laudabilitas naturalis ad meritum naturale, quanta requiritur libertas, & laudabilitas superna ad meritum supernum.

SECTIO I.

Quenam libertas à necessitate requiratur ad meritum?

41. **S**uppono cum omnibus Theologis, libertatē à necessitate, sive libertatem indifferentiæ ad utrumque triplicem esse, nimirum perfectissimam, perfectam, & imperfectam, seu semiplenam; libertas perfectissima, seu plenissima datur, quando intellectus ad verum indifferenter constitutus repræsentat bonitatem, vel malitiam objecti penetrandò omnes circumstantias illud comitantes. Plena, & perfecta datur, quando repræsentat bonitatem, & malitiam objecti, sed non penetrandò omnes circumstantias illud comitantes. Imperfecta, & semiplena datur, quando solum repræsentat, & leviter considerat bonitatem, & malitiam objecti: tunc enim, cum voluntas non sit ad utrumque plenè expedita, & si in malum feratur, venialiter solum peccat, quamvis materia sit aliunde prohibita. Nunc

42. **A**ssero 1. cum omnibus ferè Theologis contra Herich. apud Ripaldam disp. 74. num. 5. non sufficit ad meritum libertas existimata. Probat. 1. Ad meritum requiritur vera libertas, ut ex num. 40. atqui libertas existimata non est vera libertas; ergo non sufficit ad meritum. 2. Ad meritum non sufficit supernaturalitas, vel dignitas existimata; ergo neque existimata libertas. Respondebis, libertatem existimatam sufficientem esse ad meritum, quandoquidem sufficiens est ad peccatum, ut patet casu, quo quis omitteret actum præceptum erroneè, & invincibiliter existimans, se habere paratum concursum ex parte Dei ad illud efficiendum; sicut ergo homo tunc peccaret, ita etiam mereretur eliciens actum charitatis erroneè, & invincibiliter existimans, se habere libertatem ad omittendum. Contrà tamen. Si homo ille in re non posset elicere actum præceptum, non esset dignus vituperiò, quamvis illum non eliceret, ac proinde omittendò illum, non peccaret; ergo pariter, si homo non posset omittere actum charitatis, non esset dignus laude, quamvis illum eliceret, ac proinde nullatenus mereretur. Contra secundò ex suprà dictis.

Obijc. tamen. Ad meritum sufficit bonitas existimata. Retorqueo argumentum. Sufficit bonitas existimata; ergo sufficit dignitas, & supernaturalitas existimata. Resp. deinde neg. consequ. quia objectum voluntatis non est bonum utrunque, sed ut cognitum; voluntas enim est potentia cæca, indigens cognitione objecti ad attingendum objectum. Quapropter, ut rectè agat, sufficit, quòd completatur objectum prudenter existimatum ut bonum; libertas verò, sicut & dignitas non se habent ex parte objecti, sed ex parte principij, & ut voluntas cum principio operetur, non sufficit, quòd falsò existimet, se habere principium, si illud in re non habeat. Principium enim in re non existens, in re physice operari non potest, ac proinde, licet existimetur bonitas existimata, non sufficit existimata libertas. Imò, licet ea, quæ se habent ex parte objecti, ut voluntas ea amplectatur, debeant cognosci; ut voluntas meritorie operetur, non requiritur, quòd cognoscat ea, quæ se habent ex parte principij. Sic Petrus, quamvis non cognoscat se esse in gratia, si in re est, merebitur eliciens liberè actum supernum.

Assero 2. cum omnibus Theologis. Non requiritur ad meritum perfectissima, & plenissima libertas, sed sufficit libertas plena, & perfecta. Probat. facile. Libertas sufficiens, ut opus elicitum liberè imputetur agendi suo perfectè, & absolute ad laudem, vel vituperium, sufficiens est etiam ad meritum; atqui ad talem laudem, vel vituperium sufficit plena, & perfecta libertas, quin requiratur perfectissima; ergo &c. Probat. min. Laus, & vituperium, & obligatio, quæ oriuntur ex voto, juramento, & contractibus imputantur agenti suo; sed in eis regulariter solum datur libertas perfecta; perfectissima verò solum raro intercedit; ergo &c. Confirmatur 2. Si non sufficeret libertas perfecta, raro, aut ferè nunquam homines mererentur, cum libertas perfectissima non nisi raro contingat; ergo &c. Confirmatur 2. Peccato lethali sufficit libertas perfecta; ergo etiam merito.

Assero 3. cum communi. Ad meritum si ve condignum, sive congruum gratiæ, & gloriæ essentialis non sufficit imperfecta, seu semiplena libertas. Probat. prima pars de merito condigno. Actus pravus cum semiplena libertate elicitus neque est peccatum mortale, neque digne æterna damnatione; ergo actus bonus cum semiplena libertate elicitus non erit meritorius de condigno gloriæ æternæ. Consequ. tener, quia non minus requiritur ad meritum de condigno, quàm ad lethale peccatum. Probat. jam secunda pars de merito congruo. Nam Trident. exigere videtur eandem libertatem ad conversionem, quàm ad aversionem à Deo: nam sess. 6. Cap. 5. dixit: ut, qui per peccata à Deo averfi erant, &c. eadem gratia liberè assendiendò disponatur; atqui homo non se averit à Deo per libertatem.

bertatem imperfectam; ergo neque se convertit; sed si ad meritum congruum sufficeret libertas imperfecta, & semiplena, posset cum hac libertate se convertere ad Deum, si tunc eliceret contritionem, quæ est meritum congruum justificationis; ergo &c. Confirmatur. Quia in his, in quibus non habemus certum pro aliqua parte fundamentum, standum est meliori, & veriori sensui Tridentini, & communi Theologorum intelligentiæ; ergo &c. Ex dictis

46. Inferes cum Ripalda disp. 74. num. 14. Cacherano c. 6. num. 48. & pluribus Recentioribus contra Ovied. tom. 2. part. 1. num. 6. ad merendum de condigno apud Deum præmium supernaturale temporale sufficere imperfectam, & semiplenam libertatem; ratio est, quia peccatum, quod esset lethale, si cum plena advertentia fieret, & mereretur de condigno poenam temporalem, si cum semiplena libertate fiat; ergo dilectio perfecta, quæ, si fieret cum plena libertate ab homine justo, de condigno esset meritoria gloriæ æternæ, si eliciatur cum semiplena libertate, erit de condigno meritoria præmij temporalis; ex quo, sicut imperfecta libertas in actu pravo facit ad subtrahendum auxilium gratiæ in hac vita, & ad poenam temporalem infligendam in alia. Ita in actu bono perfectæ dilectionis imperfecta libertas sufficit ad promerendum gratiæ auxilium in hac vita, & accidentale gloriam in alia.

47. Objic. 1. ex Ripald. contra tertiam assertionem. Actus imperfectè liber est meritorius gratiæ, & gloriæ, si imperfecta libertas proveniat ex habitu, & consuetudine bene operandi; ergo &c. Probat. ant. 1. Aliter bona consuetudo esset in detrimentum; ergo &c. 2. Juramenta elicta cum imperfecta libertate orta ex nimia consuetudine jurandi sunt peccatum mortale; ergo actus honesti à justo elicti cum imperfecta libertate orta ex consuetudine bene operandi erunt meritorij de condigno gratiæ, & gloriæ essentialis. Resp. neg. ant. ad primam probationem nego ant. quia ea consuetudo jam deservit ad eliciendum faciliè plures actus perfectè liberos. Unde, si talis homo eos non eliciat, sibi imputet. Ad secundam nego ant. Talia enim juramenta non sunt lethale ob defectum perfectæ libertatis, ut docent apud Ovied. gravissimi Theologi cum Exim. Doct. & P Sanchez.

48. Objic. 2. ex Ovied. Nulla est ratio, cur de potentia absoluta actus honestus imperfectè quomodocunque liber non possit ordinari tanquam meritum congruum ad præmium gratiæ, & gloriæ essentialis; ergo &c. Probat. ant. Ad meritum congruum non requiritur æqualitas, sed sufficit moralis aliqua proportio cum præmio, sed talis actus talem videtur habere proportionem cum præmio gloriæ, & gratiæ essentialis; ergo &c. Resp. cum

communi nego ant. Ad probat. nego ant. nam, ut congruenter inferretur ex Tridentino cit. num. 45. Semipelagiana libertas, non sufficit ad conversionem ad Deum; si autem sufficeret ad meritum congruum, etiam sufficeret ad talem conversionem, imò & ad meritum condignum gloriæ; cum communiter supponant Theologi, non requiri majorem libertatem in justo ad meritum condignum, quam in peccatore ad congruum; tum etiam, quia, sicut homo in prudentem judicio non potest puniri ex merito poenæ æternæ propter actum cum semipelagiana libertate elicitum, ita incongruè remuneraretur gloriâ æternâ propter actum cum Semipelagiana libertate elicitum.

Objic. 3. Princeps potest pro libito suo valorem monetæ aureæ, vel argentæ augere; ergo etiam Deus pro libito suo poterit operis honesti valorem augere, ac proinde efficere, quod actus cum Semipelagiana libertate elictus sit meritorius de condigno. Retorqueo argumentum. Princeps potest pro libito suo dare tantum valorem corio, quantum habet aureus; ergo etiam Deus poterit pro libito suo dare tantum valorem actui naturali, quantum habet actus supernus. Resp. deinde dist. ant. valorem extrinsecum, conc. intrinsecum, neg. ant. & conseq. Unde, sicut Rex pro mero suo libito non potest augere aurum, licet possit augere valorem extrinsecum auri, ita Deus non potest pro mero suo libito augere intrinsecum valorem operis, licet extrinsecum valorem possit augere. Quapropter non potest efficere, quod actus imperfectè liber sit de condigno, aut de congruo meritorius, quia meritum de condigno, & congruo importat ex suis intrinsecis perfectam impetrabilitatem, ut constat ex dictis, quæ per extrinsecum valorem haberi non potest. Vide aliam solutionem apud Arriagam disp. 3. sect. 1. num. 5. & disp. 54. sect. 1. num. 6.

SECTIO II.

An libertas ad actus omnino æquales cum necessitate ad alterutrum sufficiat ad meritum?

Non quæritur de præsentī, an libertas distinctiva ad unum è duobus actibus determinatis, quorum unus perfectior est alio, sufficiat ad meritum, si perfectior actus eliciatur; hæc enim quæstio spectat ad Tractat. de charit. ubi partem affirmativam probabo; sed solum quæritur, utrum libertas ad unum è duobus actibus determinatis omnino æqualibus, sive ejusdē, sive diversæ speciei, sufficiat ad meritum, vel saltem sufficiat libertas ad actum honestum, cum necessitate ad unum constitutum in serie habente alios, & alios in infinitum intensiores, & alios & alios in infinitum remissiores.

Prima sententia docet, sufficere ad meritum libertatem ad unum, duntaxat ex secundis de-

terminatis actibus omnino æqualibus, five ejusdem speciei. Ita Granadus, Meratius, & alij, quos citat, & sequitur Orreaga de Incarnat. contröv. 6. disp. 1. quæst. 3. Secunda sententia docet, non sufficere talem libertatem ad actus omnino æquales similes, five ejusdem speciei; bene verò ad actus omnino æquales dissimiles, five diversæ speciei. Ita Quiros, & alij Recentiores apud Herreram de voluntat. Dei quæst. 4. sect. 1. Tertia sententia est, quæ defendit, talem libertatem ad actus omnino æquales, five ejusdem, five diversæ speciei non sufficere ad meritum. ita Ripald. Ovied. Arriag. Lugo, & communiter Theologi. Quarta sententia defendit, neque sufficere libertatem ad unum ex infinitis intensioribus, & remissioribus, sed requiri in tali casu libertatem ad carendum omni laudabilitate accidentali. Ita Herrera cit. sect. 6.

52. Affero 1. contra primam sentententiam. Libertas tantum ad unum è duobus actibus omnino æqualibus, & solo numero distinctis non est sufficiens ad meritum. Probat. 1. Ad meritum requiritur laudabilitas moralis; sed talis libertas non sufficit ad laudabilitatem moralem; ergo neque ad meritum: maj. patet, quia eodem modo, quo homo est liber, est laudabilis, ac proinde, si est laudabilis moraliter, est moraliter liber: min. Probat. Libertas moralis versari debet inter extrema moraliter distincta; sed actus solo numero distincti in morali æstimatione sunt idem; unus enim non habet majorem æstimabilitatem, quam alius; sed actus, qui in æstimatione morali sunt idem, non distinguuntur moraliter; ergo &c.

53. Confirmatur. Voluntas determinata ad unum è duobus actibus omnino æqualibus, & solo numero distinctis, non potest non elicere eandem æstimabilitatem moralem, five hunc, five illum actum eligat, ac proinde non potest omittere æstimabilitatem moralem, quam elicit; sed voluntas non potens omittere æstimabilitatem moralem, quam elicit per operis sui elicentiam, non meretur; ergo &c. Dices. Æstimabilitati morali cujuslibet actus superaddi libertatem, qua elicitur; cum quilibet ex illis actibus posset omitti; ac proinde æstimabilitas moralis illius actus simul cum tali libertate sufficit ad meritum. Contrà tamen. Libertas illa non est ad omittendam eandem æstimabilitatem moralem, five enim voluntas hunc, five illum actum eliciat, eadem semper erit moralis æstimabilitas; ergo libertas illa est tantum physica, & in æstimatione morali est necessitas ad non omittendam eandem æstimabilitatem moralem; sed libertas ad non omittendam hanc æstimabilitatem morale non est sufficiens ad meritum; ergo &c.

54. Probat. 2. Debitor necessitatus ad solvendum hos, vel illos nummos omnino æquales, nullum præstat obsequium creditori solvens præ illis hos omnino æquales, neque est dignus gratitudine; ergo homo necessitatus ad

eliciendum hunc actum præ alio omnino æquali nullum præstabit obsequium Deo eliciens hunc præ illo omnino æquali, neque erit dignus ulla gratitudine. Respondent Adversarij neg. conseq. quia homines attendunt ad suam utilitatem, & cum creditori non adveniat major utilitas ex his, quam illis nummis omnino æqualibus, & solo numero distinctis. Ille homo ita solvens, neque meretur apud creditorem, neque esset ulla gratitudine dignus. Deus verò non attendit ad suam utilitatem in nostris meritis, sed ad operis honestatem liberam, & dignitatem operantis, quæ reperitur in necessitate ad alterutrum.

Contrà tamen 1. Deus, quamvis non attendat ad suam utilitatem in nostris meritis, attendit tamen ad honestatem moralem imputabilem merenti, seu ipsi moraliter liberam, & non tantum ad physicam honestatem; aliter actus bonus necessitatus elicitur simul cum dignitate personæ illi elicientis constitueret verè meritum apud Deum, quod est damnatum à Pontifice, ut constat ex 40. atqui homo ille operans cum necessitate vaga ad unum è duobus actibus omnino æqualibus, non habet libertatem moralem, ut ex num. 52. ergo &c. 2. Idè actus necessarius, quantumvis superius, & honestus non potest simul cum dignitate personæ constituere meritum, quia talis honestas, licet operanti imputetur physice, non imputabitur ipsi moraliter, cum ab eo omni non possit; atqui in nostro casu, licet agentis imputetur purè physice, non potest ipsi talis honestas imputari moraliter, cum non possit eam honestatem moralem amittere; ergo &c.

Affero 2. contra secundam sententiam. Libertas ad unum è duobus actibus diversæ speciei omnino æqualibus in honestate non sufficit ad meritum. Probat. 1. Quando actus sunt ejusdem speciei omnino æquales in honestate, homo necessitatus ad unum è duobus non meretur eliciens hunc præ illo, ut constat ex dictis, & farentur Auctores secundæ sententiæ; ergo, quando actus sunt omnino æquales in honestate, licet sint diversæ speciei, homo necessitatus ad unum è duobus non meretur eliciens hunc præ illo; ergo &c. Confirmatur. Si actus A, & actus B diversæ speciei sunt omnino æquales in honestate, non minus, quam sunt omnino æquales in honestate actus A, & actus B ejusdem speciei, cum æquivalent in morali æstimatione actus A diversæ speciei actui B, quam æquivalent actus A ejusdem speciei actui B in morali æstimatione; ergo, sicut in eo casu non meretur homo necessitatus ad unum ex duobus illis actibus ejusdem speciei.

Probat. 2. Nequit homo mereri per operationem, quæ ipsi ad laudem imputari non potest, ut patet in necessaria operatione; atqui, si homo sit necessitatus ad unum è duobus actibus diversæ speciei omnino æqualibus in honestate non potest ei operatum imputari.

laude imputari; ergo &c. Probat. min. illud tantum potest imputari homini ad laudem, quod est plus, quam id, ad quod est homo necessitatus; sed quando est necessitatus ad unum est duobus actibus diversæ speciei omnino æqualibus in honestate, non potest eligere plus, quam id, ad quod est necessitatus; ergo &c. Probat. min. Si ex duobus actibus A, & B diversæ speciei quilibet sit honestas tantum ut quatuor honestate omnino æquali, homo ad unum ex illis duobus necessitatus non potest omittere honestatem ut quatuor, nec potest ponere plus, quam honestatem ut quatuor; ergo non potest ponere plus, quam id, ad quod est necessitatus.

61. Probat. 3. Eadem libertas, quæ requiritur ad peccatum, seu demeritum requiritur etiam ad meritum; atqui homo necessitatus ad unum est duobus actibus, quamvis diversæ speciei omnino æqualibus in inhonestate non peccaret, sive hunc eliceret, sive illum; ergo homo necessitatus ad unum est duobus actibus bonis diversæ speciei omnino æqualibus in honestate non mereretur, sive hunc eliceret, sive illum. Probat. min. Si rusticus ex conscientia sua erronea existimaret utrumque contradictionis esse peccatum omnino æquale, v. g. derelinquere oves in deserto, ut audiret Sacrum, vel omittere Sacrum, ad servandos oves, quodcunque eligeret, non peccaret, ob rationem supra nobis datam; ergo &c.

59. Respondet 1. Granadus de actib. human. tom. 2. Tract. 17. disp. 7. sect. 2. rusticum in tali perplexitate constitutum, peccare in cuiusvis electione; cæterum, ne durum homini videretur in tam suavi Dei providentia, ait, talem casum, etsi ex natura rei possibile, ex Dei tamen cura, & providentia non posse contingere: nam Deus illuminaret illum hominem, illius ignorantiam vincibilem redderet, ut à perplexitate, & à peccato possit liberari. Sed contra est, quia non disputamus modò, an iste casus sit possibile ex natura rei, ut contendit Granadus, vel metaphysicè impossibilis, ut vult Esparza l. 3. q. 9. vel nullo modo repugnans, ut volunt alij.

60. Sed supposita illius casus possibilitate solum intenditur, rusticum in eo casu non peccaturum, sive hunc, sive illum actum eliciat; quod sic ostendo contra Granad. Nequit homo peccare, quin peccatum illi imputetur; sed peccatum in eo casu non potest rustico imputari; etenim imputari nequit homini peccatum, quod vitare non potest, & homo ille vitare non potuit tale peccatum; licet enim extrema illa physice distincta essent in morali æstimatione, ex qua peccatum desumitur, essent unum & idem. Unde, si unum extremum vitare non potest in morali æstimatione, nullum vitare potest. Quapropter Lugo fatetur, se potius dicendum, ignorare principia omnia huius materie, quam dicere, hominem hunc peccare. Videatur contra Granad. Ovied. de conscient. tom. 1. part. 2. multos referens.

Respondent alij 2. neg. maj. & assignant discrimen inter peccatum, & meritum, nimirum, quia, ut actus sit peccaminosus, & dignus poenæ, requiritur obligatio illum vitandi, quæ tunc non datur; nam illa duo extrema physica sunt moraliter unum, ac proinde rusticus impotens vitare unum moraliter, nullum ex illis potest vitare; cum obligatio solum derur ad vitandum id, quod quisque potest vitare, rusticus in eo casu nullam haberet obligationem vitandi unum ex illis extremis; at verò, ut actus sit bonus, & dignus præmio, non requiritur talis obligatio, sed sufficit, quod actus sit tendentia in objectum bonum libere existens, quod quilibet ex illis actibus jam haberet, cum ad nullum determinatè esset voluntas necessitata.

62. Contrà tamen 1. Non potest in casu posito tolli ab eo homine obligatio vitandi actum, nisi quatenus tollitur libertas ad ponendum, vel omittendum talem actum: si enim ea libertas maneret, eo ipso maneret obligatio vitandi actum; atqui per vos tollitur obligatio; vitandi actum; ergo & libertas. Modò sic. Non minus vagè necessitatus est homo ad actum malum, quando est ad unum est duobus omnino æqualibus moraliter necessitatus, quam sit necessitatus ad actum bonum, quando est ad unum est duobus omnino æqualibus necessitatus; atqui ea necessitas ad actum malum tollit libertatem; ergo & necessitas ad actum bonum tollit libertatem; sed absque libertate non datur meritum; ergo &c. 2. Ut derur meritum, necesse est, quod eliciatur obsequium majus illo, quam ad quod homo est necessitatus; sed in casu illo non potest homo ponere obsequium majus illo, quam ad quod homo est necessitatus; ergo &c. 3. Sicut potest excusari, qui eliceret cum ea vaga necessitate actum malum, nec offensus jus ad indignationem, & puniendum illud acquireret; ita præmiator potest excusari, ne jus contra illum acquireret, qui cum vaga necessitate eliceret actum bonum; ergo &c.

63. Affero 3. cum communi ultima sententia. Si homo esset disjunctivè necessitatus ad unum ex infinitis actibus bonis in infinitum remissioribus, & etiam in infinitum intensioribus non mereretur eliciens hunc præ illo. Probat 1. Homo ille tunc non meretur ex eo, quod eliceret actum bonum potens elicere minus bonum; ergo nullò modò mereretur. Probat. ant. ex eo, quod voluntas facit ita, ut non possit non facere, non meretur; atqui in eo casu voluntas ita eliceret actum bonum, potens elicere minus bonum, ut non possit ita non operari; ergo &c. maj. videtur per se nota, min. patet, quia, cum assignato quovis actu supernaturali semper maneat in infinitum remissiores, necessitata esset ad eliciendum actum magis bonum, relicto minus bono.

64. Probat. 2. Homo disjunctivè necessitatus ad unum ex infinitis actibus pravis collectione infinita continente alios & alios in infinitum

nitū peiores, alios & alios in infinitū minūs malos, non peccaret, quemcunque ex illis actibus eligeret; ergo etiam disjunctivè necessitatur ad unum ex infinitis actibus bonis ex collectione infinita continente alios, & alios in infinitum meliores, & alios & alios in infinitum minūs bonos, quemcunque ex illis actibus eliceret, non mereretur. Consequentia tenet, quia non requiritur minor libertas ad merendum, quàm ad peccandum. Probat. ant. in eo casu, si homo peccaret, maximè, quia eligeret majus malum, potens eligere minus malum; sed tunc ex eo non peccaret; ergo &c. Probat. min. vel homo tunc peccaret, quia non eligeret malum omnium minimum, & hoc non, cum supponamus, impossibile tunc esse malum omnium minimum, & electionem mali omnium minimi; vel quia eligeret majus malum, quàm aliud, quod posset eligere? & nequaquam hoc modo peccaret? quia esset necessitatus ad ira eligendi: nam, ut supponimus, quodcunque malū, quod ex illis malis, eligatur, est magis malum, quàm aliud, quod eligi potest; ergo &c.

65. Confirmatur. Si in prædictis casibus vage necessitatis peccaret, ille homo vel mereretur, vel peccaret in positione cujuslibet ex illis infinitis actibus (idem suo modo de merito) se hoc est falsum; ergo &c. maj. constat, quia homo non potest peccare, nec mereri in eo, quod non potest non facere; sed non potest non facere unum ex infinitis illis actibus, ut supponimus; ergo non potest peccare, vel mereri in positione cujuslibet ex illis infinitis actibus. Major primi syllogismi probatur. Si homo in eo casu peccaret, aut mereretur, maximè, quia ponit majus malum relicto minori, vel, quia eligit minus bonum, relicto majori; sed ex hoc non peccaret, aut mereretur. Supponimus enim, hominem illum necessitatum esse ad ita eligendum; cum bona vel mala in illa serie ita se habeant, ut quocunque malo electo possit minus malum eligi, & quocunque bono electo possit eligi majus bonum; ergo &c.

S E C T I O III.

Solvuntur opposita.

66. **O**bjicitur primò contra primam conclusi-
onem. Actus elicited ab homine cum
necessitate vaga ad unum è duobus omni-
nò æqualibus est honestus ratione objecti, &
motivorum; est etiam supernus, cum ex auxili-
is gratiæ eliciatur; tandem est liber, cum pos-
set talis actus non elici; ergo esset meritorius.
Confirmatur. Si talis actus non esset meritori-
us, maximè, quia esset solum physicè liber, &
non esset liber moraliter; sed ille actus esset
moraliter liber, ergo &c. Probatür min. vo-
luntas necessitata ad unum è duobus bonis mo-
ralibus est libera moraliter, uti necessitata ad
unum è duobus bonis physicis est physicè libera;

ad inunctum præceptum Christo Domino fuit, fuit ipse liber ad amplectendam, & obtinendam dispensationem præcepti, ac proinde manifeste liber ad subeundam, & non subeundam mortem; si ergo imposuisset præceptum potuisset Christus Dominus absolute præcepti dispensationem petere, ac obtinere, & mortem non subire, quid mirum, quod subeundo mortem mereretur; in nostro autem casu non datur talis libertas, sed necessitas ad ponendum unum è duobus actibus omnino æqualibus, ac proinde locus non manet ad merendum.

70. Objic. 4. Cum necessitate vaga ad actus omnino æquales dari potest moralis laudabilitas; ergo & meritum. Consequentia tenet, & antecertum est, ut patet in Deo, cujus electiones liberæ sunt æquales omnino in perfectione, & quamcunque eliceret, se exerceret moraliter, laudabiliter; ergo &c. Resp. ex Tractat. de charitat. dist. ant. moralis laudabilitas essentialis, con. accidentalis, neg. ant. & conseq. Itaque Deus est moraliter laudabilis in suis electionibus essentiali laudabilitate, quæ cum necessitate componitur. Creaturæ verò sunt laudabiles laudabilitate accidentaliter, quæ moralem requirit libertatem; cum autem hæc moralis libertas non intercedat, quando adest necessitas vaga ad actus omnino æquales; creatura cum tali vaga necessitate operans neque se exercet moraliter laudabiliter, neque meretur.

71. Objic. 5. contra tertiam conclusionem. Qui potens ponere actum minus perfectum suamet ipsa libertate, & electione, elicit actum magis perfectum, meretur, & dignus est laude; atqui homo vagè necessitatus ad unum actum ex infinitis perfectionibus penes excessum, & imperfectionibus penes remissionem eliciens actum poneret suamet ipsa libertate, & electione actum magis perfectum, potens ponere minus perfectum, ergo &c. Retorqueo argumentum. In voluntate ita vagè necessitata ad unum ex infinitis actibus pravis, quæ ita eliceret actum malum, ut possit minus malum elicere; ergo peccaret, & demereretur. Resp. deinde dist. maj. si necessariò eligit magis perfectum, relicto minus perfectio, neg. si eligit magis perfectum absolute potens non eligere magis perfectum, con. maj. & dist. min. neg. conseq. Ratio est, quia voluntas vagè necessitata ad unum ex infinitis actibus versus incrementum, & decrementum ita necessitata ad eligendum, ut non possit non eligere aliquem actum magis perfectum relicto alio minus perfecto, ex eo, quod ita eligat, non meretur.

72. Objic. 6. Semper est magis honestum, honestum ut quatuor, quam honestum ut tria; ergo quamvis dentur infinita honesta perfectiora supra honestum ut quatuor, & imperfectiora infra honestum ut tria, eligere honestum ut quatuor relicto honesto ut tria, semper erit laudabile, & meritorium. Retorqueo argumentum, ut supra in actibus pravis, & inho-

R. P. Gorman. Theolog. Tom. 4.

nestis. Deinde in intensione infinita falso supponuntur termini intensiōis ut quinque, vel quatuor in actu determinato respectivè ad actus quoad intensiōem, & remissionem infinitos; cæterum hoc præmissio dist. consequens. Erit laudabile, & meritorium, si absolute posset eligi actus minus perfectus non eligendū actum imperfectiorem, qui potest etiam eligi, con. si ita non eligatur, neg. conseq. Ratio est, quia, si eo casu sufficeret ad laudem, & meritum eligere actum magis honestum relicto minus honesto, quin posset eligi, voluntas cum esset necessitata ad ita eligendum, mereretur in eo, quod necessariò faceret, quod dici non potest: quapropter, ut voluntas mereatur, necessè est, quod pro libitu suo possit carere omni merito, quod tunc fieri non potest, si ea vaga necessitas ad meritum esset sufficiens.

Instabis. Licet voluntas vagè necessitata esset ad actum alicujus virtutis, adhuc operaretur laudabiliter, & mereretur, si eligeret charitatem præ temperantia, aut aliis similibus; atqui tunc non posset carere omni laudabilitate, merito; ergo voluntas potest operari laudabiliter, & mereri, quamvis non possit carere omni laudabilitate, & merito. Retorqueo argumentum ut supra, in vaga necessitate ad actus praveos. Resp. deinde dist. maj. si esset necessitata vagè ad actus perfectiores in infinitum penes excessum, & minus perfectos penes remissionem, neg. si posset eligere omnium minimum, con. maj. & dist. min. neg. conseq. quia voluntas in eo casu eligens actum omnium minimum, neque laudabiliter operaretur, neque mereretur; ac proinde posset carere omni merito, & laudabilitate morali, sicque mereri posset eligendū actum perfectiorem illo; sicut qui necessitatus esset ad unum ex infinitis malis, si posset eligere omnium minimum, illudque eligeret, non peccaret, peccaret autem, si quodvis aliud majus malum eligeret; pariter in nostro casu dicendum erit.

SECTION IV.

Utrum requiratur ad meritum immediata libertas?

74. Prima sententia affirmat; ita Arriaga tom. 3. disp. 4. sect. 3. Esparza, Bonafpes, alijque. Secunda sententia docet, augeri meritum per immediatam libertatem, sicut in actu interno, sive in actione externa imperata ab actu interno. Ita Scotus, pluresque alij cum Ripalda disp. 68. sect. 4. & 5. in appendic. 1. Cardin. de Lugo disp. 74. Tertia sententia defendit, sufficere ad augendum meritum mediatam libertatem ad actum voluntatis, secus ad opus externum. Ita plures Recentiores cum Oviedo tom. 2. part. 5. & 6. Pro resolutione suppono ex Philosophia, actum voluntatis imperatum solum esse mediatè liberum, si connectatur essentialiter cum imperante, & ab eo pendeat.

Trt

Ratio

75. Ratio ex ibi dictis est, quia in eo casu determinatio voluntatis ad actum imperantem esset prior naturâ determinatione ad actum imperatû. Deinde non daretur alius modus ponendi imperatû, nisi medio imperante: hanc autem vocamus mediatam libertatem actûs ita imperati, ad eum modum, quo defenditur liberis actûs præcepti pro instanti determinato præcedentis tanquam à principio per se. Cæterum, quia ratio partialis nulla est, & quia dato, quod ita se haberet, nullo modo maneret libertas, ut latè a libi ostendi; hæc evasio nulla est ad defendendam immediatam libertatem actûs præcepti. Ille enim solùm potest esse liber immediatè, quando procedit ab imperante tanquam à principio per accidens; quidquid tamen de hoc sit, controversia in præsentem non procedit ex suppositione, quod actus imperatus esset mediatè liber, sed ex suppositione, quod sit immediatè liber, an in eo casu addat meritum supra meritum actûs imperantis. His positis,

76. Affero 1. cum tertia sententia. Actus voluntatis imperatus mediatè liber auget meritum supra meritum actûs imperantis. Probat. 1. Meritum ultra dignitatem, & libertatem personæ includit etiam formalem honestatem; atqui actus imperatus ultra dignitatem personæ, & libertatem requisitam ad actum imperantem includit novam honestatem formalem supra honestatem actûs imperantis; ergo &c. maj. & consequentia tenent: min. pater, quia actus imperans potest esse actus timoris, iustitiæ &c. actus imperatus verò potest esse actus charitatis; sed actus charitatis includit novam honestatem formalem supra honestatem actûs timoris, iustitiæ; ergo &c. Confirmatur. Ut unum meritum sit majus altero, non requiritur, quod crescat ex omnibus suis partibus, sed sufficit, quod ex aliqua crescat: sufficit enim, quod crescat ex parte dignitatis personæ, licet non crescat ex parte formalis honestatis, aut libertatis, ut infra constabit; atqui meritum congruens ex illo actu imperante, & imperato, licet non crescat ex parte dignitatis, aut libertatis supra meritum imperati, cum libertas, & dignitas eadem sit ad imperantem, & imperatum, crescit tamen ex parte intrinsicæ, & formalis honestatis; ergo &c.

77. Probat. 2. Talis actus imperatus ita fit à voluntate per mediatam libertatem, ut possit pro libitu voluntatis poni, vel omitti; deinde est supernaturalis honestas, & à gratia habituali condignificatus, sed nihil aliud requiritur, ut sit meritorius; ergo &c. Confirmatur 1. Libertas requisita ad meritum est illa, quæ sufficit ad verificandum testimonium Eccles. 31. *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & quis est hic, & laudabimus eum*; atqui libertas mediata sufficit ad illud verificandum, ut expendenti constabit; ergo &c. 2. Voluntas eliciens simul actum iustitiæ imperantis, & actus misericor-

diæ imperatæ magis meretur cæteris partibus, quàm actum præcisè iustitiæ efficacem eliciens; ergo actus misericordiæ imperatæ auget meritum supra meritum iustitiæ imperantis.

Probat. 3. Peccator morti proximus, & copiam Confessarii destitutus, obligatus tamen ex præcepto elicere contritionem, flagrans desiderio suæ æternæ salutis, potest ex affectu obedientiæ imperare efficaciter contritionem; atqui tunc contritio elicitur, & imperata habet rationem meriti distinctam à merito actûs obedientiæ imperantis; ergo &c. maj. præterquam, quod ex terminis apparet certa, constabit ex Tractat. de charit. min. patet; in eo casu contritio esset ultima dispositio de congruo meritoria justificationis, quod non convenit alicui obedientiæ; ergo habet rationem meriti distinctam à merito actûs obedientiæ.

Responderi Ariaga variis modis, intendens fugere vim argumenti. Plura autem, quæ in solutionem affert, non sunt ad rem, quia loquimur in casu, quo imperium sit ita efficax, ut connectatur cum contritione imperata. In hoc autem sensu responderi 1. huiusmodi contritionem non sufficere ad justificationem, quod non censet absurdum ex eo, quod talis casus sit moraliter impossibilis. Contrà tamen 1. Quia, si hoc continet absurdum, nec pro casu se moraliter impossibili admittendum est. 2. Quia incredibile est, quod in eo casu peccator non se ultro disponat ad justificationem; ergo &c. 3. Quia, si actus imperans sit naturalis, & imperatus supernus, non est, cur debeat meritum actûs superni ab eo homine tolli; sed tunc solum maneret libertas mediata; ergo &c. Quapropter

Resp. 2. Deum de facto fortè contentum esse se sola contritione ad munus ultimæ dispositionis, five mediatæ, five immediatæ libera, five habere, five non habere meritum distinctum à merito actûs imperantis. Contrà tamen 1. Quia, ut constat ex num. 45. meritum eandem requirit libertatem de facto ad conversionem, quam ad aversionem à Deo; atqui aversio importat libertatem; ergo saltem de facto conversio importat libertatem; sed per contritionem ultimò disponentem ad gratiam homo de facto convertitur ad Deum; ergo talis contritio saltem de facto importat libertatem. 2. Nullum datur fundamentum suadens Deum de facto decrevisse talem contritionem ad ultimam dispositionem, datur autem ad iudicandum non ita decrevisse, ut prima ratione constat; ergo &c. Quapropter Adversarius ipse fateatur, suam responsionem valde dubiam esse. Unde concedendum à fortiori est, non esse securam ad solvendam difficultatem.

Nec obstat, quod notat Oviedus, quod contritio in actu secundo sit de congruo meritoria justificationis, provenire ex lege Dei; quapropter convenire id etiam potest actui obedientiæ: hæc enim responsio nulla esset. Ratio est, quia de facto ex lege Dei obedientia non est merito-

ria de congruo justificationis; ergo, si in prædicto casu contritio non haberet meritum distinctum à merito obedientiæ, nõ daretur ultima dispositio meritoria de congruo justificationis, tum quia, ut constat ex dictis, agentes de dispositionibus ad justificationem, majorem congruentiam habet ex se contritio, ut ultimò disponat ad justificationem, quàm actus obedientiæ.

82. **Affero 2.** Opus externum imperatum ab interno per se non addit novum meritum supra actum internum. **Probat. 1.** Actio meritoria debet esse formaliter honesta; meritum enim est obsequium ex se movens ad retributionem, quod solum actioni formaliter honestæ convenire poterit; atqui opus externum non est actio formaliter honesta; ergo &c. **Confirmatur 1.** Obsequium ex se movens ad retributionem, utpote actio honesta, recta & virtuosa, debet esse fuga mali, aut boni amplexio formaliter conformis naturæ rationali ut rationali. Hoc enim est, quod quasi de suo ponit voluntas obsequens; sed opus externum neque est fuga mali, neque amplexio boni formaliter conformis naturæ rationali ut rationali; ergo &c. **2.** Honestas formalis est proprietas actus voluntatis; sicut formalis veritas est proprietas actus intellectus; atqui formalis veritas non datur in opere externo; ergo neque formalis honestas; ergo &c.

83. **Probat. 2.** Externum opus imperatum ab actu interno non auget per se peccatum, sive demeritum; ergo neque meritum. Consequentia tenet. Quia, sicut objectum externum actus peccaminosi est objectivè malum, & objectum actus mali; ita objectum externum actus meritorii est objectivè bonum, & objectum actus boni; ac proinde; sicut ille non potest augere demeritum per se, neque istud poterit per se augere meritum. **Probat. ant. ex August. lib. 1. de lib. arbit. c. 3.** dicente: *Ut intelligat, libidinem in adulterio malam esse, si cui etiam non contingat facultas concubandi cum conjuge aliena, planum tamen aliquo modo sit, id cum cupere, & si potestas detur, facturum, non minus reus est, quam si ipso facto deprehenderetur; ergo &c.*

84. **Confirmatur 1.** Qui aliquid proprium usurpat, judicans esse alienum, æquè peccat, ac si alienum usurparet; atqui actio externa aliena non est; ergo actio externa non auget demeritum. **2.** Si quis invitè derentus missæ assisteret perseverans semper in animo non audiendi, æquè peccaret, ac si non assisteret; ergo actio externa neque auget, neque demeritum minuit. **3.** Si quis invitè malam actionem patret, non peccat; sic S. Lucia Tyranno minanti, jubebo te ad lupanas duci, sapienter respondit, si invitâ jussis violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam, id est, castitatis meritum non amittam, & ulterius dabitur laureola Martyrij; ergo totum meritum in actione interna consistit.

85. **Probat. 3.** Carentia operationis simpliciter involuntaria non potest minuere meritum effectivè, & efficaciter volentis illam absolutè &c.

R. P. Gormaz. Theolog. Tom. 1.

xercere; atqui, si opus externum imperatum ab interno augeret meritum, talis carentia operantis minueret meritum; ergo &c. **Probat. min.** Quando Petrus veller effectivè, & efficaciter absolutè eleemosynā largiri, posset aliquis ex pravo affectu ejus manus detinere, & ligare, ne tribuat; tunc enim carentia largitionis externæ eleemosynæ esset simpliciter involuntaria; atqui, si actio externa augeret meritum, tunc Petrus privaretur simpliciter involuntariè illo augmento; ergo &c. **Confirmatur.** Percutiant duo homines æquali animò occidendi, ita, ut unus ex vulneratis miraculosè non moriatur, alter verò ex vi morbi moriatur, in tali casu incredibile est, quòd nõ peccet, æquè & æquè non demereatur ille, qui percussit eum, qui miraculosè est conservatus, quàm ille, qui percussit eum, qui est mortuus; sed non ita esset, si opus externum augeret demeritum; ergo &c.

86. **Probat. 4.** ex absurdis, quæ ex tertia sententia sequerentur. Primum esset, quòd ex duobus æquè sanctis, & æquè honestè operantibus unus haberet majus meritum, eò quòd multiplicitate actionum externarum superare posset meritum actuum internorum alterius. Secundum, etiam si unus esset melior altero, posset idem contingere propter eandem rationem. Tertium, contingere etiam posset, quòd minus malus puniretur acerbius in inferno, quàm magis malus, eò quòd ita augeretur ejus demeritum ratione operum externorum, ut superaret demeritum actuum internorum magis mali, cujus desideria in externa opera non prodirent, sed hæc absurda non sunt admittenda; ergo &c.

87. **Respondet Ripalda,** propter hoc negandum non esse meritum, & demeritum operibus externis, cum ex ea sententia non sequantur ea absurda. Ratio est, quia opera externa bona (idem suò modò de malis) habent bonitatem respectivam consistentem in eo, quòd opera externa, quamvis non faciant hominem absolutè, & in se meliorem, faciunt tamen respectivè ad Deum ut principium Reipublicæ rationalis: nam bonum est exhibere externa virtutum exempla, quibus honor Dei promoveatur, & homines excitentur ad meritum. Contrà tamen, quòd ex tali majori bonitate respectiva argueretur major dignitas ad præmium (idem suò modò de operibus externis malis) ergo sequerentur absurda, quæ intendimus.

88. **Contrà 2.** Opus externum, ex eo, quòd non faciat hominem in se meliorem, non habet honestatem formalem, sed purè objectivam; ergo non facit hominem respectivè meliorem ad Deum formalier ratione sui; sed, quòd homo affectu efficaci amplectatur illud bonum objectivum, quo facit obsequium Deo ut principio naturæ rationalis; ergo totum meritum stat in effectu, & non in opere externo; consequentia tenet: nam, sicut actus voluntatis amplectitur objectum bonum, ita actus intellectus affirmat objectum, ut est in se; ergo, sicut tota veritas stat

stat in actu se conformante cum objecto ut est in se, ita tota honestas ad meritum & obsequium stabit in actu amplectente objectum bonum. Confirmatur 3. Licet Deo, & Reipublicæ rationali bonum sit, quod dentur externa virtutum exempla, ut homines ad Dei laudem, & incitamentum virtutis promoveantur; attamen ex parte operis externi tota ea bonitas est purè objectiva, & nullatenus formalis honestas, sicque potest reperiri absque actu interno virtuoso, & non est formaliter obsequiosa; actio verò meritoria non se debet ita habere, sed opus est, ut sit formaliter honesta, & obsequiosa; ergo. Ex dictis

89. Fit 1. Opera honesta externa solum per accidens posse deservire ad augendum meritum actus interni, quatenus deservire possunt ad majorem voluntatis durationem: experientia enim constat, hominem diutius manere in voluntate virtuosa, quando operatur exterius, quam quando non operatur; contingit etiam sæpè, quod dum voluntas exterius exercetur, intensius, & ferventiùs feratur in objectum. Quapropter non quaerimus, an in hoc sensu opus externum per accidens augeat meritum, sed an per se, seu formaliter per opus externum meritum augeatur? v. g. habent Petrus & Paulus æquale voluntatem internam quoad omnes circumstantias dandi eleemosynam, Petrus re ipsa dat, Paulus verò re ipsa non dat, quia non potest; dicimus ergo, Paulum in eo casu tantum per se mereri, quam Petrum; habet enim voluntatem tam intensam, ac honestam, ac Petrus, & adeò efficacem, ut, si auferantur impedimenta, quæ ab ipso auferri non possunt, re ipsa eleemosynam elargiretur.

90. Fit 2. Eum, qui habet actum efficacem circa eleemosynam elargiendam, plus mereri eleemosynam elargiendò, quam qui potens eam elargiri, habet voluntatem elargiendi, & non elargitur. Ratio est, quia iste non haberet voluntatem adeò efficacem: de ratione enim voluntatis efficacia est, ut ille, qui habet voluntatem efficacem, exequatur, quod vult, si in ejus potestate sit executio. Quapropter Exim. Doct. hanc regulam assignat. Quoties opus externum bonum est in hominis potestate, non adest tantum meritum in non exequente, quam in exequente opus, cum in re non sit tam intensa, & efficax voluntas unius, quam alterius. Fit 3. Opera externa esse materialiter, & objectivè meritoria, eo modo, quo sunt materialiter, & objectivè honesta, bona, & libera, secus autem formaliter. Fit 4. Actum imperatum habere meritum adæquatè distinctum à merito imperantis, quia meritum dicit honestatem, & libertatem; atqui, licet actus imperatus habeat honestatem distinctam ab honestate actus imperantis, non habet libertatem distinctam à libertate actus imperantis; ergo &c.

OBJIC. 1 contra primam assertionem. Actio externa ideò non est meritoria, quia solum est mediare libera; atqui actus imperatus voluntatis solum est mediare liber; ergo non est meritorius. Confirmatur 1. Sicut tota bonitas objectiva actionis externæ solum se habet ut volita ab actu interno, ideòque voluntati non imputatur, ita tota honestas actus imperati solum se habet ut volita ab actu imperante, ideòque voluntati imputari non potest; sed, quod non potest imputari voluntati, non est meritorium; ergo &c. 2. Si in instanti, in quo Petrus libere amat Deum, conferret illi Deus propositionem naturæ visionem, & amorem beatificum, talis amor beatificus, etiam honestus, non esset meritorius, ex eo, quod solum esset mediare liber; ergo &c. 3. Licet actio externa non sit formalis honestas, nihilominus est bona objectivè, ac proinde, si esset immediate libera, esset meritoria; ergo ratio, propter quam non est meritoria, non est, quia non est honesta formaliter, sed quia solum est mediare libera; ergo &c.

Resp. neg. maj. quia actio externa ideò non est meritoria, ut ex num. 82. quia non est formaliter honesta, neque elicit ex determinatione voluntatis, qua imputari possit augendò per se formalem honestatem; actus verò imperatus habet formalem honestatem imputabilem voluntati. Ad primam confirmationem nego ant. honestas enim actus imperati mediare liberi non solum est honestas volita, sed etiam formalis elicit, & voluntati imputabilis; cum voluntas ex sua determinatione, qua movetur ad actum imperantem, essentialiter moveatur etiam ad actum imperatum; ac proinde ad amplectendum suo proprio motu objectum non solum per honestam amplexionem actus imperantis, sed etiam per honestam amplexionem actus imperati, quod nullatenus convenit actionibus externis.

Ad secundam confirmationem nego. ant. Talis enim amor beatificus ideò non est meritorius, quia non se haberet respectivè ad voluntatem mediare liberè elicitus, cum determinatio ad actum imperantem, qua ex se moveatur voluntas, non ferret secum determinationem ad amorem beatificum, sicuti ferret secum determinationem ad actum imperatum; sed potest actu dilectionis Deus pro libitu suo potens non conferre talem amorem, & comprincipia ad illum, conferret comprincipia, seu lumen, & visionem, ut voluntas necessariò eliceret talem amorem. Unde talis amor beatificus non procederet à voluntate, & connexionem cum determinatione ad dilectionem liberam; ac proinde non esset mediare liber, sed respectu actus imperantis mediare liberi tota ea honestas ad summum se haberet ut volita; quod non sufficit, ut talis actus

mor beatificus esset voluntati formaliter imputabilis.

94. Si autem excogitabilis sit actus, in quo amor beatificus sit verè imperatus ab actu meritorio immediatè liberè, & cum eo connexus, tunc etiam esset meritorius pro eo instanti, in quo mediatè liberè eliceretur: si enim, ut supponunt Adversarij, posset componi meritum in eodem instanti cum visione beatifica, & amore beatifico, quare non poterit componi, quod in prædicto casu, sit etiam meritorius amor beatificus, si verè sit mediatè liber? Si verò in instanti amoris beatifici non potest dari meritum, neque poterit esse imperatus ab actu meritorio immediatè libero. Ad 3. dist. ant. esset meritoria, quia solum objectivè bona, nego, quia formaliter honesta, & libera, conc. ant. & nego consequentiam. Ratio est, quia actio immediatè libera est actio interna, & immediatus motus voluntatis, sive actus, quo voluntas fertur in objectum ex sua immediata determinatione; ac proinde, si per impossibile illa actio externa esset immediatè libera, cum esset honestus voluntatis actus, esset actio meritoria, non quia contineret bonitatem objectivam, sed quia in ea suppositione contineret etiam bonitatem formalem.

95. Objic. 2. Si Duo efficaciter quoad effectum imperent actum supernum amoris Dei, judicantes bona fide se habere compincipia ad illum eliciendum, cum re ipsa unus non habeat: in hoc casu non minùs meretur, qui non haberet compincipia, neque talem amoris actum eliceret, quàm ille, qui haberet compincipia, & eliceret illum actum; ergo actus imperatus non auget meritum. Probat. ant. quia apud Deum affectus pro facto reputatur; ergo &c. Respondeo supposito eo casu, neg. ant. plus enim mereretur ille, qui talem actum eliceret; sicut, qui non haberet ulla compincipia superna, & vellet ea habere, & supremos actus elicere, non tam mereretur, quàm ille, qui haberet ea compincipia, & eliceret actus supernos. Ad probationem dist. ant. voluntas pro facto reputatur objectivè, conc. effectivè, neg. ant. & consequentiam. Quia ex objecto voluto sumit apud Deum affectus honestatè, quatenùs cæteris paribus melior est actus tendens circa objectum bonum, quàm circa minùs bonum, sicque objectivè reputatur affectus pro facto; secus autem effectivè, quia nunquam est adeò bonum, velle elicere actus bonos, quàm eos elicere; aliter, qui vellet elicere actus tam perfectos, quàm Christus Dominus, & Beata Virgo, tam honestè operaretur, quàm Christus Dominus, & Beata Virgo eos elicientes, quod dici non potest.

96. Objic. 3. contra secundam conclusionem. Actio externa imperata ab actu interno auget per se demeritum; ergo etiam meritum. Probat. ant. ex August. lib. 13. de Trin. cap. 5. dicente: *Mala voluntate quisque miser efficitur, sed inferior potestate, qua desiderium mala voluntatis impletur*; ergo &c. Confirmatur: Penitens

explicare debet in confessione sacramentali non solum actus internos, sed etiam actiones malas externas; ergo istæ augent demeritum supra actum pravam internum. Resp. neg. ant. ad probationem neg. consequ. quia Div. Augustin. non dicit opera externa facere per se hominem peiorem, sed per accidens, & occasionaliter, quatenùs, qui exercet externè, solet intensiorem elicere actum internum, eumque per longius tempus protrahere, ut supra dixi. Ad confirmationem conc. ant. & neg. consequ. quia actiones externæ non sunt in confessione explicandæ, quia sunt formaliter malæ, sed quia sunt prohibita, & significativæ affectus interni peccaminosi, & quod præcipuum est, quia sic voluit Christus Dominus.

Objic. 4. Ecclesia imponit poenas, & concedit indulgentias pro operibus externis, tum Principes promittunt præmia non aliter obtinenda, quàm per opera externa; ergo hæc augent meritum, vel demeritum. Confirmatur. Deus non concedit laureolam Martyrij, nisi pervenientibus ad opus externum; imò expectavit externam Christi Passionem, ut intuitu illius conferret hominibus gratiam; ergo bona opera externa augent meritum. Resp. concedo ant. & neg. consequ. Actiones enim externæ præmiantur, vel puniuntur ab Ecclesia, & Principibus, non quidem quia in illis datur formalis ratio meriti, vel demeriti, sed quia sunt præsuppositivæ, & expressivæ affectus interni; & cum aliunde homines non judicent de internis, idcirco conveniens fuit, ut pro actibus externis ab Ecclesia, & Principibus præmium, & poena constitueretur.

Ad confirmationem neg. consequ. quia Deus non concedit laureolam Martyrij, quia in actione externa sit meritum, sed quia voluit laureolam alligare tali operi externo, quàmvis in ea non sit meritum; ut patet in pueris innocentibus, qui Martyres fuerunt, ex eo, quod occisi fuerunt in odium Christi à Tyranno independentè ab ullo ipsorum merito, aut actu interno. Quapropter, licet non detur laureola Martyrij independentè ab opere externo, dabitur tamen totum meritum Martyrij, ut patet ex dictis, & constat manifestè ex illo, quod de D. Martino canit Ecclesia; *O sanctissima anima, quam, etsi gladius persecutionis non abstulit, palmam tamen Martyrij non amisit*, id est non amisit meritum. Unde Passio Christi Domini expectata fuit à Deo, quia morti alligavit laureolam Redemptoris, non verò, quia in ea actione externa staret meritum. Imò instans mortis, prout significat primum instans defectus vitæ, non est instans merendi in hac lege Dei, ut fatentur ipsi Adversarij.

Objic. 5. Actio externa auget satisfactionem; ergo etiam meritum. Confirmatur. Si actio externa per se non auget meritum, sequeretur, hominem volentem dare infinitam eleemosinam, vel infinitos homines mereri, vel demereri infinitè; sicut, qui exercitè hoc ipsum faceret; sed

hoc non est admittendum; ergo &c. Respon-
deo conc. ant. neg. conseq. Ratio est, quia,
cum satisfactio substituta sit pro satisfactio-
ne, comprehendit etiam tollerantiam poenae, atque
adeo etiam poenalaritatem, quae major est in opere
interno & externo simul, quam solum in actu in-
terno: manifestum enim est, non affligi tantum il-
lum, qui habet solum voluntatem se flagellandi,
quam alterum, qui praeter voluntatem exercet
etiam in re ipsa externam flagellationem; at ve-
ro meritum, cum sit in actione formaliter obse-
quiosa, & honesta, non potest comprehendere
opus externum, cum istud non sit formaliter
honestum.

100. Ad confirmationem neg. suppositum ma-
joris: nam homo non potest elicere infinitos ac-
tus, quibus infinitam det eleemosinam, & si
per unicum voluntatis actum, vel plures actus
finitos conferret infinitam eleemosinam, non
exinde haberet meritum infinitum; meritum
enim actus non crescit ex objecto arithmetice,
sed solum geometricè; ac proinde, etsi actus
haberetur objectum externum infinitum, el-
iceretur ex eo praecise infinitus. Sic actus charitatis,
quo amamus Deum infinitum, non est infinitus,
licet habeat objectum infinitum. Actus enim
voluntatis est amplexio objecti, & licet ob-
jectum sit infinitum, potest finite amplecti, & sic
amplexio evadet finita; sicuti, licet anima uni-
ta corpori sit spiritualis, potest per unionem
materiam uniri, imò sufficit, ut unio sit ma-
terialis, ut specificetur ab uno extremo materia-
li. Pariter etiam, ut amplexio voluntatis sit fi-
nita, sufficit, ut specificetur à principio adae-
quate finito; cum ergo voluntas hominis in hac
praesenti lege non habeat ad eliciendos suos ac-
tus principia infinita, non potest elicere actus
infinitos. Si autem duo aequalis sanctitatis ha-
berent principia ad honestè volendum aequè
intense eleemosynam largiri, unus autem da-
ret, quae potest, alter vero non daret, quae non
potest, aequè mererentur, ut jam constat ex di-
ctis.

SECTIO VI.

*Utrum libertas in alio tanquam in capite
sufficiat ad meritum?*

101. AD quaestionis resolutionem suppono 1.
A posse voluntatem unius constitui in volun-
tate alterius tanquam in capite in ordine ad me-
ritum, ita, ut meritum elicitorum à capite tribu-
atur moraliter alteri in capitis voluntate con-
tento. Sic Deus constituit voluntates nostras
in Adamo tanquam in capite, ideoque pecca-
tum physicè ab Adamo commissum nobis impu-
tatur, & moraliter nos peccatores denominat.
Sic etiam voluntas pupilli ita constituitur à Re-
publica in voluntate Tutoris, ut actio physi-
ca à Tutore elicitur censetur elicitur à pupil-
lo. Pariter ergo potuit Deus ita consti-
tuere nostras voluntates in voluntate Chri-
sti Domini, ut meritum physicè à Christo Do-

mino elicitorum censetur moraliter nostrum.

Suppono 2. Meritum, quod in eo casu de-
rivaretur à capite in voluntatem in ipso conten-
tam, non fore majus eo, quod voluntas con-
tenta eliceret, si per se ipsam physicè meritum
operaretur. Ratio est, quod voluntas capitis in
eo casu substitueretur pro voluntatibus in ipso
contentis; atqui substitutus non tribuit actio-
nibus majorem valorem illo, quem habent, si
physicè elicerentur ab illo, pro quo substituitur;
ergo &c. Sic peccatum Adæ non imputatur
magis nobis, quam imputaretur, si à nobis phy-
sicè eliceretur; sic etiam actio Tutoris non ha-
bet majorem valorem, quam haberet, si à pu-
pillo in plena sua aetate eliceretur, Suppono 3.
Casu, quo Deus constituit nostras volunta-
tes in voluntate Christi, ut omnia merita Christi
in nos etiam refunderentur, decretum illius con-
stitutionis obligare Deum ad nos five intrinsecè,
five extrinsecè sanctificandos, ut merita illa no-
bis de condigno imputentur. Ratio est, quia,
si ex vi illius decreti obligabatur Deus ad hoc,
ut merita Christi nobis imputarentur de condi-
gno, obligabatur ad id, quod requiritur, ut nos
mereamur de condigno; sed, ut nos mereamur
de condigno, necesse est, ut simus sancti, five
intrinsecè, five extrinsecè; ergo &c.

Ex his autem oritur controversia, an libertas in
alio tanquam in capite sufficiat ad meritum,
non solum de congruo, verum etiam de con-
digno gloriae, & gratiae? Prima sententia
negat. Ita Ripalda disp. 74. sect. 7. Oried.
tomo 2. part. 2. Cacher. c. 6. §. 4. Secun-
da sententia docet, sufficere hanc libertatem,
ut parvuli in gratia constituti mereantur de
condigno; voluntatem verò adultorum non
posse ita constitui in voluntate alterius tanquam
in capite, neque ad merendum, neque ad de-
merendum de condigno, aut de congruo; ita
aliqui Recentiores. Fundamentum eorum est,
quia contingere potest, ut in eodem instanti, in
quo caput eliceret actum amoris, adultus peccaret
vel contra dum adultus eliceret actum amoris,
caput peccaret; ac proinde ex eo fieret, quod si-
mul adultus peccaret, & mereretur, quod im-
plicat. Tertia sententia affirmat, tam de par-
vulis, quam de adultis. Ita Bonaspes disp. 4.
quem sequuntur alij Recentiores.

Affero cum tertia sententia. Libertas in alio
tanquam in capite, si cetera adfuerint, sufficit ad
meritum condignum gratiae, & gloriae. Prob.
1. Non requiritur major libertas ad meritum
condignum, quam ad peccatum lethale; sed ad
peccatum lethale sufficit libertas in alio tan-
quam in capite; ergo etiam ad meritum condi-
gnum. Confirmatur. Ut homo sit indifferens
proximè ad merendum de condigno gratiam,
& gloriam, vel ad peccandum lethalius, illi
libertatem solum requirit statum sanctitatis, si-
ne qua non datur meritum condignum: posita
enim illa libertate, quae requiritur ad pecca-
dum lethalius, si superaddatur gratia sanctifi-
cans, sufficienter constitutus erit homo ad me-
rendum

rendum de condigno; ergo, si sufficiat libertas in alio tanquam in capite ad peccandum lethali- ter, ut patet in peccato originali contracto ex Adamo, etiam sufficeret ad meritum de condi- gno.

105. Probat. 2. Si ob aliquam rationem libertas in alio tanquam in capite non sufficeret ad me- ritum de condigno gratiæ, & gloriæ, ideo ef- fet, quia meritum condignum includit sanctita- tem condignificantem opus meritorium, & quia sanctitas solum potest dignificare opus eli- citum ab effectu, in quo est; sed fundamen- tum istud nullum est; ergo &c. Prob. maj. Sanctitas, qua sanctificatur homo constitutus in alio tanquam in capite, sufficiens est ad san- ctificandum opus capitis, prout est moraliter huius hominis in illo constituti; ergo &c. prob. ant. Condignificatio gratiæ non est opus phy- sicū, sed morale consistens in eo, quod operatio superna honesta sit operatio hominis sancti; at- qui operatio capitis supernaturalis honesta, quæ moraliter est operatio huius hominis in illo constituti, est supernaturalis operatio hominis sancti; ergo &c.

106. Probat. 3. Destruendū fundamentum secun- dæ sententiæ. Si Deus constitueret voluntates nostras in voluntate Christi quoad munus me- rendi pro casu, quo constitutus in voluntate Christi, non haberet voluntatem contrariam voluntati capitis, cessaret totum inconveniens ab Adversariis adductum, ut ex ipsis terminis patet; ergo absolute possibilis est talis consti- tutio; ac proinde inutilis est ad eam negandam distinctio inter parvulos, & adultos. Confir- matur. Si Deus veller, quod voluntates in Christo constitutæ tanquam in capite merean- tur, quorū meretur Christus, veller etiam om- nia requisita ad merendum; sed unum ex re- quisitis est, quod non habeant peccatum, & quod habeant sanctitatem intrinsecam, vel ex- trinsecam; ergo ex vi decreti illius veller De- us, quod voluntates ita constitutæ, quorū- cunque mere ut Christus, non haberent pecca- tum, sed sanctitatem intrinsecam, vel extrin- secam; exinde autem inutilis prorsus est Adver- sariū ratio, & distinctio; ergo &c. Ex di- ctis

107. Fit 1. contra Bonasp. non sufficere, quod voluntas constituta in Christo tanquam in capi- te, esset in statu puræ naturæ, ut merente Chri- sto mereretur de condigno; sed ulterius requi- ritur, quod sit intrinsecè, vel extrinsecè sancti- ficata. Ratio est, quia meritum de condigno non solum requirit libertatem, sed etiam digni- tatem personæ merentis, quæ; sicut debet esse extrinsecè libera, quatenus imputatur ipsi ex vi decreti divini libertas capiti; ita debet ef- se extrinsecè sanctificata, quatenus ex vi decre- ti divini imputatur illi illius sanctitas. Unde, sicut ratio formalis imputatæ libertatis statet in eo decreto divino; ita etiam ratio formalis imputatæ sanctitatis, & sicut posita libertate capitis veller Deus per suum decretum, quod

reputaretur libera, ita posita sanctitate capitis veller Deus per suum decretum, quod reputa- retur sancta. Itaque in huiusmodi imperfectione non adest ulla implicantia, ut constat ex iis, quæ dixi in Tract. de justific. de sanctit. extrin- seca. num. 5.

Fit 2. Non posse voluntates nostras consti- tui in Dei voluntate tanquam in capite in or- dine ad merendum. Ratio est, quia, ut volun- tates nostræ ita constituerentur, necesse erat, quod merente Deo, & nos mereremur; sed hoc essentialiter repugnat; cum Deus non possit mereri; ergo &c. Confirmatur. Ut aliquis possit mereri apud alium, necesse est, quod in ordine ad actionem obsequiosam non retineat dignitatem, ratione cuius actio ab eo elicitæ ce- dens in bonum alterius, non esset obsequium, sed favor. Sic contingeret in casu, quo homo dignior ut procurator inferioris faceret obsequi- um minùs digno; dignitates enim humanæ tum naturalis, tum supernaturalis, cum sint accidentales hominibus, ab ipsis facile deponi possunt quoad alterius obsequium; atqui Deus non potest deponere suam dignitatē, neq; quoad actionē aliquam ipsam non retinere; cum non sit accidentaliter, sed essentialiter Dominus su- arum creaturarum; ergo &c. Unde Deus po- terit per suam voluntatem causare in homine effectus procedentes ex dominio, quales sunt obligatio tanta, quanta oritur ex voto, contra- ctu &c. secus autem effectus proveniens ex sub- iectione, quod notare debuit Oyedus, ne in- continenter procederet, ut redarguit Bonaspes supra citatus.

Objic. 1. Nequit homo per sanctitatem capi- tis sanctificari; ergo neque per ejus dignitatē significari. Probat. ant. Nequit dealbari per albedinem capitis; ergo neque sanctificari per capitis sanctitatem. Retorqueo argumentum. Nequit dealbari per albedinem capitis; ergo ne- que peccare per peccatum capitis, neque mere- ri per meritum capitis. Resp. deinde dist. ant. per sanctitatem capitis nudè sumptam, conc. per sanctitatem capitis ex decreto divino ipsi imputatam; neg. ant. & conseq. Ad probati- onem concessō antecedenti nego conseq. Quia albedo est forma purè physica, adeoque ullus effectus suppleri nequit per actum divinæ vo- luntatis, sive per imputationem moralem; sanctitas verò importat effectum moralem, qui per decretum Dei, & imputationem moralem suppleri potest, ut constat de justificatione

Objic. 2. Si posset homo per meritum capi- tis mereri, posset etiam satisfacere de condigno pro peccato; esset enim tam sanctus, quàm ca- put; cum ipsi imputaretur sanctitas, & me- ritum capitis: posset enim constitui ut caput Christus Dominus, qui est infinite simpliciter sanctus, & condigne satisfaciens pro peccato, Sed hæc munia puro hominī repugnant, ut con- stabit in Tract. de Incarnat. & ex SS. PP. di- centibus, Christum non potuisse afferre nobis remedium, nisi esset Deus; ergo &c. Respon- det

der Bonaspes, conc. maj. imò admittendò posse homines constitui in Deo tanquam in capite in ordine ad merendum, & sic satisfacere de condigno pro peccato mortali, nimirum per actum divinæ voluntatis, in qua continentur tanquam in capite. Ad auctoritates verò PP. dicentium, non posse purum hominem satisfacere pro mortali, Responder disp. 1. de Incarnat. dub. 5. resolut. 2. intelligendas esse de satisfactione hominis facta per actum physicè proprium; non verò de satisfactione radicali, & in Deo tanquam in capite mortali. Quapropter docet, eas auctoritates intelligendas esse in præsentī providentia, non verò in alia.

111. Hæc autem responsio multum displicet, quia homines non possunt constitui in Deo tanquam in capite in ordine ad merendum, ut ex num. 108. 2. quia datò, quòd ita constituerentur in Deo, vel in Christo Domino, non posset purus homo constitutus in Deo, vel in Christo tanquam in capite, mereri tantum, quantum Christus, vel Deus, sed solum tantum, quantum meretur ipse, si actionem illam exerceret, ut ex num. 102. atqui per se purus homo, si per se ipsum illas actiones exerceret, non posset de condigno satisfacere pro mortali, ut constabit ex Tractat. de Incarnat. ergo &c.

112. Tertiò, quia valor proprius ex majori dignitate physica personæ operantis desumptus, nequit personæ in illa constitutæ tribui per solum actum voluntatis, quo in ea constituitur tanquam in capite: denominationes enim physicam formam requirentes nequeunt suppleri ab extrinseco. Sic, licet Deus possit per actum suæ voluntatis Petrum sanctificare, & illum reddere filium adoptivum, & constitutum in Christo tanquam in capite, nequit per solum actum voluntatis reddere Petrum filium proprium, aut naturalem Dei, quod habet Christus, ex eo, quòd denominatio filij proprii, & naturalis non sit denominatio moralis, sed physica exigens unionem physicam inter Deum, & hominem; atqui opera Christi esse condignam satisfactionem pro mortali desumitur ex valore accepto à dignitate talis personæ; ergo Petrus in Christo constitutus non posset per sua merita satisfacere de condigno pro mortali. Hinc

113. Respondeo ipse ad argumentum; neg. maj. quia purus homo constitutus in Christo tanquam in capite per decretum Dei, ex eo, quòd esset purus homo, non posset mereri merente Christo tantum, quantum mereretur Christus, sicuti non posset ex vi illius decreti manere filius Dei proprius, aut naturalis, uti est Christus. Quapropter dignitas, quæ in meritum refunditur ex dignitate filij proprii, aut naturalis non posset puro homini tribui; tribueretur autem illi valor meritorius juxta dignitatem personæ extraneæ, sive filij per divinum decretum adoptati; cum autem valor meritorius correspondens dignitati personæ extraneæ, sive in filium Dei extrinsecè assumptæ non possit esse æqualis satisfactio pro mortali, ut con-

stabit ex tract. de Incarnat: hinc fit, purum hominem constitutum in Christo tanquam in capite, neque esse tam sanctum, quam Christus, neque posse de condigno satisfacere pro mortali, licet reverà satisfaciatur de condigno pro mortali ejus caput, quod est Christus.

SECTIO VII.

Quenam requiratur honestas in actu meritorio.

Certum est apud Theologos, actum apud Deum meritorium esse honestum, & moraliter bonum. Ratio est: quia meritum apud Deum est obsequium Dei, ideoque Deo placens; sed actus Deo placens debet esse moraliter bonus, & honestus; ergo &c. 2. quia actus meritorius est dignus præmiò, quod non haberes, nisi esset honestus; si enim esset pravus, non esset dignus præmiò, sed supplicio; si autem esset indifferens, neque esset dignus præmiò, neque supplicio; ergo, ut sit meritorius, & honestus, debet esse moraliter bonus, & honestus. His positis multiplex in præsentī occurrat difficultas.

Prima difficultas est, an requiratur ad meritum honestas charitatis, vel sufficiat honestas cujuscunque virtutis supernæ. Prima sententia docet, solum actum charitatis esse meritorium de condigno gratiæ, & gloriæ essentialis; actus verò aliarum virtutum, etsi à charitate imperatos tantum addere meritum præmij accidentalit. Ita Bonaspes 2. 2. quæst. 14. art. 6. dub. 5. cui multum faver D. Thomas part. 1. quæst. 45. art. 4. Secunda sententia tenet, actus virtutum moralium esse etiam meritorios de condigno apud Deum, si à charitate imperentur; secus autem absque imperio charitatis saltem virtuali; ita communiter Thomistæ, quos sequuntur Contenton differt. 4. c. 2. & Scotistæ, quos sequitur Durandus disp. 2. q. 6. Tertia sententia docet, actus supernos virtutum moralium à justo cum perfecta libertate elicitos esse de condigno meritorios apud Deum, quamvis à charitate non imperentur. Ita Amicus, Tanner. Arriaga, Ovied. & Noliti communiter cum Exim. Doct. l. 12. c. 9. art. 10.

Pro resolutione suppono cum Exim. Doct. l. 12. c. 9. num. 5. omnia, quæ procedunt à Deo ut Auctore supernaturali ordinari ad ipsum ut supernaturalem finem intrinsecam, & supernaturali ordinatione. Ratio esse potest 1. quia Ens supernaturale quæ tale constituitur ex eo, quòd ex intrinseca sua natura conducatur ad perfectam possessionem Dei; ergo ex intrinseca, & naturali ordinatione sua ordinatur ad Deum ut supernaturalem finem. 2. quia omnis actus virtuosus saltem à posteriori est intrinsecè conformis bonitati divinæ, & Deo ultimo fini placens; proinde actus virtuosus supernus ut ex natura sua est conformis bonitati divi-

divinae, & placens Deo ultimo fini ut Auctori superno; sed exinde omnis actus supernus virtuosus intrinseca, & naturalis sua ordinatione ordinatur ad Deum ut supernaturalem finem; ergo &c. Quapropter questio praesens non est de hac intrinseca ordinatione, sed de ordinatione extrinseca a charitate proveniente sive formaliter, sive virtualiter.

117. Suppono 2. Ordinationem charitatis intrinsecant, prout ad praesens attinet, duplicem esse, scilicet formalem, & virtualem; ordinatio formalis habitualis stat in eo, quod ille, qui elicit actum virtuosum supernum, habitum habeat charitatis. Hanc autem ordinationem saltem de facto necessariam esse ad meritum condignum, certum est apud omnes; cum meritum condignum non detur absque dignitate gratiae, & gratia de facto non reperitur in subiecto absque habitu charitatis. Quapropter neque in hoc sensu procedit praesens controversia, ordinatio formalis actualis stat in eo, quod actus charitatis actualiter imperet actum virtutis moralis, qui elicitur; virtualis vero stat in eo, quod aliquis affectus manans ex actu formali charitatis praeterito ordinet actum virtutis moralis nunc elicitem, & in hoc duplici sensu procedit praesens controversia; licet plures aliae possent ordinationes charitatis excogitari; quae ad rem non pertinent. Videantur Exim. Doct. l. 1. num. 1. Ovioid. Tractat. 9. controversie part. 3. num. 29.

118. Affero cum tertia sententia: ut actus virtutum moralium supernaturalium sint de condigno meritorij vitae aeternae, non requiritur imperium actuale, aut virtuale charitatis. Probat. 1. Non potest dari imperium actuale charitatis, quin detur actus charitatis actualiter imperans, neque dari potest imperium charitatis virtuale, quin ex actu charitatis praeterito maneat de facto aliquis affectus imperans actum virtutis; atqui actus supernus virtutis moralis, ut sit de condigno meritorius, non requiritur, quod de facto detur actus charitatis imperans, neque quod detur effectus ab actu charitatis relictus imperans; ergo non requiritur imperium charitatis actuale. neque virtuale. Probat. min. Quin detur talis actus charitatis, aut talis charitatis effectus, sunt supernaturales actus virtutum supernaturalium, & eliciuntur cum perfecta libertate ab ab homine iusto; sed actus supernaturales cum perfecta libertate elicti ab homine iusto sunt de condigno meritorij vitae aeternae; ergo &c.

119. Probat. 2. Tale imperium actuale, aut virtuale charitatis non requiritur ex lege Dei, neque ex natura rei; ergo nullo modo requiritur. Probat. ant. quoad primam partem. Ut opera superna libera juxta legem Dei sint meritoria de condigno, sufficit, quod fiant in Deo, sive ab homine per gratiam habitualem in Deo manente, & quod ab actuali Dei gratia, quam Christus, ut caput influat in membra; sed ad

R. P. Gormaz Thloecog. Tom. I.

hoc opus non est imperio virtuali, aut actuali Charitatis; ergo &c. min. & conseq. tenent, maj. pater ex Tridentino sess. 6. c. 16. dicente: *Cum enim ille ipse Christus JESUS tanquam Caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipsos Justificatos jugiter virtutem influat, quae virtus bona eorum opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt, nihil ipsis Justificatis credendum est, deesse amplius, quo minus plenè illis quidem operibus, quae in Deo sunt facta, divina legi pro hujus vitae statu satisfacere, & vitam aeternam suo etiam tempore, si ita in gratia decesserunt, consequendam, verè promeruisse censentur;* ergo &c.

Probat. jam idem ant. quoad secundam partem. Nulla ratio assignari potest, ob quam duplex relatio ejusdem actus in eundem finem sit necesse; atqui, ut constat ex num. 116. in actibus supernis virtutum moralium est intrinseca relatio in ultimum finem; ergo nulla est ratio, ob quam requiratur alia ordinatio ex imperio formali, aut virtuali charitatis. Confirmatur 1. Isti actus non solum sunt physice, sed etiam moraliter boni superni, & honesti, & liberi; ergo ex intrinseca natura, & bonitate sua denominant operantem supernaturaliter bonum, & liberum; ergo simul cum gratia absque alia ordinatione possunt esse meritorij de condigno. 2. Ex Tridentino sess. 6. Can. 17 dicente: *Si quis dixerit, justos non debere pro bonis operibus, quae in Christo fuerint facta, expectare, & sperare aeternam retributionem a Deo per ejus misericordiam, & JESU Christi meritum, si bene agendo, & divina mandata custodiendo usque in finem perseverarint, Anathema sit.* In hoc enim textu Concilium exponit meritum condignum absque tali imperio formali, aut virtuali charitatis.

121. Objic. 1. Scriptura hortatur nos, ut omnia propter gloriam Dei operemur, ut apud ipsum vitam aeternam mereamur; ergo requiritur ad meritum condignum ordinatio operis ad Deum; sed haec non datur absque imperio formali, aut saltem virtuali charitatis; ergo &c. 2. Nullum opus potest esse de condigno meritorium seclusa promissione Dei; ergo neque seclusa oblatione operantis; sed haec fit per imperium charitatis; ergo &c. 3. Ut opus sit de condigno meritorium; necesse est, ut cedat in obsequium Dei remunerantis, & ad ipsum tanquam ad supernaturalem finem ordinetur; sed hoc praestari non potest in virtutibus moralibus absque imperio charitatis; ergo &c. 4. ex Apostolo 1. Corinth. 13. *Sine charitate nihil prodest;* ergo &c. 5. ex D. Th. p. 1. q. 95. art. 4. dicente: *Meritum praemij essentialis pensari ex radice charitatis;* ergo &c.

122. Respondeo ad primum dist. conseq. ordinatio intrinseca, conc. extrinseca, neg. conseq. & dist. eodem modo min. subsumpt. nego conseq. quia ordinatio intrinseca actus in Deum non stat in imperio charitatis, sed in ipsa natu-

natura actus supernaturalis honesti, ut ex n. 116. Ad secundam dist. consequ. seclusa obligatione consistente in intrinseca ordinatione ipsius actus in Deum, conc. extrinseca, nego consequ. & min. subsumptam. Ad 3. dist. præmissis eodem modo nego consequ. Ad 4. dico, Apostolum ibi loqui de gratia, vel de charitate habituali, quæ semper comitatur iustum, ut ex num. 117. non verò de imperio actuali, aut virtuali charitatis, ut ex ipso textu constar. Ad 5. dico, eodem modo intelligendum esse D. Thomam, nec debere aliter explicari, cum hæc sit mens Tridentini, ut ex num. 119. & ex ipsa ratione facile comprobatur.

123. Secunda difficultas est, an meritum debeat esse opus supererogationis, id est opus non præceptum. Assero cum omnibus Theologis, non requiritur, quod meritum sit opus supererogationis, sed potest esse opus præceptum. Probat. facile. In Scriptura promittuntur præmia operationibus supernis liberè à iusto elictis, ex illo Eccles. 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus*; sed, licet opus sit præceptum, potest à iusto liberè elici; cum præcepta Dei libertatem non tollant; ergo &c. Confirmatur. In Scriptura, & Tridentino citat. n. 120 promittuntur præmia vitæ æternæ servantibus mandata; ergo &c. Imò notat optimè Arriaga disp. 35. num. 7. opus præceptum, cum ad tollendum peccatum addat meritum obedientiæ, cæteris paribus, opus præceptum erit magis meritorium, quam non præceptum.

124. Obijc. 1. Lucæ 17. ait Christus, *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus*; ergo opera præcepta non sunt meritoria. 2. servus in rebus præceptis obediens Domino non meretur mercedem; ergo neque homo in præceptis obediens Deo merebitur præmium. Resp. ad primum, neg. consequ. quia, ut ex n. 4. solum dicimur servi inutiles, quia per nostra merita Deus nullam accipit utilitatem, & quia non possumus solis nostris viribus ea operari; non autem dicimur servi inutiles, quia nostra opera præcepta non sunt meritoria; cum eorum meritum dari, constet ex Scripturis, auctoritate, & ratione. Ad secundum negat Arriaga ant. quia homo privatus tenetur cum vitæ periculo Regem periclitantem salvare; nihilominus id faciendò magnam mercedem meretur apud Regem. Respondeo ipse cum communi transm. antec. & neg. consequ. quia homines magis attendunt ad propriam utilitatem, & comoditatem, quam ad laudabilitatem operantis. Deus verò non attendit ad propriam utilitatem, & comoditatem, sed ad laudabilitatem operantis.

125. Tertia difficultas est, an impediatur meritum operari intuitu mercedis, vel an sit necessarium propter mercedem operari. Assero cum omnibus Theologis, non requiritur ad meritum operari propter mercedem, neque ita operari tollit meritum. Probat. facile prima pars. Actus charitatis sunt meritorij; sed non sunt

intuitu mercedis; ergo &c. Probat. secunda pars. Ex pluribus Scripturæ locis, scilicet Psal. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributiones*; ergo &c. Confirmatur. Non impedit meritum honestum operari; sed operari propter mercedem æternæ beatitudinis est honestum; ergo &c. Probat. min. Æterna beatitudo est naturæ rationali ut rationali conformis; sed operari conformiter ad naturam rationalem ut rationalem, est honestum; ergo &c. Unde, licet sit servile operari propter præmia temporalia, non est servile, sed gloriosum operari propter præmia æterna; licet non sit adeò perfectum, quam operari unice propter Deum summè dilectum; cum ipse sit nobilissimus inter omnes affectus animæ.

Quarta difficultas est, an ad meritum requiratur actus ita bonus, ut non sit extrinsecè malus? hæc difficultas locum non habet in nostris principiis: dicitur enim in Tract. de virtut. repugnare actui virtuosum extrinsecè malum, permisso tamen pro nunc tali actu. Resp. illum non fore meritorium. Probat. ex Christo Domino Math. 6. dicente: *Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in Calis est*; ergo opus ex se bonum, extrinsecè autem v. g. ex fine vanæ gloriæ malum, non est meritorium. Confirmatur 1. Opus prohibitum non est meritorium; sed opus ex se bonum, & extrinsecè malum, est opus prohibitum; cum Deus prohibeat facere opus bonum ex fine malo; ergo &c.

Obijc. ex Ripalda. Ordinatio æternæ fine vanæ gloriæ non tollit bonitatem, libertatem, & supernaturalitatem actus misericordiæ; ergo actus misericordiæ, licet extrinsecè malus, est meritorius. Confirmatur. Si opus extrinsecè malum privaretur merito, esset misericordia conditio nostra; cum tam facile actus boni imperentur ab affectibus pravis; ergo &c. Resp. dist. primum ant. non tollit libertatem transcendentalem, transeat, imputativam, nego ant. & consequ. quia, ut actus elicitus agentis suo in bonum imputetur, requiritur, quod non sit prohibitum, qualis est actus extrinsecè malus: tunc enim non imputabitur agentis suo in bonum, sed in malum, cum malum ex quocunque defectu. Ad confirmationem nego ant. nam libertatem habemus ad operandum, uti operari debemus absque fine malo: fin autem efficimur miserissimi, non quidem ex nostra natura, sed ex prava nostra voluntate.

Ultima difficultas est, an quilibet actus liber, honestus, & supernus, est remissus habeat rationem meriti? multiplex est sententia. Prima docet, actus minus intensos, quam gratiam non mereri augmentum gratiæ, neque gloriæ. Ita Bannez, & alij, quos sequitur Bontempus Tractat. 4. disp. 4. q. 12. Secunda docet, actus remissiores quam gratiæ non mereri augmen-

rum gratiæ, bene verò gloriæ. Ita Durandus dist. 17. quæst. 8. Tertia tenet, actus remissiores gratiæ mereri augmentum gratiæ; non verò charitatis. Ita Victorius, Soto, Medina, & alij Thomistæ.

129. Quarta propugnat, quemlibet actum, etsi remissio- rem gratiæ, mereri augmentum gratiæ, & charitatis non conferendum statim, sed in instanti mortis, ut cum Soto tenent aliqui Scotistæ, vel in instanti glorificationis, ut cum pluribus Thomistis defendit Gonnet. disp. 10 de virtut. Theol. art. 3. vel in utroque instanti mortis simul, & glorificationis, ut censet Durandus disp. 6. de virtut. quæst. 4. vel nunquam conferendam; nisi homo in hac vita actum intensiorem eliciat, ut censet Cajetan. Capreolus. & Conrad. Quinta tenet, per actum remissum mereri augmentum gratiæ, & charitatis, quod statim conferitur, & augmentum gloriæ illi correspondens suo tempore decedentibus in gratia, conferendum. Ita Suarez l. 9. c. 4. Coninck, Amicus, Ovied. Ripalda disp. 9. sect. 7. & alij communiter cum Arriaga disp. 51. sect. 2.

130. Assero cum quinta sententia, per actum remissio- rem gratiæ meretur homo augmentum gratiæ, & charitatis, & gloriæ. Probatur 1. ex Script. Math. 10. *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigide, non perdet mercedem suam.* 2. Corinth. 4. *Momentaneum hoc, & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis,* & cap. 9. *Qui parvè seminat, parvè & metet.* 1. Corinth. 3. *Unusquisque autem propriam mercedem accipiat secundum suum laborem.* Modò sic. In his, & similibus Scripturæ locis dare significatur hominem per sua opera, etsi remissa mereri præmium gratiæ, & gloriæ; ergo &c. Confirmatur pluribus Concilior. & PP. auctoritatibus, quas expendit Arriaga l. supra cit. sufficiat pro nunc Tridentinum cit. num. 120. ubi docet, respondere Dei remuneratione omnibus operibus bonis à justo elicitis; ergo &c.

131. Probatur. 2. Actus illi, quamvis remissi elicit à justo, sunt supernaturales honesti, & liberi, sed non requiritur aliud, ut sint meritorij gratiæ, & gloriæ; ergo &c. Probatur. min. ex Tridentino. sess. 6. Can. 36. dicente: *Si quis dixerit, ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & JESU Christi meritum, cujus vivum membrum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ consecutionem, si tamen in gratia decesserit, atque etiam gloriæ augmentum, Anathema sit.* Confirmatur. Si per actus remissiores gratiæ non posset homo mereri augmentum gratiæ, & gloriæ, major sanctitas subiecti esset subiecto impedimentum ad merendum; sed hoc est absurdum; ergo &c. Probatur. maj. Si Petrus haberet gratiam infusam ut sex, & eliceret actum virtuosum intensum ut quinque, non mereretur augmentum gratiæ, neque gloriæ;

R. P. Gormaz. Theolog. Tom. I.

si verò Paulus haberet gratiam intensam ut quatuor. & eliceret actum virtuosum intensum ut quinque, mereretur augmentum gratiæ, & gloriæ. Ex his faciliè impugnabis triplicem Adversariorum sententiam.

Assero contra quartam sententiam. Augmentum gratiæ, quo quisque per suos actus meretur, conferitur ipsi in hac vita statim post merita. Probatur. 1. ex Trident. sess. 6. cap. 10. dicente: *Hominem per bona opera in accepta justitia crescere, & magis justificari;* tum etiam sess. 6. cap. 16. ut ex num. 119 loquitur Tridentin. de augmento gratiæ, & gloriæ cum hac distinctione, ut de gloria dicat, dari suo tempore; de gratiæ autem collatione nullum tempus limitat, quod signum est, eam ex mente Tridentini statim conferri; aliter frustra distinctionem illam induxisset; ergo &c. 2. quia nullum est fundamentum urgens ad dicendum, gratiam respondentem actibus remissis non conferri usque ad instans mortis, vel glorificationis; imò congruum videtur ex persuasione fidelium non differri ergo ex hoc solo capite sufficienter improbat hanc sententia.

Respondent Thomistæ, gratiam dupliciter considerari, primò moraliter, quatenus homo per bona opera acquirit novum jus ad majorem gloriam, ad quam acceptatur à Deo, in quo sensu statim augetur; cum statim acquirat justus per sua bona opera tale jus; & Deus acceptet, & sic explicent Tridentinum. Secundò. Physicè inesse habitus, & qualitatibus, in quo sensu non augeatur usque ad instans glorificationis, in quo homo elicit intensissimum, & ferventissimum charitatis actum. Fundamentum eorum est, quia homo non recipit augmentum gratiæ, donec ad illud recipiendum sit dispositus, at nò est dispositus per actus remissos, usque dum in ingressu patriæ intensissimum charitatis actum eliciat.

Contra tamen 1. In sententia Thomistarum negantium possibilitatem justificationis per formam extrinsecam, non potest homo fieri sanctus per esse extrinsecum morale gratiæ absque usu physico, & intrinseco ipsius; ergo neque poterit in accepta justitia crescere, ut ait Tridentinum per solum augmentum morale absque augmento physico ejusdem gratiæ. 2. Sic, quando Tridentinum ait, hominem in accepta justitia crescere, posset interpretari de augmento solo morali absque augmento physico, etiam quando dicit, gratiam primò infusam inherere, explicari posset de inherencia morali absque inherencia physica; sed hoc esset hæreticum; ergo &c. 3. Plus est habere gratiam secundum esse morale, & secundum jus acquisitum ad gratiam & gloriam, quàm secundum esse physicum; sed per vos homo per actus remissos sufficienter disponitur ad augmentum gratiæ secundum esse morale; ergo etiam secundum esse physicum. 4. Meritum condignum gratiæ est sufficiens dispositio ad recipiendum augmentum physicum gratiæ; ergo &c. 5. Amor beatificus saltem in hac

Uuu 2

lege

lege Dei nullatenus est meritorius, sed intrinsecè necessitatus, ut ostenditur in Tractat. de charit. & est de constitutivo formali gloriæ; sed, quod nullatenus est meritorium, non est dispositio ad gratiam; imò gloria non est dispositio ad gratiam, sed e contra gratia est dispositio ad gloriam; ergo &c.

135. *Obijc. 1.* Apocal. 3. reprehenditur Episcopus Ephesus repidè operans, ac proinde sic operans non erat dignus præmiò; sed repidè operati est actus remissos elicere; ergo &c. Confirmatur 1. Quia sic præmiaretur negligentia operandi; ergo &c. 2. Daretur ansa ad o-mittendos actus intensiores; ergo &c. 3. Actus remissiores morales non augent habitum naturalem; ergo neque actus remissiores superni augebunt habitum supernum. 4. Augmentum gratiæ, & gloriæ in iustis frequentissimè se remissè exercentibus esset pene incredibile; ergo. Resp. dist. maj. reprehenditur, quia repidè operans ex affectu interno malo, conc. quia actus remissi in se sunt mali, nego maj. & distincta min. neg. conseq. quia ille Episcopus per actus, quantumvis remissos, apparebat extrinsecus bonus; ex pravo autem affectu, quo illos eliciebat, erat intrinsecus malus. Vide Tirinum hunc locum ita exponentem, sed quia repidus est, qui est partim bonus, partim malus; malus occultè, apparetur bonus; quapropter iustè reprehenditur; sed quid inde contra nos?

136. Ad primam confirmationem nego ant. quia non præmiaretur negligentia, sed bonitas positiva operis. Ad secundam neg. ant. quia, cum ex ea omissione amitteretur majus præmium, sufficiens motivum habemus ad procurandos actus intensiores. In sententia verò contraria præbatur ansa diffidentia; cum semper essent homines anxij, & dubij; an eorum actus superaverint intensiorem habitum. Ad tertiam confirmationem neg. ant. nam, ut dixi in Tractat. de habitibus, actus naturales, etsi remissiores, intendunt etiam habitum; alij antecedente permissio negant conseq. quia actus naturales augent habitum effectivè, quod requirit æqualem saltem intensiorem cum effectū; actus verò superni non augent habitum effectivè, sed moraliter, & influxus moralis non requirit intensiorem æqualem cum effectū. Ad quartam dist. ant. esset penè incredibile, si cum frequentia penè incredibili ita operarentur, conc. si non tam frequenter ita operarentur, neg. ant. & conseq. Hæc enim suadet Scriptura docens, mercedem operum iustorum esse magnum nimis.

137. *Obijc. 2.* Deus non punit in hac vita actus malos; sed immediatè post mortem; ergo neque præmiat actus remissos augmentò gratiæ in hac vita, sed in instanti mortis, & in ingressu alterius vitæ. Resp. Retorq. argument. Deus non punit in hac vita actus peccaminosos intensos; ergo neque præmiat augmentò gratiæ in hac vita actus virtutum intensos. Resp.

deinde dist. ant. non punit supplicio æternò, & finali, conc. temporal; nego ant. & consequentiam. Plurima enim supplicia, ut legimus in Scriptura, immisit Deus propter peccata, à quibus homo, dum est in via, potest refutgere. Sic etiam, dum est in via, recipit plurima præmia gratiæ, quæ potest amittere; imò patitas nulla est, quia Deus habet decretum non conferendi supplicium finale inferni usque ad mortem; cum tunc exerceatur iudicium iuxta illud ad Hebræ. 9. *Statutum est hominibus semel mori, & post hoc iudicium;* at verò circa præmium augmenti gratiæ non est tale decretum; imò ex Script. & Concil. infernus dari statim, ut constat ex dictis.

S E C T I O VIII.

De supernaturalitate, & influxu positivo ad meritum Theologicum requisita.

Certum est, opus Theologicè meritorium, quo meremur apud Deum gratiam, & gloriam, esse supernaturale, ut docent omnes Theologi contra Pelagianos, qui dicebant, hominè solis naturæ viribus posse operari, prout oportet ad salutem; tum etiam contra aliquos citatos antiquos Theologos apud Ripaldam disp. 17. sect. 1. & contra Semipelagianos, seu Millianenses, qui dicebant, posse hominem solis naturæ viribus operari, prout oportet ad salutem initium. Ratio, cur opus Theologicè meritorium debeat esse supernum, est, quia ad illud efficiendum non sufficiunt solæ vires naturales, sed requiruntur supernæ ex Script. Concilijs & PP. ut latè ostendit Suarez tot. lib. 1. & 2. de gratia. Sic Tridentin. sess. 6. can. 2. *Si quis dixerit, ad hoc solum divinam gratiam per E-SU M Christum dari, ut facilius homo iustè mereatur, ac vitam æternam promereri possit, quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed agere tamen; & difficulter possit, Anathema sit.* Vide etiam Arausican. cit. num. 2.

Difficultas verò, quæ in hac prima parte sectionis controversi solet à Theologis, est, quænam debeat esse ista supernaturalitas? plures sunt sententiæ. Prima docet, sufficere supernaturalitatem extrinsecam consistentem in eo, quòd actus entitativè naturalis procedat à fide, & ab imperio superno, & respiciat objectum supernum. Licet hæc sententia non explicet satis, an in actu naturali consistat meritum formaliter, an solum objectivè, ut videri potest apud Suarez 1. 12. c. 10. num. 15. Secunda sententia docet, requiri, quòd actus naturalis imperetur à charitate superna. Ita plures Scotistæ, & Thomistæ. Tertia defendit, sufficere, quòd subiectum sit in statu gratiæ, & sanctitatis. Ita Soto, Victoria &c. Quarta sufficere, quòd actus naturalis procedat ab auxilio, etsi quoad entitatem naturali, quoad modum superno. Ita Vasquez cum alijs. Quinta. Actum meritorium debere esse intrinsecè quoad

substantiam supernaturalem. Ita Molina, Ripalda, Arriaga, Ovied. & communiter Nostrum.

40. Affero cum quinta sententia. Actus meritorius gratiae, & gloriae est entitativè supernaturalis. Probat. 1. Gratia per Jesum Christum accepta ad eliciendum actum salutarem, seu gratiae, seu gloriae meritorium non solum est necessaria ad eliciendam actionem productivam talis actus; verum etiam necessaria est ad eliciendam ipsam entitatem actus; ergo actus gratiae, & gloriae meritorius non solum extrinsecè, sed etiam entitativè, & intrinsecè est supernaturalis. Consequentia tenet, quia actus, qui elici non potest viribus naturae, sed necessariò requirit gratiam supernaturalem, ut fiat, non est actus ordinis entitativè naturalis, sed supernaturalis. Probat. ant. ex Tridentino cit. num. 138. nullo modo potest homo elicere operationem vitae aeternae meritoriam, quā iuste vivat absque gratia per Christum accepta; sed operatione, qua iuste vivat, & vitam aeternam promeretur, non est sola actio, sed etiam actus ab actione productus; ergo &c.

141. Confirmatur ex Araulicis, cit. num. 1 debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia praecedit, ut fiant; atqui bona opera, quibus debetur merces, non solum sunt actiones, sed actus ab actionibus producti; ergo &c. Confirmatur 2. ex Trident. sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit sine praeveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adiutorio hominē credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, Anathema sit.* Ex quo sic arguo. Credere, sperare, & diligere, sicut oportet, non solum est elicere actionem, sed etiam actum fidei, spei, & dilectionis; atqui ad credendum, sperandum, & diligendum, sicut oportet, est necessaria gratia; ergo non solum ad actionem, sed etiam ad actum meritorium, vel salutarem est necessaria gratia. 3. Credere, sperare, diligere, sicut oportet, dicit actum, & actionem; ergo, sicut dicit actionem entitativè supernam, dicit etiam actum entitativè supernum.

142. Probat. 2. In Concilio Viennensi definitur existentia virtutum per se infusarum, ut ex n. 31 de justic. ac proinde de facto dantur virtutes per se infusae, vel saltem negari non potest, id esse probabile; atqui, si actus salutares non essent intrinsecè superni, otiōsi essent habitus per se infusi; ergo &c. Probat. min. habitus per se infusi in eo distinguuntur ab habitibus acquisitis, quod habitus acquisiti non requiruntur ad simpliciter posse elicere suos actus, sed ad facilius posse; habitus verò per se infusi requiruntur ad simpliciter posse; atqui, si actus salutares non essent intrinsecè superni, non requirerentur habitus ad simpliciter posse elicere tales actus; cum actus intrinsecè super naturales possent fieri à potentia naturali; ergo &c. Omitto plura, quae dicta sunt in Tractatu de auxili.

143. Circa secundam sectionis partem difficultas est, an ad opus meritorium gratiae, & gloriae requiratur actus positivus, vel an pura omisio libera possit esse gratiae, & gloriae meritoria; prima sententia docet, puram omissionem liberam posse esse meritoriam gratiae, & gloriae. Ita plures Recentiores cum Ripalda disp. 70. Secunda sententia negat. Ita Suarez, Vasquez, Arriaga disp. 13. sect. 2. pluresque alij apud Ovied, Tractat. 9. §. 3. punct. 2. In nostris principiis locum non habet praesens controversia; ut dixi etiam alibi, impossibilem esse puram omissionem liberam; quapropter nullatenus potest esse meritoria; ceterum supposita pro nunc ejus possibilitate,

144. Affero cum secunda sententia, nequit dari pura omisio gratiae, & gloriae meritoria. Probat. 1. Operatio meritoria gratiae, & gloriae debet esse intrinsecè, & entitativè supernaturalis, ut ex num. 140. atqui pura omisio non est intrinsecè supernaturalis; ergo &c. Confirmatur. Operatio intrinsecè supernaturalis dependet intrinsecè à principio supernaturali; sed pura omisio, cum nihil sit, nequit intrinsecè dependere à principio supernaturali; ergo &c. Confirmatur 2. Operatio meritoria est virtuosa; sed pura omisio nequit esse virtuosa; ergo &c. maj. & conseq. tenent, min. constabit latè ex Tractatu de virt. ubi dicitur, operationem virtuosam talem esse ex motivo unde quaque honesto: cum enim operatio virtuosa sit bona, & bonū debeat esse ex integra causa, necesse est, quod operatio virtuosa talis sit ex motivo, ex omni causa honesto; sed pura omisio, cum nihil sit, nequit habere motivum; honestum ergo &c.

145. Unde, licet possit dari pura omisio peccaminosa, non exinde daretur pura omisio meritoria, quia ad peccatum, cum sit malum, sufficit quicumque defectus suae lineae circa objectum materiale prohibitivum; licet non attingat meritum morale, sive quia prohibitum; ad operationem verò virtuosam non sufficit attingere objectum materiale bonum, sed ulterius requiritur, quod attingatur propter motivum bonum; quapropter, qui vult comestionem carnis prohibitam die Veneris, licet non velit illam prohibitionem, peccat; qui autem vult jejunium non propter honestatem, sed propter vanam gloriam, non meretur, propter rationem à nobis datam, ex quo facile potest instaurari nostrum argumentum.

146. Probat. 2. ad hominem contra Ripald. Actus intrinsecè naturalis, & solum extrinsecè supernaturalis per denominationem acceptam ab actu supernaturali imperante non est meritorius gratiae, & gloriae; ergo neque pura omisio intrinsecè naturalis, & solum extrinsecè ab auxilio gratiae supernaturalis poterit esse meritoria gratiae, & gloriae. Responder 1. Ripald. neg. conseq. quia, cum repugnet pura omisio intrinsecè superna, voluntas in actu primo proximo constituta ad omittendum, solum potest elicere omissionem intrinsecè naturalem, & ex-

trinfecē ab auxilio gratiæ supernaturalis; at verò non repugnat actus positivus intrinfecē supernus, quem voluntas eliciat constituta in actu primo proximo ad gratiam; imò voluntas ita constituta non potest non ita se exercere circa objectum honestum; cæterum hæc responsio nullatenus solvit argumentum. Quapropter

147. **Contrà** 1. Ex eo, quòd actus intrinfecē naturalis sit incapax supernaturalitatis intrinfecæ, & solum sit capax supernaturalitatis extrinfecæ, non potest esse meritorius gratiæ & gloriæ; ergo ex eo, quòd pura omisso sit incapax supernaturalitatis intrinfecæ, & solum sit capax supernaturalitatis extrinfecæ, non poterit esse meritoria gratiæ, & gloriæ. 2. Ex eo, quòd possibilis sit actus intrinfecē supernus, non sufficit ad meritum actus solum supernus extrinfecē; ergo, si possibilis esset pura omisso intrinfecē superna, non sufficeret ad meritum pura omisso superna solum extrinfecē; ergo neque de facto sufficit. Probatur ultima consequentia. Constitutivum semper debet esse idē, ac proinde constitutivum operis meritorij, semper est idem; sed, quia ex Concilijs à nobis adductis infertur intrinfeca supernaturalitas ut constitutiva operis meritorij, actus solum extrinfecē supernus de facto non est meritorius gratiæ, & gloriæ; ergo neque omisso solum extrinfecē superna esset de facto meritoria gratiæ, & gloriæ. 3. Quia pura omisso difficile, vel potius nullatenus concipi potest superna extrinfecē, ut latè contendit Ribadeneira disp. 12 de actib. human. ergo &c.

148. Respondent aliqui Recentiores, non repugnare puram omissionem intrinfecē supernatalem; cum dependere possit intrinfecē à cognitione superna proponente motivum omitendi **Contrà** tamen 1. Pura omisso, vel est præcisè non esse actum, vel pura carentia actus, ita, ut nullatenus sit ens positivum, sed purum non esse, seu pura carentia, quæ nullatenus sit ens positivum, non potest habere dependentiam intrinfecam à principijs; aliter nihil deficeret illi carentiæ, ut esset ens positivum; ergo pura omisso nequit habere intrinfecam dependentiam à tali superno principio. 2. Voluntas omittens furtum, quando cognitio superna bonitatis divinæ proponit malum furti, potest etiam furtum omittere, quando cognitio naturalis proponit eam malitiam, ita, ut omisso eadem sit in utroque casu. Cum enim omisso non sit aliquod positivum, nullatenus principia influunt in illum; ergo implicatoria est, & gratis conficta illa dependentia intrinfeca puræ omissionis à principio supernaturali.

149. **Objic.** 1. contra primam assertionem. Postquam Tridentinum sess. 6. cap. 6. enumeravit conditiones meriti apud Deum, & dixit, opus meritorium esse honestum, factum ex gratia auxiliante, subdidit, nihil ampliùs illi deesse credendum est; ergo, si opera naturalia honesta fiant ex auxilio gratiæ, essent meritoria gratiæ, & gloriæ. **Confirmatur** 1. Actus naturalis,

qui à voluntate præventâ gratiâ elicitur, est honestus honestate morali superna constituta ex gratia; ergo habet, quicquid requiratur, ut sit meritorius gratiæ, & gloriæ. 2. Resistentia gravissimæ tentationis, & observantia præceptorum naturalium præstari possent per actus naturales, etiam ad id requiratur gratia Theologica; ergo tales actus naturales erunt meritorij gratiæ, & gloriæ. **Resp. neg. conseq.** quia gratia, quam exigit Tridentinum ad opus salutare, est, ut fiat opus, quod intrinfecē absque illa fieri non potest, ut ex num. 140. Hoc autem non convenit actibus entitativè naturalibus, utpote potentibus elici absque tali gratia.

Ad primam confirmationem transeat antec. & neg. conseq. quia ad opus meritorium, ut ex cit. Concil. nobis constat, non sufficit supernaturalitas extrinfeca, & accidentalis, sed requiritur intrinfeca. **Ad secundam** dist. antec. resistentia salutaris, sive positivè conducens ad salutem, neg. resistentia non salutaris, & solum negativè conducens ad salutem, contra. **neg. conseq.** quia per actus naturales possumus non assentiri tentationibus, & sic impedire peccatum; nequimus autem per eos operari cum proportionem ad præmium intrinfecē supernum, quod requiritur ad opus gratiæ, & gloriæ meritorium: hoc autem solum convenit actibus intrinfecē supernis. Unde actus naturales non deserviunt positivè, sed solum positivè deservire negativè ad salutem, quatenus per eos peccata impediuntur; imò ad tales actus entitativè eliciendos per se non est necessaria gratia Theologica; aliter non essent naturales, sed intrinfecē superni.

Objic. 2. Opera naturalia Christi Domini condignificata à personalitate infinita meruerunt præmium supernaturale; ergo etiam opera naturalia iusti condignificata à gratia supernaturali merebuntur præmium supernaturale. **Confirmatur.** Magis distat meritum puræ humanitatis à præmio unionis hypostaticæ, quam meritum actus naturalis à præmio gratiæ; sed Humanitas Christi potuit in alia providentia per merita antecedentia unionem mereri; ergo etiam de facto poterit iustus per actus naturales mereri gratiam. Respondent aliqui 1. neg. suppositum; quia Christus Dominus nullum elicit actum naturalem, sed semper supernaturalem, cum haberet parata semper principia ad ita operandum, & operabatur, quantum perfectè poterat. Respondent alij 2. conc. ant. & neg. conseq. quia dignitas verbi, utpote simpliciter infinita poterat supplere defectum condignitatis in actu naturali; secus autem gratia habitualis; cum non sit simpliciter infinite perfectæ. Cæterum istæ solutiones non carent difficultate. Quapropter

Resp. ipse neg. ant. quia Christus Dominus, cum erat liber ad eliciendos actus naturales, vel supernos, potuit elicere non solum actus supernos, verum etiam naturales; per istos verò non mereretur præmium supernaturale, sed naturale: nam per condignitatem extrinfecam non potest

potest suppleri defectus constitutivi intrinseci; cum autem de constitutivo intrinseco operis meritorij præmij superni sit intrinseca supernaturalitas, ut constat ex Concil. adductis, non potuit per dignitatem verbi in actibus naturalibus suppleri defectus intrinsecæ supernaturalitatis. Ad confirmationem Resp. 1. ex dicendis in Tract. de perfect. Christ. permittitur maj. neg. min. quia nulla pura creatura potest mereri unionem hypostaticam. Resp. 2. dist. maj. magis distat entitativè, conc. in ratione proportionis supernæ, neg. maj. & transmissa min. neg. conseq. quia inter meritum, & præmium non attenditur tantum ad proportionem entitativam, quantum ad rationem proportionis ejusdem lineæ sive naturalis, sive supernæ, sic licet gratia melior sit, quam totus mundus, justus per sua opera mereatur de condigno gratiam, quin mereatur de condigno totum mundum.

153. Objic. 3. Si actus naturales à justo elicit non essent meritorij gratiæ, & gloriæ, major pars operum justis fraudaretur præmio; cum justis frequentissimè exerceantur talibus actibus naturalibus, v. g. quando volunt jejunare, dare eleemosinam; sed hoc durum videtur; ergo &c. Resp. neg. maj. quia, cum justis ita se exercentes faciunt, quantum est ex se, Deus non denegat illis gratiam, ac proinde concurret cum illis, ut tunc eliciant tales actus supernos, & meritorios. Imò Coninch judicat, non posse de facto operari, quin in tali casu eliciant actus supernos; cum principia superna, quibus instructus est, non dependant à suo libitu, ita, ut posset eligere principia naturalia ad concurrendum, & non eligere superna; unde, si se determinat, se determinat ad concurrendum cum principijs supernis, vel saltem, ut contendit Ripalda, ad eliciendum simul actum naturalem, & supernum, cum ad utrosque habeat principia. Quapropter, licet tunc non mereatur gratiam, & gloriam per elicientiam actus naturalis, meretur illam per elicientiam actus superni.

154. Objic. 4. contra secundam assertionem. Eccles. 31. promittitur præmium supernum ei, qui purè omittit opus prohibitum: dicitur enim: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit, ideo stabili sunt opera illius in Domino*; ergo pura omisso operis prohibiti est meritoria gratia, & gloriæ. Resp. neg. ant. In eo enim Eccles. loco non promittitur præmium supernum purè omittenti; sed opus prohibitum omittenti per opus supernum, ut constat ex ipso textu addente: *Quis est hic, & laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita sua*. Ex quo clarè constat, non promitti præmium supernum ratione puræ omissionis, sed ratione omissionis non puræ, sed positivæ.

155. Objic. 5. Quando justus graviter tentatur ad furandum, potest illustratus cognitione superna per puram omissionem, & sine actu positivo non furari; sed talis omisso esset meritoria gratia, & gloriæ; ergo &c. Probat. min. Talis omisso esset honesta, procederet ex motivo supernaturaliter proposito, satisfaceret præcepto non furandi, & non posset esse sine speciali auxilio gratiæ, sine quo, ut docent PP. non potest vinci gravis tentatio; ergo &c. Respondendo, permitto maj. nego min. ad probat. nego primam partem antecedentis. Operatio enim honesta specificatur à motivo honesto, & cum pura omisso non possit habere motivum, neque habere potest honestatem, ut ex num. 145.

156. Neque arguit honestatem, quod per eam satisfiat præcepto: nam per actum indifferentem satisfieri potest præcepto. Imò apud plures Theologos per actum leviter malum, ut patet in eo, qui ex fine leviter malo inanis gloriæ audit Sacrum; hic enim non peccat lethali ter contra præceptum audiendi Sacrum; ac proinde per actum leviter malum satisfacit tali præcepto; neque talis omisso, licet esset extrinsecè honesta, & superna, esset meritoria gratia, & gloriæ; cum ad tale meritum requiratur supernaturalitas intrinseca, ut constat ex dictis; ex quo fit, victoriam gravis tentationis non conducentem ad salutem dari posse absque gratia speciali, licet dari non possit absque gratia victoria per se conducentem ad salutem, in quo sensu loquuntur SS. PP. & non in sensu ab Adversarijs intento, aliter eorum autoritas non possit cum auctoritate Conciliorum componi, quod dicendum non est.

157. Objic. 6. Urgente præcepto audiendi Sacrum pura omisso Sacri est mala, & demeritoria; ergo urgente præcepto non furandi pura omisso furti esset bona, & meritoria. Probat. conseq. Sicut omisso Sacri esset interpretativa volitio; ita omisso furti esset interpretativa nolitio furandi; ergo &c. Resp. concessio antecedente, nego conseq. ad probat. transeat ant. nego consequentiam. Ratio est, quia ad peccandum sufficit nolitio libera rei præceptæ absque motivo ullo malitiæ; & cum pura omisso interpretativè sit talis, nolitio Sacri jam esset mala, & demeritoria. Ad merendum verò non sufficit quilibet actus, quo adimpleretur res præcepta, ut ex num. superiori; sed requiritur adimpletio ex motivo honesto; & cum pura omisso non possit esse interpretativè talis actus, nequit esse meritoria. Imò ad lethale sufficit actus naturalis, qualis est interpretativè pura omisso; ad meritum verò gratiæ, & gloriæ non sufficit actus naturalis, sed requiritur intrinsecè supernus, qualis pura omisso esse non potest.

DISPUTATIO III.

DE REQUISITIS EX PARTE MERENTIS.

358. **I**nquirimus præcipuè in hac disputatione ea, quæ se tenent ex parte merentis, & præmiantis. Ex parte autem hominis certum est apud omnes, totam vitam in hoc mundo esse tempus merendi per se, nisi homo sit stultus; post mortem autem etiam ante visionem, & in Purgatorio, & olim in Limbo non esse amplius locum ad merendum. Hæc veritas constat ex pluribus Scripturæ locis, Eccles. 9. *Mortui nihil noverunt amplius, nec habent ultro mercedem*, ad Galat. 6. *Dum tempus habemus, operemur bonum*, 2. Corinth. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria opera, prout gessit, sive bonum, sive malum*; & passim alibi, idemque Patres, & omnes Catholici, ut indubitatum supponunt, congruentiæ ad hanc determinationem præsentis providentiæ, magnæ sunt. Etenim, cum non esset congruum, ut homo semper in æternum amplius, & amplius cresceret in justificatione, sic aliquis non posset esse magis justus, quam dum homo est in corpore mortali. Quapropter status viæ necessarius erit ad merendum in actu secundo; pro statu viæ autem intelligitur tempus à Deo destinatum ad ita merendum. Difficultas tamen est, an status viæ, prout significat statum merendi, talis sit ex natura rei, vel solum ex divino decreto? pro cuius resolutione sit

S E C T I O I.

Qualis sit status viæ requisitus ad merendum?

359. **P**lures sunt sententiæ, quas ad duas præcipuas reduco. Prima docet, statum visionis beatificæ esse ex natura rei incapacem meriti; ac proinde non posse ultro illum progredi statum viæ. Ita plures cum Vasquez disp. 26. c. 4. Secunda sententia tenet, ex natura rei nullum esse determinatum statum viæ ad merendum, sed solum ex ordinatione Dei, ita communiter Nostri cum Exim. Doct. 1. 12. c. 15. & Arriaga disp. 94. sect. 2. Probat. 1. Si aliquis esset determinatus ex natura rei status viæ ad merendum, maximè status visionis beatificæ; sed iste non est; ergo &c. probat min. cum visione beatifica manet Beatus liber ad eliciendos plurimos actus supernaturales honestos; sed status possibilis cum libertate, ut justus eliciat plures actus supernos honestos, non excludit ex natura sua statum merendi; ergo &c. Confirmatur 1. Christus Dominus à primo suæ Conceptionis instanti habuit visionem beatificam; sed fuit in statu merendi, ergo visio beatifica ex natura sua non excludit statum merendi. 2. Si meritum exigeret ex intrinseca natura sua carentiam visio-

nis, non posset dari divinitus meritum absque carentia visionis; cum constitutum intrinsecum suppleri non possit per aliquid extrinsecum. Sicuti, quia meritum exigit ex natura sua intrinseca libertatem, nequit adhuc divinitus dari meritum absque libertate; acquiri item de potentia absoluta potest dari meritum absque carentia visionis, ut patet in Christo Domino; ergo &c.

Probat. 2. Nulla assignari potest ratio, propter quam status visionis beatificæ excludat ex natura rei statum merendi; ergo solum excludit illum ex ordinatione divina. Respondet 1. Abulensis, statum beatificum esse incompatibilem ex natura rei cum statu merendi, quia ad statum merendi requiritur libertas ad peccandum, quæ non datur in statu beatifico. Contrà tamen 1. Christus Dominus in hac vita erat in statu merendi; sed non habebat libertatem ad peccandum; ergo &c. 2. Si possibile esset creatura pura essentialiter sancta, adhuc posset mereri apud Deum; cum posset elicere obsequia ex se digna retributione superna; atqui non haberet libertatem ad peccandum; sed solum ad merendum, vel demerendum; ergo &c.

Respondet 2. Vasquez, statum beatificum non esse statum merendi, quia Beatus est jam in centro, & in termino, & qui est in statu merendi, non est adhuc in centro, & in termino, sed in via ad illum; ergo &c. Contrà tamen, Licet esse in centro, & in via sunt extrema incompatibilia, quando centrum est mathematicum, sive indivisibile, non tamen sunt extrema incompatibilia, quando centrum est divisibile: tunc enim quam optime potest esse in prima parte centri, & in via ad secundum, & reliquas partes centri; atqui visio beatifica non est una sola indivisibilis, sed potest dari una perfectior alia in infinitum; ergo, licet Beatus sit in centro quoad unam visionem, potest esse in via quoad alios, easque mereri; ac proinde ex hoc capite status beatificus non est ex natura rei incompatibilis cum statu viæ, seu cum statu merendi.

Respondet 3. Esparza l. 3. quæst. 2. a. 6. statum beatificum esse incompatibilem ex natura rei cum statu merendi, quia in statu beatifico non datur labor. neque contemptus arduus commodi temporalis, quod requirebatur ad statum merendi. Contrà tamen 1. De ratione meriti non est, ille labor, & arduitas, sed solum, quod fiat liberè obsequium proportionatum cum præmio; sed tale obsequium elici potest à Beatis; ergo &c. min. & conseq. tenent, maj. patet, quia in humanis, dummodo homo liberè eliciat alteri obsequium illi placens, est

fiat absque tali arduitate, & incomodo datur meritum; ergo talis arduitas, & incommodum non sunt de ratione meriti. 2. Plures Viri sancti absque ullo labore, & arduitate, imò cum magna delectabilitate contemnunt commoda temporalia; atqui verè merentur; ergo &c. 3. Quia saltem exinde fieret statum viæ de facto non esse talem ex natura rei, sed ex lege Dei; cum ille labor reperiatur in Animabus Purgatorii, sed non sicut in viâ, seu in statu merendi; ergo &c.

163. **Objic. 1.** Deus absque ullo detrimento suæ bonitatis negat præmium operibus à Beato elicitis; sed alienum est à divina bonitate negare præmium meritis; ergo opera à Beato elicita non sunt merita. **Resp. conc. maj. neg. min.** quia Deus, utpote supremus Dominus ob plurimos honestos titulos potest sibi exigere opera Beatorum, quin eis injuriam ullam faciat non remunerandò, ut constat ex Tractat. de Incarnat. Omnes enim creaturæ habent essentialem servitutem respectu Dei; ac proinde ex titulo essentialis dominij potest Deus sibi exigere omnia honesta creaturarum opera, nullatenus ea remunerandò absque ullo suæ bonitatis detrimento; quare ergo non magis id poterit respectu Beatorum, quibus adeò magnum contulit beneficium in justificatione, & glorificatione; imò ita congruentissimum fuit, ne Beati anxij essent de majori gloria promerenda, & ne cum spe majoris premij in gratia fierent in exercitio meritorum remissi, & tepidi in viâ.

164. **Objic. 2.** Meritum operis apud Deum innotescit nobis ex Scriptura; atqui ex Scriptura ad tale meritum requiritur, quòd habeat rationem laboris, violentiæ, certaminis, agonis, quod repugnat statui beatifico; ergo status beatificus non est capax merendi. **Probat. min. ex Math. 11. Regnum Celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: 2. ad Thimoth. Nam & qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitime certaverit. 1. Corinth. 9. Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum proprium laborem; ergo &c.** **Resp. conc. maj. nego min. ad probat. conc. ant. & nego conseq.** quia in his Scripturæ testimoniis non est sermo de merito apud Deum, & universaliter in communi sumpto, sed de merito in hac providentia, & regulariter accepto. Nam ad meritum apud Deum absolutè, & communiter sumptum sufficit opus supernum, sive ut Scriptura loquitur, opus mirabile factum liberè à justo, ut constat ex Eccles. 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & subdit postea: fecit enim mirabilia in vita sua.* Videndum. 162. ex dictis.

165. **Fit 1.** Statum viæ esse illum, in quo obsequia ex ea digna retributione superna acceptantur à Deo ad præmium. Quapropter Angelis fuerunt viatores usque ad instans, in quo Deus dedit bonis æternam visionem, malis æ-

ternum supplicium; cum usque ad illud instans decreverit Deus acceptare ad præmium supernum eorum obsequia; homines autem solum esse viatores per totum spatium viæ in hoc mundo inter procillas mundi, ut ex num. 175. an autem requiratur viâ in hoc mundo inter procillas mundi, sive juxta ordinarium vivendi modum, vel an sufficiat vivere in hoc mundo juxta legem omnino extraordinariam, sicuti de facto conservantur à Deo Elias, & Enoch, Affirmat Abulensis, Viegas, Henriquez, & plures Carmelit. hoc sufficere. Imò Gabriel à S. Vincentio disp. 19. quæst. 5. tenet, eos esse simul viatores, & comprehensores. Secunda sententia negat. Ita Arriaga, Oviedus, & alij communiter cum Suario; licet fere omnes communiter doceant, rem esse omnino incertam; cum ex una parte sciamus, eos esse in carne mortali, ac proinde videntur esse in statu merendi; ex altera verò parte noscamus, eos ita extra legem ordinariam vivere, ut sint remoti à procillis mundi; ac proinde non videtur illis concedendum meritum, quod concessum non fuit animabus SS. Patrum degentium olim in Limbo.

Video sententiam affirmativam facile defendi posse, si dicatur, eos per cumulata merita non posse æquare gratiam Beatæ Virginis, ex eo, quòd ejus opera condignificata fuerant à gratia intensiori omni gratia ab ipsis accipienda, vel à dignitate maternitatis superante omnem gratiæ ipsorum condignificationem, vel non admissa esse à Deo eorum merita, nisi ad gratiam inferiorem promerendam gratia Beatæ Virginis, & Apostolorum. Licet aliqui dicant, eos æquare gratiam Apostolorum, cum designati sint Apostoli, seu Præcursores secundum adventus, quod majorem continet difficultatem; cæterum, cum hæc omnia pendeant à decreto Dei nobis prorsus ignoto, dicendum est, incertum esse, an de facto mereantur, vel non, tum quia scire non possumus, an continua extasi à sensibus alieni careant electione, & indifferentia ad merendum necessaria, non ergo velimus esse apertum, quod Deus voluit occultum.

166. **Fit 2.** Animas Purgatorii non esse in statu ex natura rei incomponibili cum merito, sed solum ex lege Dei, ut ex dictis num. 157. ac proinde de facto non mereri præmium gratiæ, & gloriæ essentialis; imò neque accidentalis, neque sibi, neque nobis, ut tenent communiter Theologi contra Ripaldam. Quapropter earum preces, ut Deus nobis conferat aliqua dona, non habent rationem meriti, ut contingit etiam in precibus Beatorum. **Fit 3.** Neque homines, neque Angelos beatos mereri ipsam visionem per opera illam consequentia, neque mereri in dies Angelos augmentum gloriæ essentialis per custodiam, quam circa homines exercent. Ratio est, quia aliquis præfixus, staturusque terminus est à Deo ad mercedem, ut constat ex testimoniis suprà citatis Sacrae Scripturæ, sed non alius, nisi status viæ in

Xxx

hoc

166.

167.

hoc mundo pro hominibus, & status beatitudinis pro Angelis, ut exponunt ferè omnes Theologi; ergo. Ex quo inferes cum Suar. Tannero, & alijs, neque Beatos mereri præmium accidentale, quia sic melius intelliguntur loca Scripturæ, & SS. PP. absolute negantium meritum post mortem.

SECTIO II.

An, & quomodo requiratur sanctitas subiecti ad meritum condignum?

168. **S**uppono ut certum, non requiri sanctitatem subiecti ad meritum congruum: peccator enim per contritionem perfectam, & bona opera superna meretur justificationem de congruo, ut testatur communis persuasio fidelium. Difficultas verò est de merito condigno tam in natura lapsa, quam in pura natura. Assero 1. cum communi Theologorum contra Nominales, non solum in natura lapsa, sed etiam in pura natura est necessaria sanctitas ad meritum condignum gratiæ, & gloriæ. Probat. 1. Deus juxta Sacram Scripturam ad conferendum præmium gratiæ, & gloriæ operibus æquale respicit prius offerentem, quam oblata, prius respicit, deinde munus, seu opus; ergo non sufficit ad tale meritum, quod in se sit bonum, sed quod subiectum offerens, in quod respiciens complacet Deus, sit amicus Dei per sanctitatem. Probat. ant. ex c. 4. Genes. *Respexit ad Abel (id est Deus) & ad munera ejus, ad Cain verò, & ad munera illius non respexit; ergo &c.*
169. Confirmatur 1. Joan. 15. *Sicut palmes non potest ferre fructum à semet ipso, si non manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis; atqui manere in Christo non solum est esse in statu puræ naturæ, sed est esse in statu sanctitatis; ergo &c.* 2. quia, postquam Rom. 8. dicitur: *Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, si filij, & hæredes; & subjungitur, si tamen compatimur, ut & glorificemur*, ubi nostræ passionis solum dicuntur meritorie conglorificationis, quatenus supponunt sanctitatem, qua sumus hæredes; ergo &c. 3. ex Tridentino sess. 6. cap. 16. *Proponenda est vita aterna, & tanquam gratia filiis Dei per Christum] ESUM misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda; ubi manifestè apparet, gloriam non reddi ut mercedem, nisi operibus justorum; ergo &c.*
170. Probat. 2. Meritum condignum gloriæ debet habere æqualitatem cum præmio gloriæ; atqui sine sanctitate subiecti, quæ est jus ad gloriam, ut constat ex Tractat. de justificatione. nihil manet, ex quo opus hominum habeat æqualitatem cum præmio gloriæ; ergo &c. Confirmatur ex Paulo de gratia sub nomine charitatis loquente 1. Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest; ergo &c.* Ex

quo fit 1. cum Granada, Ripalda, alijsque, in hac præseuti providentia requiri sanctitatem intrinsecam; de potentia verò absoluta sufficere etiam sanctitatem extrinsecam, ut constat ex Tract. de justificatione.

Fit 2. contra Ragusam, & alios, sanctitatem subiecti non solum concurrere ut remouentem prohibens seu peccatum, sed ut formam intrinsecam meriti ipsum opus condignificantem; licet enim sanctitas subiecti sit operi extrinsecam, est tamen intrinsecam merito; cum meritum condignum sit constitutum ex opere supernaturali honesto, & sanctitate subiecti. Unde, cum Deus de potentia absoluta non possit supplere defectum causæ formalis, utpote intrinsecæ suo composito; licet supplere possit, quod datur meritum condignum gloriæ, quin deus opus supernum, & sanctitas subiecti. Vide n. 99. Fit 3. Sanctitatem subiecti esse priorē meritò, sicuti pars totius dicitur prior toto, an autem debeat etiam præcedere ipsum opus ad hoc,

Assero cum Ripalda, Oviedo, Lugo, & communi contra Vasquez, Sorum, & alios, Gratia condignificans actum non debet illum positivè antecedere. Probat. 1. Quando aliqua virtute Sacramenti recipit primam gratiam, potest elicere actum dilectionis perfectæ, ad quem gratia non se habeat præviè, sed solum concomitantè; atqui illa gratia non præcedens, sed concomitans dignificaret ad promerendam gratiam; ergo &c. Probat. min. Ille actus esset elicitus ab homine iusto, & non esset effectus gratiæ acceptæ, neque gratia illa accepta esset præmium talis actus; sed hoc sufficit, ut gratia condignificet actum; ergo &c. Confirm. Prioritate condignificationis humanæ dignitas regia, & pontificia purè concomitantè actum, dignificat illum; ergo gratia purè concomitans actus iusti, eos etiam dignificabit.

Probat. 2. Actus pro instanti determinato præcepti à iusto eliciti sunt meritorij de condigno; atqui gratia non præcedit tales actus, aliter tolleret libertatem, ut constat ex dicendis de influxu gratiæ in Tractat. de charitate. ergo &c. Confirmatur. Homo iustus potest per auxilium extrinsecum Dei producere actum supernaturalem honestum, quin gratia illum producat, ut contingit in peccatore; ac proinde, quin se habeat præviè, sed tantum concomitantè ad talem actum; atqui ea gratia purè concomitans dignificaret illum actum; aliter homo ille non magis mereretur, acti iustus non esset; ergo &c.

Assero 2. Gratia accepta ut præmium consequens actum nequit dignificare ad merendum maiorem gratiam. Probat. Talis gratia nequit dignificare actum ad promerendam eandem gratiam, neque illius augmentum; ergo &c. Probat. ant. quoad primam gratiam, ut ex Tractat. de justificatione. num. 96. principium meriti nequit cadere sub meritum, quia gratia accepta in præmium meriti nequit esse principium con-

dignificans ipsum meritum ad illum promerendum. Probatur idem ant. quoad secundam partem, quia actus solum potest dignificari à gratia accepta in premium in ordine ad id, quod promeretur actus pro priori ad gratiā, & id, ad quod est ordinatus ex suppositione gratiæ, sed id, quod actus promeretur, & id, ad quod est ordinatus ex suppositione gratiæ, solum est æqualis gloriæ; secus autem ipsa gratia, velejus augmentum; ergo &c.

175. Confirmatur 1. Actus ordinatus ad premium gratiæ, & gloriæ, quando remuneratur gratia, exercet suam causalitatem in ordine ad gratiam, & quando remuneratur gloria, exercet suam causalitatem in ordine ad gloriā; atqui actus, postquam suam exercuit causalitatem in ordine ad premium, nequit dignificari per ipsum premium, ut exerceat condignè aliam causalitatem; aliter per gratiam acceptam dignificaretur ad augmentum, & per augmentum ad aliam gratiam, & sic infinitum. At ita per quemlibet actum supernum mereretur justus gratiam infinitam, quod dici non potest; ergo &c. Confirmatur 2. Si Rex promittat, militem obtinentem victoriam, si sit plebejus, constituendum Equitem, si sit nobilis constituendum Comitem, si sit Comes, constituendum Ducem, casu, quo plebejus obtineret victoriam, & fieret nobilis ex illa nobilitate accepta in premium, non dignificaretur victoria, ut fieret Comes, aut ut fieret Dux; sed non ex alia ratione, nisi quia illa victoria exercuit jam totam suam causalitatem, quam independenter à premio merebatur, & ad quam erat ordinata; ergo pariter &c. Unde, quando impius eliciens contritionem meretur de congruo primam gratiam, ille actus per premium gratiæ non dignificabitur ad recipiendam maiorem gratiam, neque ad recipiendam maiorem gloriam, quam exigit gratia accepta in premium sed tanquam subjectum condignum recipiendi gloriam, quā exigit ipsa gratia.

176. Afero 4. Gratia, quæ non est premium actus, licet subsequatur actum, ut ipsa conservetur, potest dignificare actum ad promerendum majus premium gratiæ, & gloriæ. Probatur. Actus præceptus pro instanti determinato à iusto elicitus, est meritorius de condigno gratiæ, & gloriæ, sed gratia, qua dignificatur, ut conservetur, subsequitur actum; ergo &c. min. patet ex his, quæ de influxu gratiæ in actum præceptū dicimus in Tract. de charit. & suadetur facile, quia gratia in eo casu pendet ab actu, ut conservetur. Ideo enim Deus conservat gratiam in homine iusto, quia in eo instanti elicit actum, & non è contrario; aliter non esset liber ad omittendum actum; cum enim gratia sit impossibilis cum omissione actus præcepti, si gratia præcederet conservata pro priori ad elicientiam actus, jam non posset omitti actus; ergo &c. Confirmatur. Ille actus est actus hominis iusti, & Deo grati independenter à gratia accepta in premium; ergo per illam gratiam

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

am, quæ est Deo grata independenter à premio potest actus dignificari ad exercendam suam causalitatem in ordine ad premium; sed hoc est dignificari ad premium gratiæ, & gloriæ per gratiam, quæ ut conservata subsequetur actum; ergo &c.

177. Objic. 1. contra primam assertionem. In Scriptura promittitur gloria servantibus mandata, nulla facta mentione gratiæ, aut sanctitatis; ergo &c. Confirmatur. Actus malus se ipso, & independenter ab indignitate subjecti est condignum demeritum gratiæ & gloriæ; ergo actus bonus se ipso, & independenter à dignitate subjecti erit meritum condignum gratiæ, & gloriæ. Resp. nego consequ. quia, licet gratia, aut sanctitas subjecti non exprimitur in aliquibus locis, in nullo tamen Scripturæ loco excluditur, imò in pluribus exigitur, ac proinde necessario debet intelligi ad meritum requisita. Ad confirmationem retorqueo argument. actus malus in se ipso condignè demeretur unionem hypostaticam, & premium infinitum; ergo actus bonus se ipso condignè meretur unionem hypostaticam, & premium infinitum.

178. Resp. deinde nego consequ. quia demeritum premij respicit per aversionem premium; ac proinde non requirit proportionem ejusdem lineæ cum illo; meritum verò respicit premium per convenientiam, ac proinde requirit cum illo proportionem; cum autem actus bonus seorsum à gratia, aut sanctitate subjecti non habeat æqualitatem; & proportionem cum premio gratiæ, & gloriæ, nequit independenter ab illa esse premium gratiæ, & gloriæ; tum quia demeritum crescit ex dignitate offensæ; ac proinde se ipso habet proportionem cum pœna; obsequium verò decrescit, ideoque seorsum à dignitate subjecti non habet proportionem cum premio.

179. Objic. 2. contra secundam assertionem. Ut actus sit de condigno meritorius gloriæ, debet procedere ab homine iusto; sed est iustus per gratiam; ergo debet procedere à gratia. Resp. dist. maj. ab homine iusto præsuppositivè ad actum, nego, iusto independenter à premio causalitatis actus, conc. maj. & distincta min. nego consequ. quia, ut actus procedat ita ab homine iusto, sufficit, quod gratia, qua iustus fit, sit comitans, vel subsequens, si non sit in premium actus accepta, ut constat ex dictis. Unde per gratiam præcedentem dignificabitur actus sufficienter, non verò necessariò.

180. Objic. 3. Si gratia comitans dignificaret actum, qui disponderetur ad justificationem per attritionem, & contritionem, mereretur justificationem de condigno per attritionem; gratia enim accepta per contritionem esset comitans attritionem, ac proinde illam dignificaret; sed hoc dici non potest; ergo &c. Confirmatur. Si iustus elicit simul duplicem actum, alterum iustitiæ, & alterum misericordiæ, gratia accepta in premium actus iustitiæ esset comitans actum misericordiæ, ac proinde dignificaret il-

Xxx 2

lum

SECTION III.

An ex majori gratia habituali ceteris paribus crescat meritum ad majus premium:

lum ad majus premium, & gratia accepta in premium actus misericordiae esset comitans actum justitiae, illumque etiam ad majus premium dignificaret. Rursus augmentum acceptum per unum actum esset comitans respectu alterius, & sic in infinitum, & sic dignificaretur quilibet ex illis actibus in infinitum; sed hoc dici non potest; ergo &c.

181. Resp. neg. maj. quia prima gratia, qua homo justificaretur daretur intuitu contritionis; ac proinde per attritionem ab illa gratia condignificata, non meretur homo ille primam gratiam, sed ad summum augmentum illius primae gratiae, in quo nullum est inconveniens. Ad confirmationem dico, gratiam acceptam ut premium actus justitiae, quae nullo modo sit premium actus misericordiae, sed pure illum comitans, posse condignificare actum misericordiae, & e contrario: scilicet autem gratia, quae esset premium, cum ergo augmentum gratiae acceptum ut premium actus misericordiae dignificatur à gratia accepta ut premium actus justitiae, sit premium mediate actus justitiae, nequit augmentum illud iterum dignificare actum justitiae, neque e contrario; unde nullum sequitur ex nostra sententia incredibile augmentum gratiae.

182. Objic. 4. contra quartam assertionem. In casu actus praecepti iusto pro instanti determinato conservatio gratiae subsequitur actum praeceptum, sicut subsequitur prima gratia ultimam dispositionem; ergo, sicut prima gratia non dignificat contritionem in ordine ad aliud premium; ita gratia ut conservata non dignificabit actum praeceptum in ordine ad premium. Confirmatur. Deus, ut conservet gratiam, expectat actum praeceptum honestum supernaturalem; imò potest conservare gratiam in premium talis actus; ergo propter actum ut meritorium per gratiam posset conservare gratiam. Resp. neg. ant. quia actus praeceptus solum ut removens prohibens subsequitur primam gratiam, secus autem ut meritorium illius gratiae; licet enim actus praeceptus esset naturalis, esset removens prohibens, & non esset meritorium illius gratiae; at verò prima gratia sanctificans subsequitur ad ultimam dispositionem ut premium congruum illius.

183. Ad confirm. dist. primam partem antecedentis, supernaturalem per accidens, conc. per se, neg. ant. accidentale enim est, quod impediatur peccatum per actum supernum, sicut in ea suppositione impeditur, vel per actum, naturalem ut maneat gratia eodem modo conservata; & dist. secundam partem anteced. absolute, conc. in hac lege Dei, neg. ant. & conseq. quia, ut Deus in hac lege conservet gratiam, sufficit, quod non detur peccatum; ac proinde non requiritur, quod conservatio gratiae sit premium actus sed solum quod pendeat ab actu ut à removente peccatum.

Prima sententia affirmat; ita Val. Granad. & alij, quos sequitur Ripalda d. 81. & alij, quos citat, & sequitur Ovid. tom. 3. Secunda sententia negat; ita Vasquez, Herrera, Lorca, & alij, quos sequitur Arriaga d. 65. lect. 4. Rhodes d. 4. quaest. 2. §. 2. Orteg. Tract. 6. de Incarnat. disp. §. 1. certam. 3.

Affero cum secunda sententia, major gratia habitualis non augeat meritum ad majus premium. Probat. 1. Si Petrus, & Paulus essent aequaliter just, post statim atque mereretur Petrus, Paulus superstes eliceret remissum actum virtutis supernae, deberet habere gratiam, & gloriam duplò majorem, quam Petrus; sed hoc est incredibile; ergo major gratia habitualis non augeat meritum ad majus premium. Probat. maj. quia, si tota gratia Pauli augeret novum ipsius meritum ad aequale premium, daretur in premium tanta gratia, quanta precedebat in Paulo; ac proinde vi illius novi meriti Paulus haberet gratiam duplò majorem, quam Petrus, ut si tunc e vita discederet, obtineret duplò majorem gloriam.

Probat. 2. Gratia habitualis eatenus dignificat meritum ad premium, quatenus opus illud meritorium est elicito à filio Dei adoptivo, vel ab illo, qui habet filiationem Dei adoptivam; atqui gratia non potest reddere unum magis filium; quam alterum; ergo non potest concurrere augmentum gratiae ad augmentum premij. Confirmatur 1. Premia correspondent bonis operibus just, ut habetur Matth. 16. & ad Roman. 2. Et reddet unicuique secundum opera ejus; ergo augmentum premij non sumitur ex majori gratia habituali, sed ex nobiliori opere elicito à justo, & filio Dei. Confirmatur 2. Major indignitas homini contraria est ex peccatis habitualibus non augeat in peccato subsequenti rationem demeriti ad majorem poenam; sed major poena procedit à majore demerito; ergo neque major dignitas ex gratia habituali augebit meritum ad majus premium.

Probat. 3. Quando duo sunt in eodem ordine constituti, quod unus mereatur majus premium, quam alter, non sumitur, nisi à perfectiori opere meritorio elicito ab uno, quam ab altero; atqui per gratiam habituales sanctificantem singuli iustorum (loquimur de puris hominibus) constituuntur in statu filij adoptivi Dei; ergo ad merendum majus premium non spectanda major gratia, sed nobilior opus meritorium. Quamobrem gratia secundum unicum gradum sufficiens est ad condignificanda opera meritoria; reliqui autem gradus mere materialiter se habent ad majus premium, solumque

que dici poterit deservire, ut ad idem præmium magis dignificet, ut bene exponit Arriaga videndus loco cit.

188. Respondebis, gratiam sanctificantem concurrere ad dignificandum juxta intentionem motus meritorij, licet non concurrat secundum totam intentionem suam ad dignificandos actus remissiores ipsa ad præmium æquale ipsi gratiæ; cum enim gratia sit radix virtutum, & potentiarum supernaturalium, dicit ordinē ad operationem; unde, si gratia est intensa ut quatuor, & operatio ut quatuor, confluet meritum præmij ut octo; si autem gratia sit ut quatuor, & opus meritorium ut duo, gratia solum condignificabit secundum intentionem ut duo, ac proinde non confluet, nisi meritum ad præmium ut quatuor. Ex quo evitatur absurdum, quod inferrebamus contra Adverlarios.

189. Contra tamen 1. Si gratia habitualis dignificaret ad præmiū æquale intensiori actus, non dignificaret præcisē, quia constituit hominem in statu filiorum Dei, neque diceretur præmiū correspondere præcisē secundum opera meritoria justorum, sed corresponderet operibus, & gratiæ æquanti intentionem operum; atqui in Scriptura non ita promittitur præmium, sed operibus justorum; non enim dicit Scriptura, quod Deus reddet justis præmium juxta mensuram operis, & æqualem intentionem gratiæ, sed quod reddet præmia justo secundum opera ejus; ergo major intentio gratiæ non condignificat ad mensuram intentionis operis.

190. Contra 2. Gratia habitualis non solum confertur homini, ut operetur, sed etiam, ut Deo gratus, & magis gratus; ergo, si gratia intensa dignificat ad mensuram intentionis operis, eod quod sit collata in ordine ad operationem, etiam dignificabit ad intentionem totius gratiæ, eod quod faciat hominem Deo magis gratum, sitque etiam ad hunc finem à Deo collata; atqui per Vos ex hoc fine non inferitur, quod condignificet ad mensuram intentionis gratiæ; ergo neque ex altero fine operationis inferri potest, quod dignificet ad mensuram intentionis operis: unde solum dici potest, dignificare, quia constituit hominem, vel est constitutiva filij adoptivi Dei, cumque unus non sit magis filius, quam alter, licet sit magis gratus, quam alter; exinde ex majori gratiæ intentione non arguitur debitum ad majus præmium.

191. Objic. 1. Opera Christi Domini non ob aliam rationem sunt simpliciter infinita, nisi quia dignitas operantis, quæ est constitutiva meriti, est simpliciter infinita; ergo cæteris paribus, quo persona est sanctior, & dignior, eod magis condignificabuntur ejus opera ad majus præmium. Confirmatur. In humanis rebus non temere, sed prudenter existimatis, quod major est dignitas personæ operantis, eod magis crescit meritum in majus præmium; ergo etiam in operibus justi relati ad Deum. Resp. dist. ant. quia est simpliciter infinita, & constituit Christum in statu altiori personæ Deo non extra-

neæ, live filij Dei naturalis, conc. & non ita constituit, neg. ant. & conseq. Ratio est, quia puri homines per gratiam habitualement quantumcunque intensam non constituntur in alio statu, nisi in statu filij Dei adoptivi, ad quem statum satis est unicus gradus gratiæ, & reliqui se habent de materiali: at status filij naturalis Dei non potest nō esse simpliciter infinitus, neque infinitudo simpliciter se habet de materiali ad illum statum, unde, quamvis gratia substantialis dignificet simpliciter infinite opera Christi, at gratia habitualis in puris hominibus solum dignificat secundum unicum gradum. Vid. in Tractat. de incarnat. num. 410. Ad confirmationem dist. ant. quo major est dignitas personam constituens in altiori statu, conc. non ita constituens, neg. ant. & conseq. nam etiam in humanis, si duo constituti sint in eodem statu, quamvis unus sit dignior altero, non exinde ejus opera erunt majoris valoris, quam opera alterius; unde idem dicendum est in casu nostro.

192. Objic. 2. Opera amicorum majoris æstimationis sunt, & quod amicus intimior est, eod plurius habetur ejus donum, & intercessio ejus efficacior est: sic in Scriptura, ut oratio fiat gravior Deo, assumuntur Patroni, & valde amici, ut Danielis 3. *Propter Abraham dilectum tuum, & propter Jacob servum suum.* Jobi ult. *Job servus meus orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam.* Et passim alibi. Modò sic. Si oratio minus justi sufficientem condignitatem habet cum dono impetrato, oratio magis justi non solum cum illo, sed etiam cum majori dono impetrato habebit proportionem: quis enim dicat, orationem Beatissimæ Virginis, quæ in hoc mundo postulavit pluviam, non fore condignam impetrationis doni majoris, quam oratio alterius justi; ergo quo major est gratia, eod major est impetratio, & meritum ad majus præmium.

193. Resp. opera amicorum non esse majoris æstimationis in ratione meriti, & obsequij, si omnes sint in eodem statu; & opera inter se sint æqualia, unde majus patrociniū amici ad obtinendam rem desideratam non provenit à majore obsequio, vel merito, quod de novo fiat, sed vel à præcedentibus, si ratione illorum contracta est amicitia, quæ ad impetrandum semper vim suam retinent; vel ab electione amici in amicum, vi cuius juxta leges amicitiae voluit, quod bona sua essent etiam communia amico; & hæc est ratio, quare maximè querimus commendationem amici; verum hæc non veniunt ad rem præsentē, in qua tantum agimus de merito, ejusque incremento. Quod si amicus majore, & nobiliora eliciat opera meritoria, vel majore eliciisset erga amicum, quæ vim retinent impetrandi, jam exinde facile haberemus incrementum meriti desumi ab opere nobiliori meritorio, aut intensiori. Nec dubitare licet, quod maximum fuerit meritum Abrahami, & Jacobi, aliorumque Patriarcharum, & quod maximum omnium inter merita puræ creaturæ

rae fuerit meritum Deiparae; unde ex his male efformatur argumentum desumptum à sola nobilitate Personae, & non à nobiliori opere meritorio. Quamobrem in forma ad argumentum dist. ant. oratio magis iusti cum maiori dono impetrato habebit proportionem ex capite duntaxat maioris gratiae, neg. ex lege amicitiae, vel ex maiori opere meritorio praevio, conc. ant. & neg. conseq. quia efficacia meriti in ordine ad praeium non desumitur à meritis praevis, vel à lege amicitiae, sed ab ipsa meriti condignitate, & aestimatione; unde, si haec solum accipit incrementum inter personas constitutas in eodem statu propter maiorem operis meritorij aestimationem à iusto eliciti, ex eo solum capite debet desumi incrementum meriti, non verò à maiori gratia habituali.

SECTIO IV.

Ex quibus alijs circumstantijs opus meritorium augeatur?

194. **D**ifficultas est, an cæteris paribus ex maiori intensione crescat actus arithmetice ad praeium majus. Prima sententia negat. Ita plures, ut Coninch, iudicantes, solum crescere geometricè. Secunda affirmat de actibus charitatis, negat verò de alijs. Ita plures cum Tannero. Tertia affirmat de omnibus actibus meritorijs. Ita ingeniosi Recentiores cum Arriaga disp. 5. 1. sect. 3. cum quibus Resp. affirmativè, quia, ut ex num. 130. actus, ethi remissus est dignus praeio, proinde actus infimus, remissus ut unum erit dignus praeio arithmetice ut unum; ergo quò intensior est, eò magis erit dignus arithmetice maiori praeio.

195. **R**esp. illum actum remissum intimae virtutis esse meritorium, ex eo, quòd simul cum alio actu possit mereri; licet soli illi non correspondeat praeium gratiae, & gloriae. Contra tamen 1. Quia exinde fieret, quòd si homo moreretur statim, ac elicitur talem actum, maneret aliquis actus meritorius absque praeio; ergo &c. 2. quia haec responsio incidit in sententiam Bannez, quam impugnativimus num. 130. & ipsi Adversarij impugnant. Bannez enim negans actum remissum esse dignum praeio, non renueret admittere plures actus remissos posse constituere unum meritum ad infimum praeium; ergo &c. 3. quia incidit etiam in sententiam Thomistarum, quam impugnavi n. 132 cum exinde fieret, posse aliquem mereri gratiam, & gloriam, quin statim post merita reciperet praeium gratiae, & gloriae; ergo &c.

196. **O**bjic. Cum meritum crescat non solum ex maiori intensione, sed etiam ex maiori nobilitate, actus charitatis intensus ut quatuor, utpote nobilior actu misericordiae intensio ut quatuor, mereretur plures gradus gratiae, quam in se habet; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Resp. 1. in actibus vitalibus intensiorem, & nobili-

tatem non distingui perfectione essentiali ipsius actibus, ac proinde intensio desumeretur ex ordine, quo se excedunt respectu ad potentiam elicentem in sua quique linea actus magis & magis perfecti, ita, ut actus infimus misericordiae, quem homo posset elicere, dicatur intensus ut unum, & actus infimus misericordiae intensus etiam ut unum, & sic etiam de reliquis.

In hoc sensu actus charitatis intensus ut quatuor, merebitur maiorem gratiam, & nobiliorem gloriam, quam actus misericordiae intensus ut quatuor, in quo nullum est absurdum cæterum, ut haec responsio clarior appareat, permitta pro nunc intensiōe graduali in actibus vitalibus, Resp. 2. permitto maj. neg. min. quia, si supponamus, actum misericordiae ut quatuor dignificatum gratia ut quatuor mereri gratiam, & gloriam ut quatuor, à fortiori actus charitatis ut quatuor dignificatus gratia ut quatuor magis merebitur, cum non solum per suam aequalem intensiōem meretur, sed etiam per maiorem suam nobilitatem.

Secunda difficultas est, an cæteris paribus ex maiori intensiōe, & duratione crescat actus ad majus praeium; Resp. cum Suar. Ripald. Ovied. & communi contra Bannez affirmativè. Probat. 1. ex D. Cyprian. apud Ripald. disp. 9. sect. 8. *Ad fastidia celsiora merita ipsa possessionis ascenditis, longoque temporum ductu glorias vestras non trahitis, sed augetur &c. tot vestra laudes, quot dies, quot mensium circula, tot incrementa meritorum, quo longior pagina, eò corona sublimior; ergo &c.* 2. tantum valet actum continuare per plura instantia, ac illum in singulis instantibus producere; cum duratio sit continuata productio; ergo &c.

Objic. 1. Actus, qui continuatur, est essentialiter idem, ac primò productus, & solum accidentaliter diversus quoad durationem; ergo solum merebitur accidentale praeium, & non essentialē. Confirmatur 1. Continuatio non augeat demeritum; aliter deberemus illam declarare in confessione; ergo neque augebit meritum. Confirmatur 2. ex Augustino dicente: *Non multitudo operum, nec diuturnitas temporum augeat meritum, sed sola charitas, & melior voluntas; ergo &c.* Confirmatur 3. Si duo efficaciter volunt actum continuare per horam, unus verò exequatur, alter non, qui fuit morte praeventus, aequè merebuntur; ergo ea continuatio non augeat meritum. Resp. dist. ant. idem physicè, conc. moraliter, neg. anteced. & conseq. quia in aestimatione morali tam laudabiliter se habet, qui actum honestum continuat omnino liberè per aliqua instantia, quam si in quovis instanti novum actum eliceret.

Ad primam confirmat. neg. ant. neque exinde sequitur, quòd ea continuatio debeat in confessione declarari, cum probabile sit, circumstantias augentes malitiam intra eandem speciem, non esse ex necessitate in confessione explicandas, ut videri potest apud Martinum Perez.

Perez de Penitent. disp. 34. sect. 3. licet aliqui contrarium melius doceant: quapropter juxta cujuscunque principia in hac disp. resolvenda est difficultas. Ad secundam neg. consequ. quia D. Augustin. loquitur de operibus naturalibus, non verò de supernis gratiâ, seu charitate informatis; hæc enim meritoria sunt, quod sanè comprehendit S. Doctor illis verbis: *Sola charitas & melior voluntas*. Ad Tertiâ dist. ant. æquè merebuntur per actum imperantem, conc. per liberam continuationem actûs imperari, neg. anteced. & consequ. ut constet ex dictis.

201. Objic. 2. In unica hora sunt plura instantia; ergo, si homo continuaret actum per unicum horam, mereretur totum illud augmentum, quod videtur incredibile. Resp. quod si homo in singulis, & pro singulis instantibus se liberè & supernaturaliter exercent, ut contingebat in Christo, & Deipara, mereretur totum illud incrementum, quod in eo casu non esset incredibile; cæterum, quia hoc homini est saltem moraliter impossibile, exinde tale augmentum jure optimo censetur in praxi incredibile.

202. Ratio est autem, quia libertas absque cognitione dari non potest, quæ saltem sit agenti imputabilis; cum ergo moraliter saltem sit impossibile, hominem in singulis, & pro singulis instantibus habere hanc cognitionem, seu advertentiam, exinde est moraliter saltem impossibile, quod in singulis, & pro singulis instantibus mereatur. Videatur Exim. Doct. tom. 4. de Relig. ubi agit de duratione illius actûs, in quo consistit contemplatio perfecta; & Elparza s. 34. ubi ex alijs capitibus explicat, quomodo ille actus non possit esse imputabilis rationaliter agenti in singulis, & pro singulis instantibus.

203. Tertia difficultas est, an cæteris paribus crescat meritum ex majori difficultate. Resp. cum Exim. Doct. & communi Theologorum, quos sequitur Ripald. disp. 4. sect. 9. affirm. Prob. ex

1. Corinth. 3. *Unusquisque mercedem propriam accipiet secundum suum laborem*; atqui ubi est major difficultas, est major labor; ergo & majus meritum, & major merces. Confirmatur 1. quia hoc sentiunt Patres hortantes fideles ad majorem laborem, ut habeant majorem coronam, & mercedem, ut videre potest apud Ripald. cit. ergo ex mente Patrum cæteris paribus crescit meritum ex majori difficultate.

204. Confirmatur 2. Quia in humanis milis, qui pluribus superatis difficultatibus victoriam reportat Regi, procul dubio dignus est majori præmiò cæteris paribus, quam ille, qui absq; conflictu, & nulla difficultate victoriam obtineret; quin imò ex ipsis terminis videtur notum, plus mereri illum, qui contra vehementissimas tentationes illibaram servat castitatē, quam qui nullam pugnam experitur; ergo ex ipsis terminis videtur notum, cæteris paribus crescere meritum ex majori difficultate.

205. Respondet Coninch, majorem difficultatem per se non augere, sed minuere meritum, quia ex majori difficultate contingere solet, ut opus non sit intentum valde, sed tepidum, & remissum, ut patet in homine alicujus vitio dedito, qui pressus difficultate, etsi resistat, resistit tamen per actus remissos: e contra tamen in homine virtuoso ex majori difficultate crescit meritum; cum ex facilitate, qua pollet resistat per actus valde intensos.

206. Contra tamen, quia hæc responsio non est contra nostram doctrinam, neque vim nostrarum rationum enervat: non enim quærimus, an quilibet actus cum difficultate elicitus sit magis meritorius, quam alius quilibet, qui absque difficultate elicatur, sed solum quærimus, an cæteris paribus, nimirum supposita æquali duorum actuum duratione, & intensione, ille, qui cum majori difficultate fuerit elicitus, ex majori ea difficultate, quam vicit, sit magis meritorius, quod negare non potest Coninch, neque negat in sua responsione.

DISPUTATIO IV.

DE REQUISITIS EX PARTE PRÆMIANTIS, ALIISQUE AD MERITUM SPECTANTIBUS.

207. Suppono contra Bonasphem, Scotistas & Nominales, non ita requiri promissionem Dei, ut opera nostra sint de condigno meritoria vitæ æternæ, ut ea promissione ablata maneat absque ulla dignitate. Ratio est; quia absque ea promissione sunt ex se opera filij adoptivi, amici Dei, & à gratia habituali condignificata; ergo & de condigno meritoria, tum quia, si ob aliquam rationem nullatenus essent opera nostra de condigno meritoria absque ea ordinatione, & promissione Dei esset, quia gratia non esset constitutiva amici Dei, neque expulsi peccati, nisi ex voluntate Dei; sed hoc fundamentum falsum est, ut latè constat ex Tractat.

de justificat. à num. 191. ergo &c. Vide num. 12. Quærimus autem, an ex alio capite requiratur promissum Dei ad meritum condignum, pro cujus resolutione sit

SECTIO I.

Quomodo promissio Dei requiratur ad meritum?

208. FErè omnia, quæ ad hanc difficultatem spectant, in Tract. de Incarn. decidentur, omnia varietate sententiarum breviter controversiâ resolvam. Assero 1. Seclusa ordinatione, & promissio-

missione divina habent in actu primo veram condignitatem opera, quibus iustus meretur de condigno gratiā, & gloriam. Probat. Si ea opera iusti non haberent in actu primo talem condignitatem, neq; illam haberent posita ea prævia ordinatione, & promissione divina; sed hoc dici non potest, ut ex num. 12. ergo &c. prob. maj. ordinatio, & acceptatio divina non facit, quod opus ex se non condignum fiat condignum; ergo &c. probat. ant. licet Deus promittat justificationem de facto actui ultimo disponenti ad justificationem, talis actus non est condignè meritorius justificationis, quia ex se non habet talem condignitatem, neque ex se est æqualis valoris cum illa; ergo &c.

209. Probat. 2. Si pro agro valente centum aureos offeras unum aureū Domino, & Dominus illum accipiet, hæc acceptatio non faciet, quod primò aureus sit præmium condignum pro agro, sed quod Dominus remittat liberaliter alios aureos, cujus pretij dignus est ager; ergo, si opera iusti independenter ab ordinatione, & acceptatione divina non haberent condignitatem in actu primo cum præmio gratiæ, & gloriæ, acceptatio divina non faciet, quod ea opera sint condigna gratiæ, & gloriæ, sed quod Deus liberaliter conferat gratiam, & gloriam absque operibus meritoriis talis præmij de condigno.

210. Assero 2. Absque ulla prævia ordinatione, & promissione divina habent ea opera iusti veram condignitatem in actu secundo cum præmio gratiæ, & gloriæ. Probat. ex eo, quod opera iusti antecedenter ad ordinem, & acceptationem divinam habeant veram, seu strictam condignitatem in actu primo ad præmium gratiæ, & gloriæ, videt Deus, quod si conferat gratiam, & gloriam in præmium meritorium iusti, offeret pretium pro merito ei æquali, sicque moveri potest per decretum efficax absolutum ad collationem talis præmij; sed in eo tunc absque ulla prævia ordinatione, & acceptatione merita iusti essent de condigno meritoria talis præmij; ergo &c. Confirm. quia oblatio condignò pretio æquè potest Dominus equum reddere pro pretio, nullo præcedente pacto; ergo oblatio condignò merito pro gratia, & gloria potest Deus reddere gratiam, & gloriam pro merito nulla præcedente directione, aut acceptatione; ergo &c.

211. Assero 3. Opera iusti non sunt merita strictissima in actu primo, neque in actu secundo absque pacto, vel acceptatione divina. Prob. facile. Meritum strictissimum est illud, quo posito manet Deus metaphysicè obligatus ad conferendum præmium; atqui absque pacto, vel acceptatione divina non manet Deus ita obligatus ad conferendum præmium gratiæ, & gloriæ iusto, quamvis ipsè eliciat merita; ergo &c. maj. & conseq. tenent, min. pater, quia Deus utpote supremus, & essentialis creaturarum suarum Dominus potest sibi assumere omnia opera creaturarum ob plurimos alios titulos, quin ullum præmium conferat propter

illa; ac proinde solum potest metaphysicè obligari ex sua libera voluntate, sive ex pacto, & acceptatione divina; ergo &c.

Confirmatur. Deus utpote supremus, &c. essentialis omnium Dominus ita habet dominium in suam gloriam, & gratiam, & in omnia sua dona, ut independenter à sua libera voluntate à nemine possit obligari ad illa conferenda; & ita habet dominium supremum in opera creaturæ, ut independenter à sua libera voluntate, à nemine possit obligari, ut accipiat illa in ordine ad præmium; ergo &c. Ex quo inferes contra Gonnet. præciam voluntatem conferendi gratiam, non esse sufficientem acceptationem; cum adhuc positis operibus dignificatis gratiā possit Deus absque ulla indecentia uti jure suo, non acceptandò ea ad præmium, sed ea sibi assumendò ob plures alios titulos. Vide Contens. contra Gonnet. dist. 4. specul. 2.

Objic. 1. contra primam assertionem. In humanis semper præcedit taxatio mercedis, & solutionis pro labore diverso, quæ est ordinatio quædam laboris ad mercedem; ergo etiam debet præcedere divina ordinatio, & promissio in meritis Theologicis, ut sint in actu primo meritoria verè de condigno. Resp. transeat ant. & neg. conseq. quia ea taxatio in humanis non præcedit ut merita, quæ in se non sunt verè, & strictè in actu primo condigna, fiant per eam taxationem condigna: hoc enim impossibile est, ut constet ex dictis, quia, cum homines non cognoscant incimè valorè meriti, ideòque eo posito aliquando plus, aliquando minus remunerantur, per eam taxationem conveniunt in qualitate remunerationis. Deus autem his adminiculis non indiget; cum incimè cognoscat cujusque meriti valorè, tum quia, licet meritum possit per diversa præmia à Deo remunerari, superflua erit prævia ordinatio; cum per ipsum actum præmiantem determinaret jam Deus justum præmium.

Objic. 2. contra secundam assertionem. Opera iustorum sunt condignè meritoria gratiæ, & gloriæ ex promissione, seu acceptatione divina; ergo ad meritum condignum in actu secundo requiritur promissio, sive acceptatio divina. Probat. ant. pluribus Scripturæ locis, & Concil. testimoniis, Jacobi 1. *Iustus accipit coronam vitæ, quam repromisit Deus timentibus se*, & passim alibi. Tum ex Trident. sess. 6. cap. 16. & Argentin. cap. 8. ubi dicitur: *Deum opera nostra remunerari ex gratuita, & fidei promissione*; ergo &c. Confirmatur. Animæ purgantes, & beatæ, ideò non merentur in actu secundo, quia non præcessit Dei promissio de remunerandis earum meritis; ergo &c. Resp. dist. ant. condignè meritoria verè, & strictè, neg. strictissimè, conc. ant. & dist. conseq. eodem modo, neque aliud probant Auctoritates Scripturæ, & Conciliorum, nisi quod promissio Dei requiratur ad meritum strictissimum, ut dictum est num. 211. Ad confirmat. dist. eodè modo ant. neg. conseq. ut constet ex dictis. Ob.

215. **Objic. 3.** contra tertiam assertionem. Plures operantes vel invincibiliter ignorant Dei promissionem, vel eam non advertunt; atqui promissio non obligat, nisi acceptetur; ergo Deus non obligatur ex sua promissione ad præmiandum, sed ex ipsa natura meriti. **Confirmatur 1.** Non requiritur promissio, ut Deus maneat obligatus ad conferenda præmia propter merita. **2.** Paterfamilias videns operarium in suo agro laborantem, tenetur ad solutionem, etsi nulla præcelleret conventio, vel promissio; ergo pariter tenebatur Deus ad conferendum præmium. **Resp.** permittit maj. & disting. min. nisi acceptetur à quovis particulari, neg. à communitate permittit min. & nego consequ. quia, ut lex Dei obliget Deum, facit, quod acceptata sit ab Ecclesia, in qua virtualiter acceptata manet à quovis particulari; imò difficilis apparet ignorantia fidelium invincibilis de tali promissione; cum necessitate medijs teneamur credere remuneratorem, dixi permittit, quia plures in Tractat. de legib. censent, legem divinam distingui inter alia à lege humana, quia lex lata ab hominibus non obligat ante acceptationem, bene verò lex divina.

216. **Ad 1.** Confirmat. resp. cum Ovied. neg. ant. quia, si Deus noluisse punire peccata, pro libitu suo posset ea non punire; imò defacto non punit peccata, quæ in inferno committuntur à damnatis. quia noluit ea ad penam acceptare: quapropter metaphysica necessitas ad puniendum advenit Deo ex sua libera voluntate non minus, quam metaphysica necessitas ad præmiandum. **Ad 2.** conced. ant. neg. consequ. quia paterfamilias, cum nullum habeat jus ad laborem operarii; dum videns illum permittit in agro suo laborantem, censetur acceptare ad solutionem. Deus verò ob infinitos titulos potest libi exigere nostros labores, & nostra opera, ac proinde, ut obligatus maneat ad præmiandum, necessaria est divina promissio.

SECTION II.

De his, quæ possunt cadere sub meritum.

217. **Suppono 1.** ex dictis, principium meriti non possit cadere sub meritum; ratio est, quia vel caderet sub meritum remunerandum, vel sub solutivum. Non primum, ut constat ex Tractat. de justificatione. Neque secundum, cum impossibile sit, meritum solutivum, ut ex num 29. ergo &c. Nunc autem quærimus, ad quæ præmia se extendant merita, quibus justus meretur apud Deum de condigno. Prima difficultas est, an peccator, qui per contritionem meretur de congruo primam gratiam, mereatur de condigno per eandem contritionem primam gloriam. Omnia varietate sententiarum, **Resp.** affirmativè cum Suar. Vasquez. Valent. Granad. Amico, & communi Theologorum.

218. **Probat. 1.** ex Tridentino sess. 6. can. 32. dicente: *Si quis dixerit, ipsum justificationem bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, &c.* **JESU R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.**

Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vite æternæ, si in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, Anathema sit. Modò sic: Concilium in hoc textu diversò modò loquitur de merito gratiæ, & de merito gloriæ: ait enim de præmio gratiæ justum mereri verè, sive de condigno gratiæ augmentum, de præmio verò gloriæ ait, mereri vitam æternam, sive gloriam, & augmentum gloriæ; ergo justus non solum meretur de condigno augmentum primæ gratiæ, sed etiam primam gloriam. **Confirmatur** pluribus PP. auctoritatibus videndis apud Suarezium, Bellar. sufficit pro nunc D. Thom. 1. part. quæst. 112. art. 2. ad primum dicens: *ad primum ergo dicendum, quod preparatio hominis ad gloriam habendam quedam est simul cum ipsa infusione gratiæ, & talis operatio est quidem meritoria non gratiæ, quam jam habet, sed gloriæ, quam non habet ergo &c.*

Probat. 2. Ut voluntas per aliquod obsequium mereatur apud Deum de condigno præmium, satis est, quod in instanti, in quo elicit obsequium, condignificetur istud per dignitatem distinctam ab ipso præmio; atqui homo eliciens contritionem, qua disponitur ad gratiam receptam, habet dignitatem gratiæ distinctam à præmio gloriæ, qua etiam condignificatur ad præmiū gloriæ; ergo &c. **Confirm.** Rex promittit equiti ducatum in instanti, in quo obtineat victoriam, in eodem instanti, in quo eques victoriam obtinet, manet Dux, & per eam dignitatem victoriam suam condignificantem meretur de condigno honores debitos Ducis; ergo etiam eo quod Deus homini se disponenti ad justificationem promittit gratiam, ea gratia condignificabit contritionem, ut homo mereatur de condigno dona debita gratiæ; atqui gratiæ debetur gloria; ergo &c.

Objic. 1. Contritio solum meretur gloriam eo modo, quo meretur gratiam; sed non meretur primam gratiam; ergo non meretur primam gloriam. **Confirmatur 1.** Contritio à peccatore elicita, est de congruo meritoria gloriæ; ergo non est meritoria de condigno; aliter in eodem instanti daretur gratia, qua constitueretur condigna, & carentia gratiæ, qua constitueretur congrua. **2.** Attritio intra Sacramentum ultimò disponens ad primam gratiam non meretur de condigno primam gloriam; ergo neque contritio extra Sacramentum. **Resp.** nego maj. quia aliter meretur contritio in eodem instanti gloriam, quam gratiam, ut constat ex dictis. **Ad primam confirmationem** dist. ant. est meritoria de congruo pro signo præcedenti ad gratiam, conc. pro signo subsequente, neg. ant. & consequ. quia in eo signo priori neque datur gratia, neque carentia gratiæ, sed præcisum ab utroque, quod sufficit, ut pro eo signo contritio sit meritoria de congruo, etsi pro signo posteriori, in quo datur gratia, sit meritoria de condigno. Quapropter malè inferunt

Y y

Ad-

Adversarij, dari in eo instanti gratiam, & carentiam gratiæ: nam signum causæ neque est signum effectûs, sed præcisionis ab utroque. Si autem pro signo, in quo homo est liber ad amorem, & carentiam amoris, neque datur amor, neque carentia amoris, sed præcisio ab utroque; cum ergo signum attritionis sit signum causæ meritoriae gratiæ, pro eo signo neque datur gratia, neque carentia gratiæ, sed præcisio, ut patet in omnibus rebus physicis, inter quas datur prioritas, & posterioritas nature.

221. Ad secundam dist. ant. si datur actualiter attritio, neg. si non detur, conc. ant. & neg. consequ. quia, si detur attritio, jam dabitur obsequium supernum liberum hominis iusti, quod sufficit, & requiritur ad meritum condignum, sicque obtinebit maiorem gloriam eam, quam præcisè obtineret vi Sacramenti. Si verò tunc non detur attritio, non dabitur tale obsequium, sed solum verum erit dicere, quod homo, qui nunc est iustus, fecit obsequium, quando erat peccator, quod non sufficit ad condignè merendum: neque tenet paritas de attritione moraliter perseverante, quæ est sufficiens dispositio ad Sacramentum, quia attritio est sufficiens dispositio modò, quo est à Christo Domino instituta, & ex institutione Christi sufficit actualiter, vel moraliter permanens; cum autem hoc non sufficiat ad hoc, ut iustus obsequiosè se exerceat, non sufficit ad meritum; aliter per gratiam advenientem condigna fierent omnia merita præcedentia, quod planè est absurdum. Vide Arriag. disp. 56. sect. 5. subsect. 1.

222. Secunda difficultas est, an iustus mereatur de condigno perseverantiam finalem. Resp. cum communi negativè. Probat. facilè. Deus non admittit opera nostra in ordine ad merendum condignè perseverantiam finalem; imò voluit Deus, ut gratia in nobis sit amabilis seclusò speciali privilegio, ut inferitur ex 1. Corinth. 10. *Qui se stare existimat, videat, ne cadat*, & ex pluribus alijs Scripturæ, & Conciliorum testimonijs; ergo &c. Quapropter aliqui iudicant, merita puri hominis in nulla providentia posse se extendere ad merendam de condigno moralem perseverantiam, alij verò, ut Ripald. & Arriag. iudicant, de facto id esse verum, licet censeant aliter potuisse evenire in alia providentia. Bonaspes verò disp. ult. dub. ult. resolut. 3. singulariter docet, non esse improbabile adhuc in præsentì providentiâ posse iustum sibi condignè mereri finalem perseverantiam, quæ sententia mihi maxime displicet, quia testimonia Scripturarum, & Conciliorum explicanda sunt, prout à communi sensu Theologorum exponuntur. Sed locus Scripturæ à nobis adductus, & alia plura ita explicantur à Theologis, ut intelligatur donum perseverantiæ non cadere de facto sub meritum nostrum, & esse singulare Dei privilegium; ergo &c. Neque curo quid contingere possit de possibili, cum hoc plurimum habeat divinationis.

223. Tertia difficultas est, an iustus possit sibi, vel

alteri mereri de condigno reparationem postlupsum, vel saltem gratiam alteri non peccatori. Ad primum dicitur in Tractat. de Incarnat. parum hominem non posse mereri de condigno adhuc de potentia absoluta, quia exinde sequeretur posse condignè satisfacere pro peccato, quod in schola nostra falsissimum est. Circa secundum verò Resp. cum Ripalda, & Oviedo in alia providentia affirmativè. Quia Deus potest in alia providentia dare optionem homini ad explicanda sua merita, ut remuneretur sibi, vel alteri; atqui meritum iusti non minus æquale est ad gratiam conferendam ipsi, quam alteri, in quo nulla est in ordine ad causalitatem meriti resistentia, qualis non est in non peccatore; ergo &c. Ex quo

Fit 1. Non posse iustum mereri de condigno gratiam peccatori, neque remissionem peccati ratio est, quia peccatum utpote Dei inhonoratio prævalet merito, ac proinde resistit meriti causalitati; ac proinde, licet possit causare gratiam in subiecto, in quo non est resistentia, non poterit eam causare in subiecto, in quo resistentia reperitur. Sic ignis potest producere molliem ut quatuor in cera, utpote nullam habente ad talem effectum resistentiam, & non potest molliem ut quatuor imprimere in adamantum, utpote ad talem effectum resistente.

Fit 2. Posse de potentia absoluta mereri unum alteri de congruo, quidquid sibi potest de condigno; ratio est, quia peccatum non est impedimentum ad meritum de congruo; cum id non exigat æqualitatem, sed solum quandam congruam, & decentem proportionem cum præmio, ut patet in peccatore de congruo merente per contritionem gratiam iustificantem. Fit 3. Posse unum sibi, & in alia providentiâ etiam alijs mereri perseverantiam, & alia bona saltem merito improprio per modum impetrationis, ut ex August. de dono perseverantiæ c. 6. *Hoc donum Dei suppliciter mereri potest, sed cum datum fuerit, amitti contumaciter non potest*; per ly enim suppliciter mereri saltem intelligi debet modus impetrationis; ergo &c.

Quarta difficultas est, an possit esse præmium meriti, quod ex natura rei debetur ipsi merito? Resp. affirmativè cum Aldrete, Elparza, Oviedo, & alijs contra Ripald. & aliquos Recentiores. Probat. Deus potest præmiare meritum eo dono, quod absque ulla indecentia potest non conferre adhuc positò merito; sed adhuc positò merito potest absque ulla indecentia non conferre donum ex natura rei debitum merito; ergo &c. Vide in Tractat. de Incarnat. num. 221. in quo fit absque ulla indecentia ex parte Dei gloriam esse præmium debitum gratiæ, licet meritum constituat per ipsam gratiam, neque obstat, quod Deus possit etiam remunerari conferendò magnam copiam auxiliorum, & bona temporalia, quatenus aliquialiter inserviunt ad salutem, neque de facto ita præmii, cum etiam de facto præmii donò gratiæ, & gloriæ.

227. Quinta difficultas est, an possit conferri præmium existens prius tempore, quam meritum. Resp. affirmative cum Ripalda, Oviedo, & aliis contra Lugo, Elparzam. Probat. meritum non solum convenit cum causa efficienti, sed etiam cum causa finali, ut dictum est in Tract. de iustitia, sed neque ex convenientia, quam dicit cum causa efficiente in eo, quod movet, quia est, cum non conveniat cum ea in reliquis requisitis ad causandū: causa enim efficiens non potest causare, quibus jās præcesserit, bene verò meritum solum moraliter perseverans, ut pater in Beatis; quando enim animabus Beatorum confertur gloria in præmium, jam præcesserunt actus, quibus eam meruerunt; ergo neque debet convenire cum causa efficienti in eo, quod non existat effectus prius tempore, quam ipsa causa, aliter gratia data antiquis Patribus non fuisset præmium meritorum Christi, quod dici non potest. 2. Ut detur præmium ratione meriti, sufficit, quod meritum moveat, quia est, sive quia absolute prævidetur extra causas pro sua differentia temporis; sed hoc optimè componitur cum eo, quod præmium prius tempore anticipetur; ergo &c.

228. Objic. Nequit Deus punire hodie hominem intuitu peccati absolute prævisi, postea extituri; ergo neque præmiare hodie intuitu meriti absolute prævisi, postea extituri. Respondent aliqui 1. neg. ant. quo totum ruit argumentum. Resp. ipse 2. cum Oviedo. tom. 5. p. 8. num. 108. neg. conseq. Ratio est, quia Deus in penis infligendis se habet instar creditoris, qui debitum ab alio exigit, & in retribuendis præmiis instar debitoris, qui reddit rem debitam creditori; cuique autem debitori liberum est anticipare solutionem ab ipso alteri faciendam; non autem est liberum creditori solutionem ipsi faciendam anticipatè exigere à debitoribus; ex quo fit, Deum quam optimè posse anticipatè præmiare, secus autem ex debito punire.

SECTIO III.

De reviviscencia meritorum.

229. Opera hominum alia dicuntur viva, id est meritoria, facta in statu gratiæ, seu vitæ spiritualis; alia mortifera, id est, quæ mortē afferunt animæ, ut lethalia peccata; alia mortua, id est, quæ nullā vitæ dignam actionem habent, ac proinde non sunt vitæ æternæ condigna meritoria, & in hoc sensu actus etiam supernaturales hominis peccatoris mortui dici solent, & fides sine operibus mortua est; peccata etiam lethalia strictius dicuntur opera mortua, cum utrumque comprehendant, utpote carentia condigna vitæ actione, & mortem inferentia; sic intelligitur illud Pauli ad Hebr. 9. *Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis.*

230. Alia verò dicuntur opera mortificata, id est, quæ ab homine per gratiam spiritualiter eliquantur, & per gratiam spiritualiter eliquantur, & per gratiam spiritualiter eliquantur.

ciuntur, & vitæ dignam operationem habent, postea tamen eorum vitalis actus, seu meritum per subsequens peccatum impeditur, ideoque tunc ea opera mortificata dicuntur. De his ergo operibus mortificatis quæritur, an, & quomodo per subsequentem justificationem reviviscant? de aliis enim, non reviviscere, certum est: nam, cum ab initio vitæ caruerunt, nullam habent vitam, ad quam redeant.

Non defuerunt aliqui, quos suppressio nominis refert Div. Thom. part. 3. quæst. 85. art. 5. absolute negantes, opera mortificata reviviscere: fundamentum illorum est, quia ea opera non permanebant, ac proinde non poterant ad vitam redire; cæterum isti à reliquis Theologis merito impugnantur, quia, licet ea opera non maneant physice in se ipsis, manent tamen moraliter, & in acceptione Dei; non enim opera meritoria non mortificata aliter manent, cum non maneant physice in se ipsis, sed solum in acceptione divina; quare, cum prædicta sententia nullo congruo fundamento innitatur, & sit contra torrentē Theologorum in re gravissima, omnino rejicienda est, imò plures cum Oviedo eam notā temeritatis inurunt.

Assero igitur cum omnibus Theologis videndis apud Ovied. tom. 6. part. 1. num. 3. & Dicastillo de Sacrament. Pœnitent. disp. 2. dub. 2. num. 519. opera mortificata per subsequentem justificationem reviviscere, Probat. 1. ex Ezechiel. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodiverit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iustitiam, vitā vivet, & non morietur, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor, & cap. 33. Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua, Joel. 2. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, & bruchus.* Quæ verba de reviviscencia meritorum expouunt SS. PP. ac si diceret Scriptura, reddam vobis mercedem præteritorum operum, quæ locusta, & bruchus vestrorum peccatorum suo privaverat præmiō; ergo &c.

Probat. 2. ex Paulo ad Galat. 3. *Tanta passio estis sine causa, si tamen sine causa.* In his enim verbis loquitur D. Paulus cum Galatis lapsis, quidquid alij intendunt probare ex Aug. Galatas nondum fuisse lapsos, quando Paulus hæc scribebat, quod manifestè constat ex verbis antecedentibus. *O insensati Galatæ, quis vos fascinavit, non obedire veritati! & postea sic. Sic stulti estis, ut cum spiritu coeperitis, nunc carne consumemini?* deinde verò subdit, *Tanta passio estis sine causa, si tamen sine causa.* In quo testimonio hæc ultimæ particulæ clarè significant, non fuisse omnino desperandum præmium passionis, de qua ibi loquitur D. Paulus, quod quidem post lapsum non potest aliter esse verum, nisi quia per gratiam restituitur species præmij, quod antea debebatur. Quapropter S. Hieron. apud Dicastil. ait, ex his verbis colligi, quod, quicumque ob fidem Christi laboraverit

verit, & postea lapsus fuerit in peccatum, sicur priora sine causa dicitur passus fuisse, dum peccat; sic rursus non perdet ea, si ad pristinam fidem, & studium revertatur, idemque docent Chrysost. & Anselmus.

234. Probat. 3. ex Trident. sessio. 6. cap. 16. dicente: *Nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quo minus plane illis quidem operibus, quae in Deo sunt facta, divina legi pro huius vitae statu satisfecisse, & vitam aeternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserunt, consequendam verè promeruisse censeantur.* Ubi tres inveniuntur conditiones requiri, ut opera nostra sint meritoria, & re ipsa consequantur suum praemium, nimirum ut sint opera hominis iusti facta ex Deo, sive ex auxilio indifferenti divinae gratiae ad libertatem requisito, & quod in gratia decedat, qui ea fecit, & quod maxime notandum est, ait, nihil amplius deesse credendum est; atqui merita mortificata habent duas primas conditiones, ut per se patet, & ex vi justificationis recuperant tertiam, cum homo acquirit gratiam, in qua decedere potest; ergo &c.

235. Probat. 4. Causa, quae praecise propter aliud quod impedimentum caret suo effectu, secluso impedimento debet illum habere, sic lapis suspensus in aëre sine impedimento ne deorsum feratur, reciso fune, & ablato obice redit ad centrum; sed merita antiqua per subsequens peccatum tantum fuerunt impedita à suo effectu, qui est tribuere homini jus ad vitam aeternam; ergo ablato per justificationem peccato sine illo impedimento debent effectum illum homini tribuere, in quo constituitur eorum reviviscencia. Probat. min. quia ablato peccato redditur expedita dignitas meritorum ad praemium, & acceptatio Dei ad illa remuneranda, ut constat ex testimonijs supra citat. quod solum potest esse impedimentum, ut statim constabit; ergo &c.

236. Caeterum praecipua controversia stat, an huiusmodi reviviscencia meritorum ex vi primae justificationis sit ex natura rei, vel ex misericordia Dei? prima sententia docet, esse ex natura rei. Ita plures cum Dicastil. lib. 1. n. 590. Secunda tenet, ex pura Dei misericordia. Ita Sorus, Durandus, & alij. Tertia defendit, reviviscenciam condignitatis strictè sumptae in actu primo, seu obligantis Deum ad praemiandum non esse ex natura rei, sed ex lege Dei. Ita Lugo disp. 11. de Poenitent. sect. 1. praecipue à num. 24. & in fine, & hanc judico sententiam Suarij, ut latè videri potest in Opusc. de reviviscencia meritorum. Pro cuius decisione

237. Assero 2. Merita per peccata mortificata ex natura rei sufficientia sunt ad reviviscendum per primam justificationem quoad condignitatem strictam in actu primo. Probat. 1. Ut merita per peccatum mortificata sint ex natura rei sufficientia ad reviviscendum quoad condignitatem strictam in actu primo, sufficit, quod fuerint merita facta ab homine iusto, qui, quan-

do redit ad statum gratiae, non habet ea merita praemiata; sed ad hoc habent ex natura sui sufficientiam; ergo &c. min. patet, quia ea merita in primis ex se aequalia sunt cum praemio gloriae, & gratiae. Deinde Deus remittens peccatum, & infundens gratiam ad primam justificationem potest hoc praestare, sicuti modo praestat ex sua misericordia, & non in praemium aequale praeteritorum meritorum; sed in eo tunc homo, qui elicitur ea merita, constituitur in statu gratiae, quin habeat ea merita remunerativa; ergo &c. Confirmatur. Per peccatum non amittitur, quia, si Deus pro libito suo infundat gratiam, & remittat peccatum, potest recipere praemium aequale meritis factis nondum remuneratis; sed in eo stat, quod merita per peccatum mortificata sint ex natura rei sufficientia ad reviviscendum quoad condignitatem strictam in actu primo; ergo &c.

Probat. 2. Si quando homo redit ad statum gratiae, merita antiqua ex se non haberent, posse à Deo condignè remunerari, neque id possent habere ex voluntate divina; sed certum est de facto merita antiqua, quando homo redit ad statum gratiae, & in ea decedit remunerari condignè ex voluntate divina, ut ex n. 223. ergo &c. Prob. maj. si opus ex se non est condignum praemio, neque potest esse condignus praemio ex voluntate divina, ut ex num. 206. ergo si quando homo redit ad statum gratiae, merita antiqua ex se non haberent posse à Deo condignè remunerari, neque id possent habere ex voluntate divina. Confirmatur. Merita non causant praemium ut physice existentia, sed solum ut moraliter perseverantia, ut ex num. 231. atqui merita mortificata ex se sunt capacia ad moraliter perseverandum; ergo &c. min. patet, quia ad morale perseverantiam sufficit, quod fuerint facta, & non sint remunerata homini, cui absolute possunt condignè remunerari; sed ablato peccato hoc haberent antiqua merita; ergo ex dictis

Fit 1. Quod si Deus educeret de potentia absoluta ex inferno aliquem, qui habuit antiqua merita, & daret illi spatium poenitentiae, haberent ejus merita ex natura rei sufficientia ad reviviscendum quoad condignitatem strictam in actu primo per primam justificationem, cum essent merita hominis iusti absolute tunc potentis condignè remunerari. Fit 2. Ea merita non habere talem condignitatem, dum homo est in statu peccati, quia, dum homo est in statu peccati, non possunt condignè remunerari; illa enim sunt aequalia cum praemio gratiae, & gloriae. Fit 3. cum Cardinal. de Lugo, quod si Deus per puram condonationem extrinsecam remitteret peccatum secundum jus ad indignationem, & non secundum jus ad poenam aeternam in inferno, de cuius possibilitate tractatur in Tractat. de peccatis, tunc merita non adhuc haberent eam condignitatem, & reviviscenciam, cum praemium gloriae dari non possit cum poena aeterna in inferno. Fit

240. **Fit 4.** cum Dicastillo, gratiam sanctificantem non exigere ex natura sua carentiam omnis poenae aeternae, sed solum poenae molestae, & doloriferae impossibilis cum statu gloriae, quam exigit gratia. Ratio est, quia, si daretur casus, in quo homo extinctis meritis careret eam gloriam, quae illis meritis esset responsura, id illi non esset molestum, quia meritis vel ex natura rei, vel ex voluntate Dei extinctis, id fieret secundam rationem, & rerum naturam, quam reprobare non potest Beatus. Imò gauderet, quod tali modo esset glorificatus Deus, ac proinde carentia gloriae, quae illis antiquis meritis correspondere posset, non esset ei obiectum tristitiae, sed gaudij modò, quo de facto Deus in poenam peccati privat multos pluribus auxilijs, quibus majorem gloriam merentur, quin ea aeterna privatio sit eis in gloria materia tristitiae, sed gaudij propter rationem à nobis datam.

241. **Fit 5.** Reviviscenciam meritorum quoad efficaciam, qua obligatur Deus ad conferendum premium propter talia merita, non esse debitum meritis ex natura rei; talis enim efficacia constituitur in acceptatione divina, ut ex num. 211. sed merita antiqua non exigunt talem acceptationem divinam ex natura rei; ergo &c. min. patet, quia merita antiqua ad summum possunt exigere acceptationem divinam sublatò omni impedimento; sed absque voluntate Dei non aufertur omne impedimentum; ergo &c. Confirmatur 1. Si aliquis ita Regem offendat, ut propter offensam mereatur antiqua merita perdere quoad efficaciam, non potest exigere debita, nisi prius pro offensa Regi satisfaciatur, vel Rex pro libitu suo independenter à premio condigno, aliquorum meritorum omnino velit quoad omne impedimentum offensam remittere; atqui praecisa remissio peccati, neque praecisa justificatio est satisfactio condigna pro peccato, neque ablatio omnis impedimenti, cum gratia illa justificans non exigit ex natura sua, quod Deus antiqua merita acceptet; ergo &c.

242. **Fit 6.** etiam peccata antiqua esse ex natura rei sufficientia ad reviviscendum per primum peccatum quoad condignitatem strictam in actu primo. Ratio est, quia, quando homo, qui committit antiqua peccata, & redit ad gratiam, eamque amittit, talis manet, ut, si Deus inferat supplicium antiquis peccatis correspondens, non puniat supra condignum: de eo enim verum est dicere, quod commisit peccata, & non sint condigne punita; ergo, sicut merita ex natura sua capacia sunt, ut per peccata mortificentur, & per primam gratiam reviviscant; ita pariter peccata ex natura sua capacia sunt, ut per justificationem mortificentur, & per primum peccatum reviviscant. Quapropter ratio fundamentalis, quare reviviscant merita, & non peccata alia, non est, nisi voluntas Dei, qua decrevit acceptare antiqua merita ad premium, & non acceptare antiqua

peccata ad supplicium, ut constat ex testimonio citat. num. 232. Unde, licet reviviscencia meritorum quoad sufficientiam conveniat ipsis ex natura rei, quoad efficaciam tamen pendet ex mera voluntate Dei.

Objic. 1. contra primam assert. Ezechiel, 143. 18. dicitur, *Si averterit justus se à justitia sua, & fecerit impietatem, omnes justitiae ejus non recordabuntur*; ergo, sicut ex voluntate Dei non reviviscunt peccata, ita neque reviviscunt merita. Resp. neg. conseq. quia in illis verbis non negatur reviviscencia meritorum; cum ibi non sit sermo de justo peccante, & postea justificationem obtinente, sed de obstinatè usque ad mortem in peccato perseverante, cum de illo statim adjungatur, *In peccato suo morietur*.

Objic. 2. ex Trid. sess. 6. Can. 26. dicente: *Si quis dixerit, justos non debere pro bonis operibus, quae in Deo sunt facta, expectare aeternam retributionem à Deo per ejus misericordiam, & JESU Christi meritum si bene agendò, & divina mandata custodiendò usque in finem perseveraverit, Anathema sit*. Arqui ex his verbis colligitur, non deberi praeiudicium meritis, si justus non perseverat in gratia, sed labitur in peccatum, & postea resurgit; ergo &c. Resp. neg. min. quia ibi Tridentin. per perseverantiam non intelligit perseverantiam accidentalem, seu gratiam nunquam interruptam, sed essentialem, scilicet perseverantiam ab ultima acceptatione gratiae usque ad mortem, modò, quo à Christo Domino Math. 19. dicitur: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. Vide perseverantiam gratiae in Tractatu de justificat. &c.

Objic. 3. Peccata semel remissa non reviviscunt per subsequens peccatù; ergo neque merita mortificata semel reviviscunt per subsequentem justificationem. Resp. neg. conseq. quia Deus in praesenti providentia ita omnino voluit peccata remittere quoad indignationem, & jus quo ad poenam aeternam in inferno, ut per subsequens peccatù non ultra acceptarentur ad illam indignationem, & punitionem; merita verò per peccatum mortificata voluit iterum ad premium acceptare, quod totum nobis constat ex testimonijs citat. num. 232. & ab omnibus ferè Theologis in hoc sensu ea testimonia intelligentibus; licet aliter Deus potuisset de potentia absoluta se gerere, ut ex num. 242.

Objic. 4. contra secundam assert. quod omnino mortuù, non habet sufficientiam ex natura rei, ut per primam justificationem reviviscat; atqui antiqua merita per peccata omnino moriuntur; ergo &c. Probat. non minus est potens peccatum ad destructionem meritorum praecedentium, quam gratia ad destructionem peccatorum antecedentium; atqui gratia ita destruit peccata antecedentia, ut omnino moriantur; ergo etiam peccatum ita destruit merita praecedentia, ut omnino moriantur. Resp. conc. maj. neg. min. ad prob. conc. maj. & dist.

dist. min. per gratiam se solam, nego, simul cum promissione Dei de non acceptandis iterum peccatis ad indignationem, & poenam aeternam in inferno, conc. min. & neg. conseq. quia talis voluntas Dei non datur circa merita, sed omnino contraria, ut constat ex n. sup.

247. Objic. 5. Peccatum solum est impedimentum, ut Deus teneatur merita praemiare; atqui ablatio peccati tollitur impedimentum; ergo ablatio peccati tenetur Deus antiqua merita praemiare; ac proinde non solum quoad sufficientiam, sed etiam quoad efficientiam ex natura sua reviviscunt. Confirmatur ex regula iustitiae, si creditor inferat debitori suo aliquod damnum, & si debitor retinere possit debiti solutionem, usque dum damnum illud refarciatur, vel ab ipso omnino gratis sine ulla ratione compensationis debiti antiqui remittatur, eo ipso redit obligatio prioris debiti; ergo idem dicendum est in nostro casu. Resp. dist. ant. est impedimentum adaequatum, nego, inadaequatum, conc. maj. & distincta min. neg. conseq. quia ultra peccatum etiam carentia acceptationis divinae est impedimentum, ut Deus teneatur praemiare antiqua merita. Unde, licet tollatur peccatum, si non tollatur carentia divinae acceptationis, nondum tenebitur Deus antiqua merita praemiare.

248. Ad confirmationem dist. maj. redit obligatio, si obligatio pendeat ab acceptatione debitoris, neg. si non pendeat, conc. antec. neg. conseq. quia, si ea obligatio pendeat ab acceptatione debitoris, potest remittere peccatum nolens addere remissioni novum illum favorem antiquae acceptationis, & tunc cessaret obligatio. Imò, ex eo, quod ipsa remissio possit esse condignum praemium ante novum meritum, posset contingere, ut peccatum remitteretur, quin antiquis meritis corresponderet praemium, quod antea correspondebat. Quapropter merita antiqua non possunt habere ex natura rei, quod physice ablatio peccati reviviscant ad eandem condignam efficaciam, quam antea habebant.

SECTIO IV.

An merita quoad totum, vel solum quoad partem reviviscant?

249. **P**lures sunt sententiae. Prima docet, merita non reviviscere ad praemium gratiae, & gloriae essentialis, sed solum ad accidentale: quatenus de illis meritis antea peccatum factis habebit Beatus peculiare gaudium. Secunda tenet, merita reviviscere ad praemium essentialis moraliter in ratione praemij, non vero physice in ratione entitatis. Fundamentum est, quia dum homo iustificatur, non recipit entitativè majorem gratiam, quam reciperet, si merita non reviviscerent, sed recipit eandem gratiam intuitu dispositionis ad justificationem, & in-

tuitu antiquorum meritorum. Caeterum illae duae sententiae communiter rejiciuntur, & merito à Theologis. Ratio est quia re ipsa non admittit reviviscendum meritorum, quam suadet auctoritas, & clamant PP. ut constat ex dictis; ergo non sunt admittendi.

Tertia defendit: merita in integrum reviviscere, quando homo se convertit per summam contritionem, quam cum auxilio gratiae collato potest elicere, ita, ut modò, quo contritio deficit à summa, deficiant & merita à totali reviviscencia. Ita Sorus, & alij. Quarta propugnat, merita reviviscere ad mensuram dispositionis, qua homo iustificatur, v. g. si homo disponitur per contritionem ut quatuor, conferuntur quatuor gradus novae gratiae, & quatuor antiquae. Ita Joannes à S. Thoma, & alij. Quinta tenet, ita reviviscere merita ad mensuram dispositionis, qua homo ad justificationem disponitur, ut, si eliciat dispositionem ut quatuor, conferatur nova gratia ut quatuor, & pro quocunque merito mortificato gratia ut quatuor etiam: quapropter, si merita antiqua essent tria, conferrentur ultra quatuor gradus gratiae novae 12 gradus gratiae antiquae. Ita Alvarez, Gonnet, & alij Thomistae, qui addunt, gratiam non statim conferri, sed vel quando homo elicit intensam dilectionem, vel in instanti mortis, aut glorificationis. Haec ultima pars impugnata est à num. 131. Sexta sententia contra omnes praecedentes docet, merita in integrum reviviscere, ita, ut praeret gratiam dispositionis perducat hominem ad tantam gratiam, & gloriam, ad quam perductura essent, si nunquam peccato interrupta fuissent; ita communiter Theologi cum Sorio.

Affero 1. cum ultima sententia: merita per peccatum mortificata, per primam justificationem in integrum reviviscunt. Probat. 1. Scriptura, Concilia, & Patres supra citati num. 232 absolute, & absque ulla limitatione docent, merita reviviscere, nullaque esset ratio limitandi ad unicam partem tantum, & non ad integrum praemium recuperandum; ergo &c. Confirm. Trident. citat. num. 236. tres tantum conditiones requirit, ut opera nostra obtineant suum praemium, nimirum, ut sine opera justis, ut in Deo, sive in auxilio gratiae sint facta, & ut operans ex hac vita in gratia decedat; atqui istae tres conditiones insunt meritis mortificatis, quae reviviscunt per justificationem eorum, qui in gratia decedunt; ergo talia opera mortificata ad integrum praemium reviviscunt.

Probat. 2. Reviviscere nihil est aliud, quam primam vitam recuperare; atqui, si merita antiqua non habent primum valorem, sed alium inferioris, non recuperant primam vitam, sed partem primae vitae; ergo adaequate reviviscunt. Confr. Eatenus in hac lege Dei requiritur dispositio ad justificationem, ut merita reviviscant, quatenus requiritur gratia, quae tollat impedimentum

mentum ad reviviscantiam, nempe peccatum; atqui quævis ultima dispositio ad justificationem, etsi remissa, sufficiens est, ut detur gratia, ut tollatur impedimentum, nempe peccatum; ergo sufficiens est, ut in integrum mortificata merita reviviscant.

253. Quæres tamen, an per justificationem restituatur non solum gratia habita ex meritis, sed etiam habita sine illis virtute Sacramentorum? Affero 2. cum Suar. & communi Theologorum contra Vasquez, & alios: non solum gratia habita ex meritis, sed etiam gratia habita virtute Sacramentorum recuperatur per primam justificationem. Probat. 1. ex Script. Concil. & Patrib. constat, hominem justificationem interius renovari, & recuperare primam stolam, & gratiam; sed nulla est ratio ad limitandas istas locutiones ad gratiam habitam ex meritis, & non ad gratiam habitam etiam virtute Sacramentorum; ergo &c.

254. Probat. 2. ex testim. cit. num. 232. clarè constat, Deum non recordari peccatorum impij quoad tollendum ab illo præmium gratiæ, & gloriæ, in quocunque die convertatur ad Dominum, & quod impietas impij non nocebit ei in ordine saltem ad præmium, quod ipsi correspondebat; atqui, si non restitueretur ipsi gratia habita virtute Sacramentorum, impietas illi ad hoc munus noceret; ergo &c. Confirmatur. Non minus datur ex meritis Christi ut suscipienti ritè Sacramentum applicatis gratia, quæ confertur ex opere operato in Sacramento, quàm detur gratia ex opere operantis, ex virtute meritorum, & non minus est obex, & impedimentum peccatum ad gratiam habitam ex meritis, quàm ad gratiam habitam virtute Sacramentorum; atqui ex promissione divina decemere, quod impietas impij non nocebit illi, in quocunque die justificetur, rectè inferimus, per primam justificationem acceptari ejus antiqua merita ad præmium gratiæ, & gloriæ; ergo etiam debemus inferre acceptari merita habita virtute Sacramentorum, ut ipsi applicata ad præmium gratiæ, & gloriæ; ergo &c.

255. Objic. 1. contra primam assert. ex Trident. gratia confertur juxta uniuscujusque dispositionem; ergo etiam recuperatur juxta uniuscujusque dispositionem; atqui dispositio remissior non est sufficiens dispositio ad gratiam intensam; ergo, qui ad justificationem disponitur remissè, non recuperabit totam intensionem gratiæ, quæ ex meritis habebat. Resp. dist. maj. juxta uniuscujusque dispositionem, sive physicè, sive moraliter perseverantem, conc. semper physicè perseverantem, neg. ant. & dist. conseq. physicè perseverantem, nego, moraliter in acceptione divina, conc. conseq. Sic, qui accedit ad Sacramentum cum attritione solum moraliter perseverante, recipit gratiam; cum ergo dispositiones antiquæ, quibus homo se disponit ad antiquam gratiam, perseveret in acceptione divina, ut acceptetur casu, quo homo ad gratiam redeat; exinde fit, recupera-

ri gratiam juxta uniuscujusque dispositionem. Hinc ad min. subsumpt. dist. min. non est sufficiens ad gratiam intensam solum propter ipsam conferendam, conc. conferendam polità ipsa propter alias dispositiones moraliter in acceptione divina perseverantes, neg. min. & conseq. ut constat ex dictis. Quanto autem tempore possit moraliter contritio, ut quis accedat ad Sacramentum, diximus in Tractatu de Pœnitent.

256. Objic. 2. Si tota gratia integra rediret, pœnitens resurgeret à peccato cum majore gratia, & minore jure ad gloriam, quàm ante lapsum habebat; cum ultra gratiam antiquam daretur gratia præsentis contritioni correspondens, sed hoc est absurdum, incredibile enim est hominem, qui diu fuerat in mortali, statim per contritionem restitui in tantam, & majorem amicitiam cum Deo, quam antea diuturno labore comparaverat, est etiam contra rectam rationem, quæ exigit, ut, qui alterum injurijs affecit, non redeat confestim in eandem omnino benevolentiam, & gratiam antiquam; ergo &c. Resp. conc. maj. & neg. min. imò valde miror, hoc ab Adversarijs appellari incredibile, & contra rectam rationem, quandquidem ex Script. Concil. & PP. & loc. suprà cit. legitime inferitur. Unde potiori jure nos contrarium, & contra rectam rationem, & incredibile judicabimus; quin imò, si offensus vult aliqua merita acceptare, & totam pristinam amicitiam restituere, ex quonam capite id repugnabit? quomodo id faciens non erit laude dignus? quomodo de Deo id promittente, & adeo misericorditer nos diligente, id erit incredibile? quomodo hæc tam laudabilis erga nos divina beneficentia esse poterit contra rectam rationem?

257. Objic. 3. Ex nostra sententia sequitur, minui timorem peccandi, & homines reddi faciliores, & procliviores in peccata. Ex ea enim persuasionem, quod per primam justificationem recuperabunt merita, facile committent quæcunque peccata; ergo ex hoc solum capite nostra sententia erit rejicienda. Confirmatur ex D. Hier. relato à Gratiano cap. *quicunque* dist. 56. sic dicente: *Quicunque dignitatem divini gradus non custodierunt, contenti fuerunt, animam salvare, reverti enim in pristinum gradum difficile est*; ergo &c. Resp. neg. ant. Ea enim species non impedit, ne homines possint decedere statim, atque peccatum commiserunt, quin gratiam reciperent, quodque in æternum damnentur; quomodo ergo species illa sufficiens erit ad peccandum.

258. Ad confirmationem neg. conseq. quia ibi D. Hier. non negat reviviscantiam meritorum, sed facilitatem acquisitam ab actibus præcedentibus; quando enim homo amittit gratiam, & totum se tradit vitij, acquirit habitus vitiosos, & perdit habitus acquisitos virtuosos; per justificationem autem non amittit habitus acquisitos vitiosos; cum isti non opponantur cum gratia, neque cum meritis, ut patet evidenter in di

Gentili, qui, quando baptizatur, adhuc experitur facilitatem in se, & inclinationem redeundi ad antiqua vitia; cum enim illi habitus acquisiti non sint peccata, licet sint peccata actus ab illis eliciti, gratia habitualis non opponitur cum illis habitibus, licet opponatur cum illis actibus. Quapropter, cum homo per primam justificationem non redeat ad pristinam facilitatem, & inclinationem bonam ad actus, idcirco redire ad pristinum statum difficile est: hoc autem quam optime componitur cum reviviscencia ad integrum meritum. Vide aliam solutionem apud Martinum Perez de Poenit. disp. 12. sect. 4.

259. *Objic. 4. contra 2. assert. Gratia habitualis vi Sacramentorum accepta ex opere operato independentem a meritis non potest restitui propter merita; ergo debet restitui ex sola voluntate Dei, sed talis voluntas non constat ex Scriptura PP. vel ratione; ergo &c. Confirm. licet merita Christi causent gratiam, ut applicata rite fuscipienti Sacramentum, non sunt necessitata ad causandam iterum eandem gratiam in illo, qui post lapsum resurgit, ac proinde solum possunt eam causare ex voluntate divina; ergo ex eo, quod talis voluntas divina nobis non constet, dicendum est, illam gratiam per primam justificationem non causari. Resp. concessio antecedenti, nego consequ. quia restituitur ex vi Sacramentorum moraliter perseverantium in acceptatione divina pro casu justificationis, ut ex num. 253 ad eum modum, quo; quando adultus recipit Baptismum sine sufficienti dispositione, non recipit gratiam, quoad usque disponatur; posita autem sufficienti dispositione fuscipit gratiam non quidem ex sola voluntate divina, sed etiam ex vi Sacramenti moraliter perseverantis in acceptatione divina. Ad confirmat. neg. supposit. consequentis: nam falso supponitur, non constare nobis saltem probabiliter de voluntate divina acceptante merita Christi, ut fuerunt applicata rite fuscipienti Sacramentum ad munus causandi eam gratiam amissam, quando homo primo justificatur, ut ex num. 254.*

260. *Objic. 5. Licet gratia habitualis per Sacramentum accepta non restitueretur per primam justificationem, non privarentur Sacramenta suo fine, cum adhuc conferret Deus auxilia opportuna ad finem intuitu Sacramentorum illorum; ergo non est necessitas admittendi reviviscencia talis gratiae. Confirmatur. Licet gratia accepta ex meritis tollatur in poena peccati, gratia tamen accepta virtute Sacramentorum non tollitur ut poena peccati, sed tanquam effectus secundarius necessario subsequens pec-*

catum; ergo, licet in prima justificatione restitatur prima gratia, quae accepta fuerat ex meritis, non debet restitui gratia, quae accepta fuerat virtute Sacramentorum. Resp. neg. antea, quia finis Sacramentorum non solum sunt gratiae auxiliantes, sed principaliter gratia habitualis; imò praecipuus finis inferendus est ex voluntate divina, ex qua, ut ex dictis constat, inferimus, Deum velle in prima justificatione restituere gratiam, quae virtute Sacramentorum fuerat accepta. Ad confirmationem neg. antea. Utraque enim gratia habitualis auferatur in poenam peccati; imò, quod auferatur in poenam, non est ratio, ex qua inferenda est illius restitutio, sed ex voluntate divina volente pro eo casu acceptare causam gratiae moralem, sive sunt merita Christi, sive merita propria. Unde inferes, quomodo merita Christi nobis in Sacramento applicata non causent gratiam infinitam, quia solum causant gratiam, prout a Deo acceptantur ad eam causandam, & non acceptantur ad causandam gratiam infinitam.

Objic. 6. Prima gratia, quae data fuit peccatori se praeparanti extra Sacramentum ad justificationem media contritio, non recuperatur, cum illa contritio utpote solum meritoria de congruo non reviviscat, meritum enim de congruo in peccatore est opus mortuum, quod nunquam habuit vitam; cum autem id, quod nunquam habuit vitam, reviviscere nequeat, contritio reviviscere non potest; ergo per primam justificationem non restituitur homini tota gratia antiqua. Resp. cum Suar. disp. 2. de reviviscencia. meritorum sect. 3. num. 57. neg. antea, quoad primam partem, & reddo rationem, quae explicatur caeterae partes. Illa enim contritio pro signo priori ad gratiam non erat vitalis, sed de condigno meritoria praemij supermi; verum neque erat mortua, sed in eo signo ab utroque praescindens; pro signo autem sequenti, cum jam esset meritoria de condigno praemij supermi, nempe gloriae, jam erat viva, ut late ex dictis constat num. 74. & 218.

Quapropter, cum ea contritio constitueret ad vitam ad gloriam per ipsam gratiam, ut ex ibi dictis constat; restituenda etiam est illa gratia, imò dicendum est de attritione physice existente, quando recipitur Sacramentum, & infunditur gratia, ut constat num. 221. Ex quo inferes, alia merita congrua non reviviscere, quia nunquam fuerunt opera viva, eo quod nunquam habuit vitam, reviviscere non potest. Videatur Martinus Perez disputatione 12. de

Poenitent. sect. 6. Et haec pro toto Titulo de merito dicta sunt satis.

